

T.C.

FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEMEL İSLAM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**HADİSLERDE HZ. PEYGAMBER’İ
SEVMENİN GEREKLİLİĞİ**

OSMAN ARSLAN

110111006

TEZ DANIŞMANI

Yrd. Doç. Dr. HALİL İBRAHİM KUTLAY

İSTANBUL 2015

T.C.

FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEMEL İSLAM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**HADİSLERDE HZ. PEYGAMBER'İ SEVMENİN
GEREKLİLİĞİ**

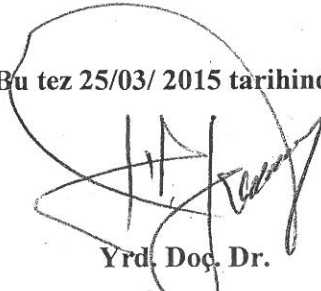
OSMAN ARSLAN

110111006

Düzeltilmiş Tez

Enstitü Anabilim Dalı: Temel İslam Bilimleri

Bu tez 25/03/ 2015 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği /Oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Yrd. Doç. Dr.

Halil İbrahim KUTLAY

Doç. Dr.

Serdar DEMİREL

Yrd. Doç. Dr.

Ebubekir SİFİL

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlâk kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Osman ARSLAN

DÜZELTME METNİ

1. Noktalama işaretleri ve yazım hataları düzeltildi.
2. Dipnotlarla ilgili eksikler tamamlandı.
3. Yeni kaynaklar eklendi.
4. Bazı cümleler çıkarıldı yeni ifadeler eklendi.
5. Tezde yazımla ilgili bazı şekli değişimler yapıldı.

ÖZET

Bu çalışmada hadisler çerçevesinde “Hz. Muhammed Sevgisi” işlenmektedir. Çalışma bünyesinde önemi dolayısıyla öncelikle çeşitli yönleriyle “sevgi” kavramı üzerinde durulmuş ve bununla ilgili değerlendirmelere yer verilmiştir.

Bunun yanında belirtileri ile anlaşılabilen sevgi hissinin Hz. Muhammed özelinde hayata yansıyan tarafları incelenmiş, bu inceleme esnasında sahabe-i kiramın Hz. Peygamber sevgisi üzerinde önemle durulmuştur.

Çalışmanın esas bölümünde ise maddeler halinde Hz. Peygamber’i sevmenin gerekliliği açıklanmıştır.

Ayrıca Hz. Peygamber’in bu konudaki hadisleri Kütüb-ü Sitte çerçevesinde tespit edilmiş ve bunların daha iyi anlaşılması için konu ile ilgili hadis şerhlerine müracaat edilmiştir.

Bu araştırma sırasında hadisle ilgili temel klasik eserler yanında yeni eserlerden de yararlanılmıştır. Çalışma sonunda Hz. Muhammed’e sevgi ve itaat merkezli bir bağlılığın kişiyi ve toplumları her yönüyle düzelten, yücelten ve olgunlaştıran vazgeçilemez bir esas olduğu görülmüştür.

ABSTRACT

In this study, "Loving Hz. Muhammed" according to hadith is processed. Hence the importance of working within the concept focused on various aspects of love and it is also included in the assessment. Besides, "reflected sides of the feeling of love", can be understood with the symptoms, in prophet Muhammed's private life are also examined.

In this examination based on situation of companion of prophet Muhammed. In the main part of the study, the necessity of loving Hz. Muhammed has been specified.

Also hadiths about this subject are specified and annotated hadiths are cited regarding to be understand clearly.

In this study, Hadith Literature is referred preferably from Classical and also modern resources.

In the end of this study, by fulfilling the requirements, faith based on love with prophet Muhammed is an indispensable basis which remedies and enriches persons and communities in every aspects.

ÖNSÖZ

Rahman ve Rahim olan, her türlü eksik ve noksandan münezzeh Allah'ın adıyla...

Bizi yoktan var eden, varlığından bizleri haberdar eden, varlığın mayasına muhabbeti lütfeden, bizi kendisine kul, habibine ümmet kılan ve bizlere şah damarımızdan yakın olan Âlemlerin Rabbi Allah'a yarattığı mahlukat adedince hamd ve sena ederiz.

Allah'ın habibi, gönüller tabibi, insanlığın iftihar tablosu ve âlemlere rahmet olarak gönderilen, en güzel yolun en iyi rehberi Hz. Muhammed (s.a.v)' e ve onun ehl-i beyt'i ile ashabına ve onlara en güzel şekilde tabi olanlara, ağaçların yaprakları, denizlerin dalgaları, yağmur damlaları kadar salat ve selam olsun.

İnsan hayatını etkileyen en önemli duyguların başında “sevgi” gelmektedir. Bu duygunun zıddı olan ve yeryüzündeki bozgunculuğun temelinde yer alan “nefret” duygusu ne kadar tahrip edici ise; birey, aile, toplum ve dünya ölçeğindeki sulhun ve ıslahın, güzelleştirici ve iyileştirici her unsurun temelinde de sevginin yapıcı gücü vardır. Kâinatın özü ve mayası olarak nitelendirilen “sevgi” aynı zamanda, kökü yerde sabit, dalları göğe kadar uzanan ve güzel meyveler veren bir ağacın yeşermesi için toprağın bağrına bırakılan bir tohum gibidir.

Bu özelliğinden dolayı “sevgi” kavramının, özellikle İslam medeniyetinde ayrı bir önemi vardır. Buna göre İslami değerler içinde kalbin azığı, ruhun gıdası olarak görülen sevgi, iman ve amellerin yüce yaratıcı tarafından övülen her tür makam ve hallerin özü ve ruhu olarak da inananların duygu ve düşünce dünyasının temelini teşkil eden ıslah edici en müessir his konumundadır.

Diğer duygu ve düşüncelerde olduğu gibi sevginin de bir anlam ifade edebilmesi için İslam'ın vahiy ve hikmet kalıbı içersinde şekillenmesi

gerekmektedir. Vahiy ve hikmet ile şekillenip tekâmülünü tamamlamış olan muhabbet duygusu şüphesiz ki dünyanın en büyük ıslah edici gücü olmakla beraber birey, aile ve toplum huzuru ve mutluluğunun, iki dünyada başarının da yegane enerji kaynağıdır.

Sevgi konusunda İslâm'ın esasları çerçevesinde yapılacak bir tasnifte ilk sırada yer alması gereken şüphesiz “Allah sevgisi” dir. Ancak bu en yüce sevginin hakkıyla anlaşılması, bu sevginin ve diğer sevgilerin hayata katacağı anlam ve güzelliklerin fark edilebilmesi için muhabbet duygusunun bizatihi kaynağı ve yaratıcı olan yüce Mevla bize en büyük lutfunu göstermiş ve muhabbeti en yoğun haliyle güzel yaradılışında tecelli ettirdiği Hz. Muhammed (s.a.v) gibi bir rehber-i kamil ihsan etmiştir.

Allah inancı bir şekilde var olan ve Allah'ı sevdiğini ileri süren herkesin uyması gereken ve bununla Allah sevgisini ispat etmiş olacağı yegâne ölçünün de Hz. Muhammed (s.a.v)'in tercihlerine ittiba ve bağlılık olduğunu vurgulamıştır. Dolayısıyla Hz. Muhammed (s.a.v)'e itaat ve ona tabi olmak Allah sevgisinin de en önemli ispatıdır.

Tam bu noktada önem arz eden ölçü, Hz. Muhammed (s.a.v)'e olması gereken itaatte, onun söz ve fillerini uygulamanın özünde var olacak esasın ne olacağıdır. Bu bağlılığın özünde de olması gereken şey, amir ile memur, işçi ile işveren arasında var olan, kalbe sirayet etmeyen yüzeysel, şekli bir beraberlikten ötedir. Bunun esası anne ile evladı arasında hatta ondan da öte muhabbet ve merhamet odaklı gönüller arası iletişimin hakim olduğu bir münasebettir.

Buradan hareketle denilebilir ki Allah sevgisinde dürüst olmak isteniyorsa ve bu sevginin hayatımıza katacağı anlam ve güç ile maddi ve manevi hayatımızda aranan mutluluk, huzur ve güzelliklere erişilmek isteniyorsa bunun yegâne yolu onunla aramızdaki en önemli bağ olan; risalet müessesesinin son temsilcisi, güzel kulu ve rasulü Hz. Muhammed (s.a.v)'e “sevgi” merkezli bir bağlılık ve uyumdur. Onunla sevgi bağı dışında her hangi bir kaygı ve beklenti ile kurulan taklidî bir irtibat ile olması gereken olgunluğa erişmek mümkün değildir. Ancak Hz.

Muhammed (s.a.v)’in sevgisi yürekte hissedilerek ona ittiba ile varılması gereken hedeflere varılabilir.

Bu çalışmanın gayesi Hz. Peygamber (s.a.v) sevgisinin gereği ve önemini muşahhas örnekler ışığında özellikle onun hadis-i şerifleri ışığında genel bir ereve içerisinde sunmaktır.

Çalışma giriş bölümü dışında üç ana bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde çalışmanın konusu, amacı ve yöntemi hakkında bilgi verilmiştir.

Birinci bölümde “sevgi” kavramı üzerinde durulmuş ve bu manada kullanılan bazı kelime ve terimler hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca İşlm âlimlerinin ortak fikri ile belirtileri dış dünyada var olan bir duygu olarak tespiti yapılan sevgi hakkında tasavvufi eserlerde yer alan tariflere de yer verilmiştir. Bunun yanı sıra psikoloji biliminin konuya yaklaşımına da genel olarak değinilerek İşlami açıdan nasıl bir yaklaşımın sergilendiği İşlm limlerinin Kur’an ve Sünnet merkezli bakışlarından hareketle belirtilmiştir

Çalışmanın ikinci bölümde çeşitli yönleriyle peygamber sevgisi üzerinde durulmuş, özellikle bu sevginin önde gelen temsilcileri olan sahabe-i kiramın ve onlardan sonra gelen bazı şahsiyetlerin yaklaşım ve uygulamalarını ne çıkararak mahiyeti soyut olmasına rağmen somut belirtilerle anlaşılabilen sevginin Hz. Peygamber (s.a.v) söz konusu olduğunda hangi belirtiler ile fark edilip elde edilebileceğine temas edilmiştir.

nc ve son bölümde ise Hz. Peygamber (s.a.v)’i sevmenin gerekliliği hadis-i şerifler çerçevesinde maddeler halinde beyan edilmiş, Hz. Peygamberi sevmekle ilgili Kütüb-i Sitte’de yer alan hadisler tespit edilerek bu hadis-i şeriflere dair geçmişte ve yakın dönemde te’lif edilmiş hadis şerhlerindeki açıklamalara kısmen yer verilmiştir.

Çalışma konusunun özünde “ Hz. Peygamber Sevgisi ” yer aldığı için - her ne kadar bu satırların yazarı bu hususta okyanusta bir damla bile değilse de - içerikte yer alan cümlelerin duygudan ve hislerden arındırılmayacağını, aksine kelime ve

cümlelerinin içinden his ve heyecanı alınmış bu nevi bir eserin, ruhu kendisinden alınmış bir beden gibi olacağını belirtmekte fayda görmekteyiz.

Çalışma esnasında bana yardımı ve yol göstericiliğiyle en büyük desteği veren tez danışmanım değerli Yrd. Doç. Dr. Halil İbrahim KUTLAY hocama, Fakültemizin Dekanı Prof. Dr. Ahmet Turan ARSLAN hocama ve başta anne ve babam olmak üzere üzerimde hakkı olan tüm hocalarım, büyüklerim ve arkadaşlarımla beraber bana destek ve moral veren kıymetli eşime, sevgili kızım ve oğluma teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Osman ARSLAN

İstanbul 2015

İÇİNDEKİLER

DÜZELTME METNİ.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER.....	ix
KISALTMALAR	xiv

GİRİŞ

1.Çalışmanın Konusu.....	1
2.Çalışmanın Amacı.....	1
3.Çalışmanın Yöntemi	2

BİRİNCİ BÖLÜM

SEVGİ KAVRAMI

1.1.KAVRAM VE TERİMLER.....	4
1.1.1 el-Muhabbe (المحبة).....	4
1.1.2. el-‘Alaka (العلاقة).....	5
1.1.3. el-Heva (الهوى).....	5
1.1.4.-el-‘Işk (العشق).....	5
1.1.5.-el-Vüdd (الود).....	6
1.2. SEVGİ ÜZERİNE TARİFLER	7
1.3.SEVGİNİN DUYULARLA İLGİSİ.....	9
1.3.1. Psikoloji disiplininin konuya bakışı.....	9
1.3.2. İslam Âlimlerinin Bakışı.....	10

İKİNCİ BÖLÜM
HZ.PEYGAMBER (S.A.V) SEVGİSİ
ANLAMI, ÖNEMİ VE ALAMETLERİ

2.1. PEYGAMBER SEVGİSİNİN ANLAMI	12
2.2. HZ. PEYGAMBER (S.A.V)'İ SEVMENİN ÖNEMİ.....	13
2.2.1. Kur'an-ı Kerimde Hz. Muhammed (s.a.v)'in Yeri	15
2.2.2. Allah Rasûlü, Kıyamet Gününde İnsanların Efendisidir	17
2.2.3. Şefa'at Hadisi.....	18
2.3. HZ.PEYGAMBER (S.A.V)' İ SEVMENİN (SÖZLÜ-FİİLİ) ALAMETLERİ ...	21
2.3.1.Salat-u Selam	22
2.3.1.1.Hüküm ve mana açısından	22
2.3.1.2. Salat-u Selam'ın Önemi.....	24
2.3.2.Hz.Peygamber'e Karşı Edep ve Hürmet.....	27
2.3.3. Hz.Peygamber'in Sevdığını Sevdığını Sevmek Ve O'nun Sevinciyle Sevinmek.....	30
2.3.4. Hz. Peygamber'e Teberrük.....	34
2.3.5. Hz. Peygamber'in Sünnetine Bağlılık	36
2.3.6. Hz. Peygamber'i Özlemek ve O'na Kavuşmayı İstemek.....	46
2.3.7.Kin Beslememek ve O'nun Ümmetine Şefkat Beslemek	48
2.3.8. Gönlünü Dünyaya Kaptırmamak.....	48

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HADİSLER IŞIĞINDA HZ. PEYGAMBER

SEVGİSİNİN GEREKLİLİĞİ

3.1. HZ. PEYGAMBER (S.A.V)’İ SEVMENİN GEREKLİLİĞİ	50
3.2. HZ. PEYGAMBER’İ SEVMEKLE İLGİLİ KÜTÜB-Ü SİTTE ÇERÇEVESİNDE YER ALAN HADİSLER VE BUNLARIN HADİS ŞERH EDEBİYATINDAKİ BAZI YANSIMALARI	76
3.2.1. ASR-I SAADETEN SONRA HZ. PEYGAMBERİ GÖRME ÖZLEMİYLE YAŞAYANLAR.....	76
3.2.1.1.Hadis-i Şerif’in Metni Ve Tercümesi.....	76
3.2.1.2.Hadis-i Şerif’in Açıklaması	76
3.2.2 HZ.PEYGAMBERİN KENDİSİNİ ALLAH’IN SEVGİLİSİ OLARAK TANITMASI	79
3.2.2.1.Hadis-i Şerif’in Metni ve Tercümesi	79
3.2.2.2.Hadis-i Şerif’in Açıklaması.....	80
3.2.3 HZ. PEYGAMBER SEVGİSİ İLE İMAN ARASINDAKİ KUVVETLİ MÜNASEBET	81
3.2.3.1.Hadis-i Şerif’in Metni ve Tercümesi	81
3.2.3.2.Hadis-i Şerif’in Açıklaması	81
3.2.4.HZ.PEYGAMBER’İN CANDAN DA AZİZ OMASI.....	85
3.2.4.1.Hadis-i Şerif’in Metni ve Tercümesi	85
3.2.4.2.Hadis-i Şerif’in Açıklaması	85
3.2.5. HZ.PEYGAMBER SEVGİSİNİN KAZANIMI	87
3.2.5.1.Hadis-i Şerifin Metni Ve Tercümesi.....	87
3.2.5.2.Hadis-i Şerif’in Açıklaması	87
3.2.6. İMANA LEZZET KATAN ALLAH VE RASULULLAH SEVGİSİ.....	89

3.2.6.1.Hadis-i Şerif'in Metni ve Tercümesi	89
3.2.6.2.Hadis-i Şerif'in Açıklaması	89
3.2.7.ALLAH RASULÜNÜ SEVENLER O'NUNLA BERABER OLACAKLARDIR.	93
3.2.7.1.Hadis-i Şerif'in Metni Ve Tercümesi.....	93
3.2.7.2. Hadis-i Şerif'in Açıklaması	93
3.2.8. HZ.PEYGAMBER'İ DOĞRU TANIMANIN MEYDANA GETİRECEĞİ FARK VE BU SEVGİNİN BİR NİTELİĞİ.....	96
3.2.8.1. Hadis-i Şerif'in Metni Ve Tercümesi.....	96
3.2.8.2.Hadis-i Şerif 'in Açıklaması	97
3.2.9. HZ. PEYGAMBER'İN BIRAKTIĞI NEBEVİ SEVGİ MİRASI OLAN EHL-İ BEYT SEVGİSİ	99
3.2.9.1.Hadis-i Şerif'in Metni Ve Tercümesi.....	99
3.2.9.2. Hadis-i Şerif'in Açıklaması	99
3.2.10. NEBEVİ YOLUN ÖVGÜYE LAYIK BİR HASLETİ OLARAK KİNDEN ARINDIRILMIŞ DUYGU VE DÜŞÜNCELER.....	101
3.2.10.1. Hadis-i Şerif'in Metni Ve Tercümesi.....	101
3.2.10.2. Hadis-i Şerif'in Açıklaması	101
3.2.11. ALLAH VE RESÜLÜ'NE SEVGİ MERKEZİNDE GÜNAHKAR İLE GÜNAH ARASINDAKİ FARKA İŞARET	103
3.2.11.1.Hadis-i Şerif'in Metni Ve Tercümesi.....	103
3.2.11.2. Hadis-i Şerif'in Açıklaması	103
3.2.12. HZ. PEYGAMBER SEVGİSİNİN BİR GEREĞİ OLARAK HZ. HASAN VE HZ. HÜSEYİN HAKKINDAKİ TUTUMUN HZ. PEYGAMBER'E BAĞLILIĞA ETKİSİ.....	105
3.2.12.1. Hadis-i Şerif'in Metni Ve Tercümesi.....	105
3.2.12.2. Hadis-i Şerif'in Açıklaması	105

3.2.13. ASHAB-I KİRAMI SEVMEKLE HZ. PEYGAMBER SEVGİSİ ARASINDAKİ SIKI İRTİBAT.....	108
3.2.13.1. Hadis-i Şerif'in Metni Ve Tercümesi.....	108
3.2.13.2. Hadis-i Şerif'in Açıklaması	108
3.2.14. PEYGAMBER SEVGİSİ YOLUNDA FEDAKÂRLIK	110
3.2.14.1. Hadis-i Şerif'in Metni Ve Tercümesi.....	110
3.2.14.2. Hadis-i Şerif'in Açıklaması	110
3.2.15. HZ. PEYGAMBER TANINDIKÇA DAHA ÇOK SEVİLİR.....	112
3.2.15.1.Hadis-i Şerif'in Metni Ve Tercümesi.....	112
3.2.15.2.Hadis-i Şerif'in Açıklaması	112
3.2.16. HZ.PEYGAMBER'İ SEVEN KİMSELERİN HZ. PEYGAMBER TARAFINDAN TAKDİR EDİLMESİ.....	114
3.2.16.1.Hadis-i Şerif'in Metni Ve Tercümesi.....	114
3.2.16.2.Hadis-i Şerif'in Açıklaması	115
SONUÇ	116
KAYNAKÇA	118

KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı geçen eser.
a.s.	: Aleyhisselâm.
b.	: Bin (Oğlu).
bkz.	: Bakınız.
bs.	: Baskı.
ev.	: Çeviren.
h.	: Hicrî.
H.z.	: Hazreti.
ö.	: Ölüm Tarihi.
r.a.	: Radiyallâhü anh.
s.	: Sayfa.
s.a.v.	: Sallâllahu aleyhi ve sellem.
terc.	: Tercüme
tsh.	: Tashih eden.
thk.	: Tahkik eden.
t.y.	: Tarih Yok.
y.y.	: Yayım yeri yok

GİRİŞ

1.Çalışmanın Konusu

Temel İslam Bilimleri içerisinde yer alan Hadis ilmi alanında yapılan bu çalışma Hz. Peygamber (s.a.v) sevgisi konusunu merkeze alan, çeşitli yönleri ile bu sevginin belirtilerine dair uygulamaları ele alan bir araştırmadır. Özellikle Hz. Peygamber (s.a.v)'in konuyla ilgili beyanları çerçevesinde bu sevginin unsurları üzerinde durulmuştur.

2.Çalışmanın Amacı

Çalışmanın asıl amacı: Allah Rasulü' nü sevmenin gerekliliği konusunun seçilmesi çok önemli bir sebebe dayanmaktadır: Allah Rasulü' nü sevmenin önemi, değeri ve gerekliliği konusu müslümanlar arası ortak kabulle karşılanan bir konu gibi görünse de hadis ve sünnet algısına etkisi açıkça görülen bir konudur.

Hadis ve sünnet çerçevesinde yapılan tartışmaların odak noktası Allah Rasûlü'nün konumunun tesbitindeki farklılıklardır. Sahabe ve selef müslümanları Allah Rasûlü'nü, O'nun sünnetini ve hadislerini sevgi, itaat, bağlılık ve özellikle ittiba düzleminde değerlendirirken; günümüz müslümanları bunu bağlayıcı olup olmama, tarihselcilik, bölge şartları, iklim şartları gibi rasyonel gerçeklerle değerlendirmektedir. Bu durum, o yüce sevginin gerekliliğini tam anlamıyla algılamama demektir. Ayrıca ittiba ile kastedilenin hayatın her alanına hakim olması gereken bir bağlılık olduğunu belirtmekte fayda görmekteyiz.

Günümüzde dini hayatta meydana gelen çözülmenin, manevi duygularda zayıflamanın en önemli sebeplerinden biri Allah Rasulü'ne olan sevginin sözde kalması ve gerçek hayata yansımamasıdır. Gerçek sevgi özveri, fedakârlık ve bağlılık ister. Dolayısıyla manevî duygular kamçılanmadan bu sevginin gerekliliği ortaya konulamayacaktır.

Nafileler üzerindeki tartışmaların tarihte kalması, bunun yerine gündemimizde sünnetin ana ilkelerinin inkâr edilir ya da tartışılır olması bu sevginin gerekliliğinin Kur'an ve Sünnet'teki karşılığını beyan etmek için en makul sebeplerdendir.

Dolayısıyla tezimiz, bu sevginin gerekliliğinin vurgulanması, dini hayatımızın buna göre yeniden sorgulanmasıdır. Tezimiz birilerine cevap yetiştirmekten çok, içe dönük manevî bir eleştiriye kapı aralamaktır. Tezimizle bütün İslam camiası tarafından kesin ön kabulle karşılanan bir konu, Kütüb-ü Sitte hadisleri çerçevesinde temellendirilmekte ve akademik camianın manevi camiadan kopuk olmadığı ve olmayacağı ortaya konulmaktadır.

3.Çalışmanın Yöntemi

“Hadislerde Hz. Peygamber (s.a.v)’i Sevmenin Gerekliliği” isimli bu çalışmanın araştırma ve kaynak edinme aşamasında, çalışma esnasında istifade edilecek kaynak eserlere ulaşılarak ön bilgiler toplanmış ve nasıl bir metot izlenileceğine karar verilmiştir. Daha sonra belirlenen metot ve edinilen kaynaklar etrafında izlenecek adımlar belirlenerek çalışma yazıya geçirilmeye başlanmıştır.

Çalışmanın ilk bölümünde sevgi konusuna değinilmiş, sevgi anlamı içersinde bilinen kavramlara dair tanımlara yer verilmiştir. Bunun yanı sıra bu konuya ağırlık veren ve sevgi konusuna özel eser ya da bölümler ayıran Ebu Talib el-Mekki (ö.386/996), İbn Hazm (ö.456/1063), İmam Gazzali (ö.505/1111) ve İbn Kayyim (ö.751/1350) gibi ilim adamlarının görüş ve eserlerine sıkça değinilmiştir.

Burada Kur’an ve Sünnet merkezinde sevgi konusunu etraflıca inceleyen ve bu alanda yapılan önemli çalışmalardan biri olarak kendisinden istifade edilen Prof. Dr. Raşit Küçük hocamızın *Sevgi Medeniyeti* isimli eserini de belirtmek gerekmektedir. Konuyla ilgili klasik dönem eserlerine ve ilgili malumata ulaşmamda hocamızın bu eseri yol gösterici olmuştur.

Çalışmanın ikinci bölümünde konuya dair klasik dönem eserleri ile birlikte onlara bağlı olarak yapılan konuyla ilgili yeni eser ve çalışmalar içeriğinin oluşmasında istifade edilen kaynaklar olmuştur. Burada ve çalışmanın son bölümünde de Hz. Peygamber (s.a.v) ile ilgili bugüne kadar yapılmış en önemli eserlerden biri olan ve Kadı İyaz’ ın (ö.544/1149) kaleme aldığı “*eş-Şifa bi-Ta’rifi hukukı’l-Mustafa*” adlı eserinden de önemli ölçüde istifade edilmiştir.

Çalışmanın son bölümü olarak tasnif edilen, çalışmanın esas ve amacına dair üçüncü bölümde ise Hz. Peygamberi sevmenin gerekliliği konusuyla ilgili hadis-i şerifler ele alınmış ve Hz. Peygamber'e muhabbet ile ilgili Kütüb-i Sitte'de konuyla doğrudan ilgili olan hadisler tespit edilip derlenmiştir. Ayrıca tespit edilebilen her hadis için hadis-i şeriflerin manası çerçevesinde uygun başlık konulmuştur. Bu bölümde diğer bölümlerinden farklı olarak çalışmanın esasını teşkil eden kısmı olması dolayısıyla hadis metnlerinin arapça ibareleriyle verilmesi uygun görülmüştür.

İlgili kitap ve bölümleriyle yer verilen hadis-i şerifin metin ve tercümesi sonrasında bu hadis-i şeriflere dair geçmiş ve yakın dönemde te'lif edilmiş bazı hadis şerhlerindeki açıklamalara kısmen yer verilmiştir. Burada metni arapça olan bazı kaynakların tercümelerinin şahsım tarafından yapıldığını belirtmek gerekmektedir.

Çalışmanın üslubu ile ilgili değinilmesinde fayda görülen bir husus da Hz. Peygamber sevgisi eksenli bir konuyu hedef alan böyle bir çalışmanın duygulara hitap eden bir yönünün olmasıdır.

Bu çalışmada yöntem olarak, akademik ölçüler çerçevesinde manevî bir iklim, gönüllere hitap eden bir yaklaşım içerisinde edebî bir üslup kullanılmıştır.

Burada Hz. Peygamber sevgisine dair ya da bu konuyla ilgili müstakil bir bölümü içinde barındıran eser ve çalışmalardan belli başlı bazıları arasında şunlar zikredilebilir : 1) Kadı İyaz: “*eş-Şifa bi-Ta'rifi hukukı'l-Mustafa*”, 2) Kastallani: “*el-Mevahibü'l-Ledünniyye*”, 3) Beyhaki: “*Delailu'n-Nübüvve*”, 4) İmam Gazzalî: “*İhyau Ulûmi'd-din*”, 5) İbnül-Kayyim: “*el-Hedyü'n-Nebevî*”, 6) İmam Birgivî: “*Tarikat-ı Muhammediyye*”, 7) Abdülgani en-Nablusî: “*Nefhatü'l-Kabul fi Medhi'r-Rasul*”, thk. Firdevs Nur Ali Huseyn, Darul Fikril-Arabi Mısır 1999, 8) Muhammed Osman el-Mirganî el-Mekkî: “*en-Nurul-Burak fi Medhi'n-Nebiyyil-Mısdak*”, Mısır, Matbaatü Mustafa el-Babi el-Halebi, 1344

Araştırma sonucunda elde edilen veriler ve araştırmayla ilgili tespitler, tezin sonunda yer alan sonuç kısmında özetlenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

SEVGİ KAVRAMI

1.1.KAVRAM VE TERİMLER

Diğer ilim dallarında olduğu gibi İslami ilimlerde de ıstılahın veya diğer ifadeyle terminolojinin büyük önemi vardır. Duyularla bilinemeyen, fakat bir duygu olarak incelenen, bazı alametleri tarif edilerek açıklanan sevgi kavramını ifadede kullanılan kavram ve terimlerden öncelikle söz etmek yerinde olacaktır.

“Sevgi ile ilgili hepsi Kur’an ve Sünnet’te yer almayan bir takım kelime ve terimler kullanılmaktadır.”¹ Burada bir kısmına temas edilecektir.

1.1.1 el-Muhabbe (المحبة)

Dilimizde daha çok muhabbet şekli kullanılan, ancak “mehabbe(h)” olarak da kullanıldığı bilinen bu kelimenin çeşitli anlamları bulunmaktadır. Sevgi ile ilgili terimlerin başında gelen muhabbetin, saflık ve halislik manası taşıdığı, Arapların dışların beyaz ve parlaklığını anlatmak için “habebu’l-esnan” tabirini kullandıkları bilinir.²

Buna göre dostluğun samimi ve katıksız olanına “muhabbet” denilir.³ Şiddetli yağmurların yağmasıyla yükselen suların üstündeki kabarcıklara “el-habab” ismi verilmektedir. Muhabbet’in bu kelimedenden alındığını söyleyenlere göre, sevgiliye kavuşma ve onun güzelliğini görme heyecan ve susuzluğu içinde bulunan kimsenin kalbinin coşması anlamını taşımaktadır.⁴

“Hıbbe” kökünden alındığını söyleyenlere göre, sahra bitkilerinin tohumlarına verilen bu isim sebebiyle, sevginin hayatın özü olduğu, ⁵ kalbi kalp yapan gerçek

---

¹ bkz. Küçük, Raşit, **Sevgi Medeniyeti Allah’ta Kul, Kulda Allah Sevgisi**, Rağbet Yayınları, İstanbul 2007, s.17.

²İbn Kayyım, Muhammed b.Ebi Bekr, **Medaricü’s-Salikin**, Matbaatül Menar, tsh. Muhammed Reşid Rıza, Kahire,1334, III, 6.

³el- Kuşeyri, Ebu’l-Kasım, **er-Risale**, thk. Abdulhalim Mahmud b. Şerif, Kahire, 1972, II, 613.

⁴ İbn Manzur, Ebu’l- Fadl Muhammed b. Mükerrrem, **Lisanu’l-Arab**, Dâru Sadır, Beyrut, 1990, “Ha-be-be”maddesi.

⁵ Kuşeyri, **a.g.e**,2,613; İbn Manzur, **a.g.e**,”H-B-B” maddesi.

manaya “ habbetü’l-kalb” denmesi dolayısıyla, sevgilinin kalbdeki yerinin adını almış olduğu⁶ üzerinde durulur.

Arapçada kullanılan hareketlerden “damme”, bir hareketin şiddet ve kuvvetini ifade eder. Sevgideki aşırılığı ifade etmesi bakımından “el-hubb” çokça kullanılmaktadır. Sevilenin letafetini ve kalbde daima hatırlanıp, dille anıldığını ifade için de, sevilen (mahbub) manasında ”el-hıbb” kullanılır. Çünkü “kesre” hafifliğe delalet eden bir hareke türüdür.⁷

1.1.2. el-‘Alaka (العلاقة)

Bir kimse veya bir şeye gönül kaptırarak, o şeye sevgi ve aşk duymak manasında kullanılır. Gönülde hissedilen bu sevginin sürekli ve köklü olmasını, gelip geçici olmamasını ifade eder. Kelime “ayn” harfinin kesre harekesi ile de kullanılmaktadır.⁸ Hz.Peygamber (s.a.v) tarafından da sevgiyi ifadede kullanılmış olan kelimelerdendir.⁹

1.1.3. el-Heva (الهوى)

Nefsin bir şeye meyli ve meftun olması manasında kullanılır. Vasıflandırılmak şartıyla hem iyi hem kötü arzular için kullanılmaktadır. Hz.Peygamber sevgi ve beğeniyi ifade ederken bu kelimeyi kullanmıştır.¹⁰

1.1.4.-el-‘İşk (العشق)

Konuşma dilimizde yaygın bir şekilde “aşk” olarak, eski edebiyat metinlerinde ise “ışk” şekliyle kullanılan kelime, insanın sevdiğinin dışında gözünde hiç kimsenin ve hiçbir şeyin olmaması; nazarını sadece sevdiğine hasretmesi ve sevgide ifrat derecesine varması demektir. Gerek iffet ve ismet yönünden, gerekse kalb ve niyet bozukluğu cihetinden, sevenin sevdiğinde hiçbir kusur ve noksanlık görmeyip, onu güzelliğin yegane timsali kabul etmesi ve bütün güzellikleri onda müşahade ettiğine inanmasıdır. Buna, hastalık derecinde sevgi denilebilir.¹¹Arapçada olduğu gibi,

⁶ İbn Manzur, **a.g.e.**,”H-B-B”maddesi; Kuşeyri, **a.g.e.**, II,614.

⁷ İbn Manzur, **a.g.e.**,”H-B-B”maddesi.

⁸ İbn Manzur, **a.g.e.**,”A-L-K” maddesi.

⁹ el-Cezeri, Ebu’s Saadat Muhammed b. Mübarek, **en-Nihaye fi Garibi’l-Hadis ve’l-Eser**, thk. Tahir Ahmed ez-Ezzavi, Mahmud Muhammed et-Tanahi, el-Mektebetü’l-İlmiyye, Beyrut, 1979, III, 289.

¹⁰ Ebu İsa Muhammed b.İsa et-Tirmizi, **es-Sünen**, Nikah, 29 thk. Beşşar Avvad Maruf, Daru’l-Garbi’l İslamiyye, Beyrut, 1998.

¹¹ İbn Manzur, **Lisan’l- Arab**,”A-Ş-K”maddesi; Asım Efendi, **Kamus Tercümesi**, Dersaadet, 1304, III, 952.

Türkçemizde de çok kullanılan kelimelerden biri olan aşk, Kur'an ve sahih Sünnette kullanılmamıştır.

Sadece Süveyd b. Said tarafından rivayet edilen; “Aşık olup, iffetli olan ve aşkını gizleyip ölen....”¹² şeklindeki bir hadisten bahsedilir. Ancak bu hadis, hadis hafızları ve kritikçilerinin büyük bir kısmı tarafından reddedilmiştir.¹³

Mutasavvıflar da haddi aşan sevgi manasına gelen bu kelimenin Allah-kul münasebetinde kullanılmasını, yani “Allah kuluna aşık oldu” veya “kul Allah’a aşık oldu” denilmesini doğru ve uygun bulmazlar.¹⁴

1.1.5.-el-Vüdd (الود)

Vav harfinin üç hareke çeşidiyle de kullanılan kelime, dostluk ve muhabbet anlamı ifade eder. Seven ve sevgisi çok olana da bu isim verilmektedir. Sevginin en katıksız, en latif ve en incesi “vüdd” diye adlandırılır. Rahmette aşırı merhameti ifade eden re’fet ne ise, sevgide de vüdd öyledir.¹⁵

el-Vüdd Kur'an-ı Kerim’de¹⁶ ve hadislerde¹⁷ az sayılmayacak kadar ve çeşitli müştakları ile kullanılmıştır.

Sevgi ile alakalı bahsedilen bu kavramlarla beraber sevgi manasında çeşitli müştaklarıyla da kullanılan “el-Hille,” “el-Fütun,” ”eş-Şevk”, ”el-Mika”, ”eş-Şağaf”, ”es-Sabve”¹⁸ gibi kelimeler de mevcuttur.

Sevgi duygusunun çeşitli derece ve hallerini ifadede kullanılan bu çok yaygın ve meşhur olan kelime ve tabirlerin dışında, bazıları Kur'an ve Sünnet'te de kullanılmış olan başka kelime ve terimler daha vardır.

eş-Şegaf, el-Vecd, ed-Denef, el-Garam, el-Veleh olarak sıralanabilecek bu kelime ve tabirlerden her biri çeşitli sevgi hallerini ifadede kullanılan kelime ve

¹² İbn Kayyım, **ed-Da’ ve’d-Deva’**, thk. Muhammed Cemil Gazi, Kahire, ty., s.366-368.

¹³ el-Aclûnî, İsmail b. Muhammed, **Keşful-Hafa ve Müzilü'l-İlbas fi me’ştehera mine'l-Ehadis alâ Elsineti'n-Nas**, III. bs. Müessesetü'r-Risale, Beyrut 1983, II,345

¹⁴ Kuşeyri, **a.g.e**, III, 615; bkz. İbn Kayyım el-Cevzi, Muhammed b. Ebi Bekr, **Ravdatü'l-Muhibbin ve Nüzhetü'l-Müşakin**, Halep,1397,s.35.

¹⁵ İbn Kayyım **Ravda**, s.50-51.

¹⁶ Meryem,19/96; Buruc, 85/14.

¹⁷ el-Buhari, Muhammed b. İsmail, **es-Sahih**, Menakıb.1; Müslim b Haccac Ebu'l Hüseyin, **es-Sahih**, Birr,11,12, nşr. Muhammed Fuad Abdulbaki, Kahire,1955.

¹⁸ İbn Manzur, **Lisanu'l-Arab**,”A-Ş-K”maddesi, Asım Efendi, **Kamus Tercümesi**, III, 952.

terimlerdir. Sayılan bu kelime ve terimlerin her biri sevgi ile doğrudan alakalı olsalar da sıfatları itibarıyla farklıdır.

1.2. SEVGİ ÜZERİNE TARİFLER

Sevgi, hakkında söz söylenmiş, tezahürleri müşahade edilmiş duyguların başında gelmektedir. İslam âlimleri, sevgiyi bir duygu olarak tesbit etmiş, her duygunun olduğu gibi sevginin de bir takım emarelerinin olduğunu göz önüne alarak tariflerini de bu yönde yapmışlardır.

Hadis imamlarının önde gelenlerinden Süfyan es-Sevri'ye (ö.161/777) göre sevgi, Hz.Peygamber'e uymaktan ibarettir.¹⁹

Haris el-Muhasibi'ye (ö.243/857) göre sevgi “bir şeye her halinle meylettendir. Sonra da onu kendi nefsin, eşin ve sevdiğin malına tercih etmendir. Daha sonra gizli ve aşikar ona muvafakat etmen, en sonunda sevilenin sevgisinde kendi kusurunu bilmendir.”²⁰

Sehl b. Abdillâh et-Tüsteri'nin (ö.273/886) sevgi anlayışı da şöyledir: ”Sevgi, itaatle meşgul olup ondan ayrılmamak, muhalefetten ırak olmaktır.”²¹

Cüneyd Bağdadi'nin (ö.296/908) tarifi ise şöyledir:“Sevgi, sevenin kendinde bulunan sıfatları terk ederek, onların yerine sevgilinin sıfatlarına girmesidir.”

Ebu Talib el-Mekki'ye (ö.386/996) göre sevgi, ariflerin makamlarının en üstünü, Allah'ın ihlas sahibi kullarına hususi bir tercihi ve faziletin son mertebesidir.²²

Konuya farklı bir noktadan bakan İbn Kayyım el-Cevziyye'ye (ö.751/1350) göre sevgi, “ kalbin azığı, ruhun gıdası, gözün nurudur. Sevgi hayatından mahrum olan kimse ölümler sınıfından sayılır. Sevgi nurunu kaybedenler, karanlıklar denizinde yok olurlar. Sevgi şifasından mahrum kalanların kalpleri, bütün hastalıklara açık durumdadır. Sevgide başarılı olamayanlar hayatlarını elem ve kederler içinde

---

¹⁹ el-Gazzali, Muhammed b. Muhammed, **İhyau Ulumi'd-Din**, çev. Ahmed Serdaroğlu, Bedir Yayınevi, İstanbul, 1975, IV, 646.

²⁰ İbn Kayyım, **Medaric**, III, 10.

²¹ Ahmed b. Muhammed, el-Kastallani, **el-Mevahibü'l-Ledünniyye**, Dersaadet, 1316, II, 123.

²² Ebu Talib el-Mekki, **Kutu'l-Kulub**, Mısır, 1961, II, 99.

geçirirler. Sevgi, iman ve amellerin, bir takım makam ve hallerin ruhudur; özüdür. Bu duygudan mahrum olanlar ruhsuz ceset gibidirler.”²³

Burada görüldüğü gibi beden ve ruhtan müteşekkil olan insanın duygu dünyasındaki en müessir güç olarak tesbit edilmiş olan sevginin varlığı ile yokluğu arasındaki fark hayat ile ölüm, üretme ile yok etme arasındaki fark gibidir.

Sevgide iradenin de rolü vardır. Hatta her sevgi bir iradedir, her irade bir sevgi değildir. Kur'an-ı Kerim'in *“Ey insanlar! Eğer imana karşı küfrü seviyorlarsa, babalarınızı ve kardeşlerinizi dostlar edinmeyin”*²⁴ ayetindeki sevgide bir tercih söz konusudur. Tercih ise irade ile ilgili bir haslettir.²⁵

“İslam psikologları” olarak da nitelendirilebilecek olan sufilerden verilen ve onların içinde bulunduğu sevgi hallerini yansıtan, mümkün olduğunca değişik mahiyetleri içeren bu örnekler onların sevgi anlayışları hakkında bize asgari bir fikir vermektedir. Bu fikrin ana teması, sevginin mücerred bir duygu olarak kalbde hissedilmesinden ziyade, insan hayatının tüm safhalarını kapsayacak şekilde aktif bir yaşama tarzını gerçekleştirmektir.²⁶

İbn Kayyım el-Cevziyye (ö.751/1350), eserinde sevgi ile ilgili şu tariflere yer vermiştir: “Sevgi, sevdiğini, kendisinin sahip olduğu her şeye tercih etmektir. Bu sevginin ahkâmından ve onun görünürdeki eserlerinden biridir.”²⁷

“Sevgi, bir sarhoşluktur ki seven sevdiğini görmeyince kendine gelemmez. Sözle anlatılıp vasıflandırılması mümkün olmayan hallerden biridir. Sevgi, kalbde bulunan ve sevgilinin arzu ve isteklerinin dışında kalan her şeyi yakan bir ateştir.”²⁸

Sufilerin tarifleri ile bu tarifler arasında pek çok müşterek nokta vardır. Sevginin kalbi bir duygu olduğu tüm tariflerin ortak noktası olmakla birlikte kişinin niyetinden sözüne, düşüncesinden hareketine kadar tüm hayatını kapsama özelliği göstermesi başka ortak özellik olarak belirmektedir. Ayrıca bu tanımlarda kanaatkarlık, nefsani davranışlardan uzaklaşma, egoizmi terk, sabır gibi dinde fazilet

²³ İbn Kayyım, **Medaric**, III, 4.

²⁴ Tevbe 9/23

²⁵ Ragıb el-İsfahani, Ebu'l-Kasım, **el-Müfredat fi Ğaribi'l-Kuran**, thk. Muhammed Seyyid Kilani, Kahire, 1961,s.105.

²⁶ bkz. Küçük, **Sevgi Medeniyeti**, s.27.

²⁷ İbn Kayyım, **Medaric**, III, 8.

²⁸ İbn Kayyım, **A.g.e.**, III, 10.

kabul edilen hasletler de görülmektedir. Bu özellikleri birleştirmesinden olsa gerek, sufiler “ muhabbet makamı” nı kulun ulaşabileceği makamların en üstünü olarak kabul etmektedirler.

Kur'an ve Sünnet'te yer alan emir ve nehiylerin insan unsurunu hedef aldığını göz önünde bulundurulursa iyi insan ve iyi toplum meydana getirme esaslarını sevgi kavramı içinde mütalaa etme mecburiyeti vardır.²⁹

Bu tariflerdeki sevgi Allah sevgisi merkezli olsa bile, buradaki tanımların sadece Allah sevgisi ile ilgili olduğu iddia edilemez. Çünkü Allah, kendisini sevmeyi Hz.Peygamber'e uymaya ve o'nu takib etmeye bağlamıştır.³⁰

Bu noktada Allah'ın, kendisine uyulmasını emrettiği Hz. Peygamber'e uyulması gereken başlıca esas Allah'ı tanıma, sevme hususudur. Bunun hemen akabinde kendi sevgi ve yakınlığına götüren yolda Allah'ın sevilmesini beyan ettiği sevgi hiyerarşisinde de Hz. Peygamber'e riayet etmektir. Allah sevgisine ulaşma ve bu sevginin gücüyle yeryüzünde en doğru, iyi ve güzel olanı hakim kılacak olgun insanlardan müteşekkil, kaos ve anarşiden arınmış huzurlu ve mutlu bir dünya husul etmenin yolu kalblerdeki muhabbet makamlarımıza, doğru, güzel ve iyinin en mükemmel örneği olan Hz. Peygamber'i sultan yapmaktan geçmektedir. Çünkü Hz. Peygamber'i sevmeksizin, kalbi-fikri planda onu göz ardı ederek Allah'ı sevebilmek ve Allah tarafından sevilme dolayısıyla Allah sevgisinin dünyada ve ahirette mükafatını görebilmek söz konusu değildir. Bu esasa dair unsurlar gelecek bölümlerde izah edilecektir.

1.3.SEVGİNİN DUYULARLA İLGİSİ

1.3.1. Psikoloji disiplininin konuya bakışı

Günümüz psikolojisi sevgi konusunu genellikle deneye dayanan verilerle incelenen “heyecanlar” arasında değerlendirmektedir. Sevgi ve korku gibi konular psikoloji ve sosyal psikolojide heyecan hayatı veya bir kişinin davranışlarını belirleyen dinamik faktörlerin bütünü manasını taşıyan motivasyonlar içinde ele alınıp incelenmektedir. Psikologlar, heyecanın fizyolojik etkileri, zihni verimlilik üzerine

²⁹ bkz.Küçük, **Sevgi Medeniyeti**, s.29-30.

³⁰ Al-i İmran,3/31.

etkisi, heyecan durumlarının genel tavırlar üzerindeki etkisi, heyecan gelişmesinin sosyolojisi, heyecan ile birlikte meydana gelen fizyolojik değişimler ve tepkileri belirterek heyecanı açıklamaya çalışırlar.³¹

İslam âlimlerinin yaklaşım ve anlayışları çerçevesinde tesbite çalışılan sevgi konusunu, psikolojinin bu verileriyle değerlendirmenin arzu edilen ve faydalı olan hedefe götürmekten uzak olduğu söylenmiştir. Sebebi ise psikolojinin kendi içindeki gerekçelerle de işin bu yönüyle fazla ilgili olmadığı, üzerinde durulan sevginin aslında dini ve insani bir karakter taşıyor olmasıdır. Dolayısıyla burada bahsi geçen bir anlık gelip geçici bir “heyecan hali” ile ilgili sevgi değil, süreklilik arz eden ve insanda iyi ahlak olarak yerleşmesi gereken sevgidir. Esasen bütün insanlığın muhtaç olduğu sevgi de budur.³²

1.3.2. İslam Âlimlerinin Bakışı

İslam âlimlerinin sevgi konusuna yaklaşımlarındaki temel prensipleri Kur'an ve Sünnet'ten almış oldukları gerçeği göz önünde bulundurulmalıdır. Bu durum Kur'an ve Sünnet'te insan gerçeğini kavrama açısından, onların lehine kaydedilmesi gereken bir başarıdır. İslam'ın bu iki kaynağının mücerredini aşarak müşahhaslaştırdığı sevgi kavramı, insanı, insanın yakın ve uzak çevresini, içinde yaşadığı toplumu ve insanlığı, hatta bütün canlı ve cansız varlıkları kapsayıcı niteliktedir. İslam gerçekten yeryüzüne sevgi medeniyeti sunmuştur.

Konu ile ilgilenenlerin söyledikleri ise, sevginin sebepleri, gerekleri, belirtileri, faydaları ve hükümlerinden ibarettir. Herkesin aklının farklı oluşu, her insanın içinde bulunduğu durum ve halin değişikliği sebebiyle de birbirinden farklı şeyler söylenmiştir.³³

Ebu Talib el-Mekki (386/996) hem aklın hem de gönlün mahallinin kalb olduğuna işaret ederek, “fuad” denilenin aklın mekanı olduğunu, gönlün mekanı olan kalbin ise gerçek kalb olduğunu söylemektedir. Ona göre işitme ve görme, anlama ve müşahade etme kalble ilgilidir. İmanın mahalli de orasıdır.³⁴

---

³¹ Feriha, Baymur, **Genel Psikoloji**, s. 75

³² bkz.Küçük, **Sevgi Medeniyeti**,s.36.

³³ İbn Kayyım, **Medaric**, III, 6.

³⁴ Mekki, **Kutu'l-Kulub**, II, 103.

Gazzali' ye (ö. 505/1111) göre, duyu organları ile sevgi arasında bir bağ vardır. Ona göre burada ilk esas, marifet ve idrak yani bilgi ve anlayış olmadan sevginin gerçekleşmeyeceğidir. Çünkü insan ancak bildiğini sever. Mademki sevgi, bilgi ve anlama ile bağlantılıdır. O halde bilgi ve anlayışın dereceleri nisbetinde sevginin de dereceleri olacaktır.³⁵

Gazzali sevgi ve duyguları algılayanın vasıtası olan altıncı bir duyunun olduğunu vurgulamaktadır. Beş duyu ile elde edilen zevklerde insan ve hayvanların ortak olduklarını ifade ederek şöyle demektedir: “Eğer sevgi beş duyuya bağlanır ve Allah bu beş duyunun hiçbirisiyle algılanamayıp, hayalde şekillenemediği için sevilmez denirse o takdirde altıncı hissi yok saymak suretiyle insanlığın özelliği ortadan kaldırılmış olur. Altıncı hisse kalb, nur, akıl veya ne denirse denilsin, insanı hayvandan ayıran vasıf budur. Kalbin görüp sezmesi gözün görmesinden daha kuvvetlidir. Aklen idrak edilen manaların güzelliği, göz ile algılanan dış şekillerin güzelliğinden daha büyüktür.”³⁶

Gazzali, duyu organlarımızla algılayamadığımız şeylerde de güzelliğin bulunduğunu belirtmektedir. Bunlara güzel yaratılış, güzel ilim, güzel hal ve tavır, güzel ahlak denilmektedir. Mesela güzel ahlak ile ilim, iffet, akıl, kahramanlık, takva, iyilik, insanlık ve diğer iyi vasıflara sahip olma kastedilir. Bu sayılan vasıflardan hiçbirisi beş duyu ile idrak edilemez, ama kalb ile idrak edilir. Bütün bu güzel vasıflar sevilir; bu vasıfları kendilerinde taşıyan kimseler de sevilirler. O halde sevgi kalbi bir duygudur, zahirde de belirtileri vardır.³⁷

Sevgi hakkında yapılan şu değerlendirme de konunun idraki açısından önem arz etmektedir: “Sevgi ruhların karşılıklı uyuşması ve münasebetine dayanırsa köklü ve sağlam olur. Sevgi ruhların karşılıklı uyumuna dayanmayınca, geçici bir sebebe dayanan sevgidir ki, o sebep ortadan kalkınca sevgi de ortadan kalkar, yok olur. Sebebi arızı olan sevginin arızı olacağı, sebebi kalıcı olan sevginin ise süreklilik göstereceği bilinen bir gerçektir.”³⁸ Sevgi ile ruh arasındaki ilişkiyi de yansıtarak yapılan bu tesbit sevginin mahiyetini anlama açısından dikkat çekicidir.

---

³⁵ Gazzali, **İhya**, IV, 538.

³⁶ Gazzali, **İhya**, IV, 540

³⁷ bkz. Gazzali, **a.g.e.**, IV, 539-543.

³⁸ İbn Kayyım, **Ravda**, s.72.

İKİNCİ BÖLÜM

HZ.PEYGAMBER (S.A.V) SEVGİSİ ANLAMI, ÖNEMİ VE ALAMETLERİ

2.1. PEYGAMBER SEVGİSİNİN ANLAMI

Bir kulun Allah'ı sevmesi, peygamber'i (s.a.v) sevmesinin ne demek olduğu ile ilgili âlimler farklı görüşler ileri sürmüşlerdir. Onlar bu konuda görünüşte farklı şeyler söyleseler de aslında aynı şeyi dile getirmektedirler. Farklı olan ise sevenlerin hali, sevgilerin derecesidir.

Sevginin sebepleriyle ilgili olarak “insanın güzeli sevmesi, manevi değerlere meyiletmesi ve iyiliğini gördüğü kimseye muhabbet beslemesi” şeklinde üç esas sıralanmaktadır. Bu üç esas üzerinde düşünüldüğünde ve bu esasların mahiyeti kavrandığında sevgiyi gerekli kılan bu üç şeyin Hz. Peygamber'i sevmek için de var olduğu kabul edilir.

Muhabbet için gerekli olan ilk şart en güzel haliyle onda mevcuttur. Zira o eşiz bir yüz ve beden güzelliğine, benzersiz bir huy ve ahlak mükemmelliğine sahiptir.

Muhabbet için gerekli ikinci şart da onda mevcuttur. Allah Teala, peygamberinin özelliklerini anlatırken; onun ümmetine şefkatli ve merhametli olduğunu,³⁹ onun âlemlere rahmet olarak gönderildiğini,⁴⁰ Allah'ın izniyle insanları hak yola çağırdığını, onun nur saçan bir kandil⁴¹ olduğunu belirtmektedir. Bunun yanı sıra ümmetini günahlardan arındırıp temizlediğini ve onları dosdoğru yola ilettiğini⁴² beyan buyurmaktadır.

Peygamberimizin bütün mü'minlere olan iyiliğinden daha büyük ve daha değerli olan bir iyilik O'nun tüm müslümanlara olan lütfundan daha yaygın ve daha faydalı lütuf yoktur. Çünkü O, ümmetinin doğru yolu bulmasına vesile olmuş, onları cehaletin karanlığından kurtarmış, kendilerini iki cihanda mutlu olmaya, Allah'ın

---

³⁹ Tevbe, 9/128

⁴⁰ Enbiya, 21/107

⁴¹ Tevbe, 33/46

⁴² Al-i İmran, 3/ 164

katında yüce dereceler kazanmaya çağırıştır. O, ahirette ümmetine şefaet edecek, Cenab-ı Hakk'ın huzurunda onların kurtulmasını isteyecek, hayırlarını dileycek ve ebedi nimetler içinde sonsuz bahtiyarlığa ermelerini niyaz edecektir.

Bütün bu söylenenler üzerine Hz. Peygamber'in hem dini bakımdan sevilmesi hem de tabii olarak sevilmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Çünkü onun iyilikleri ve lütufları tüm insanları kuşatmıştır. Herkesin kabul edeceği bir şey vardır ki o da insan, hayatında bir kerecik bile olsa kendisine iyilik edene veya malını, canını bir zarardan kurtarana bir muhabbet besler. Oysa başa gelen bir zararın vereceği üzüntü sürekli değildir. Halbuki yaptığı iyilikle insana Cennet'in bitip tükenmeyen nimetlerini kazandıran ve onu Cehennem'in sonsuz azabından kurtaran bir zat muhabbete daha layıktır.

2.2. HZ. PEYGAMBER (S.A.V)'İ SEVMENİN ÖNEMİ

Bilebildiğimiz ve henüz idrakine varamadığımız bütün âlemlerin sahibi olan Allah (cc.) içinde yaşadığımız dünyayı da ihata eden bütün bu sistemi, “hilafet” makamında var ettiği, kendisinden ubudiyet ve marifetini dilediği, âlemlerin özü olan biz insanoğlunun hayat çizgisini görme adına var etmiştir. İmtihan şeklinde de ifade edilen hayatlarımıza baktığımızda imtihan yeri olarak tayin edilen, içinde aslen gurbet yaşadığımız bu dünyada kendi muradı olan ve “sırat –ı mustakim” diye bildiğimiz doğru bir hayat çizgisini bizlere var etmiştir.

Bu doğru hayat çizgisi içerisinde sonsuz rahmet ve muhabbetinin eseri olarak herhangi bir noksanlığın kendisinden uzak olduğu ilminin tecellisi olan sahifeler ve kitaplar göndermiştir. Bununla da yetinmeyip bu doğru hayat çizgisinin klavuzu olan ayetlerini tebliği ile beraber kullarının en güzel ve doğru şekilde anlamalarını sağlamak için sırat-ı mustakim'in öncüleri ve rehberleri olan peygamberler vazifelendirmiştir. Allah (c.c.) bu “seçkin ve seçilmiş kullar” ı yine ayrı bir rahmet ve muhabbet nişanesi olarak diğer kullarının arasından vazifelendirmiştir.

Yaradılışımız, insan olarak var edilmemiz, “halife” kılınarak bizlerin hayatı için en güzel şekilde hazırlanmış olan bir âlemde konumlandırılmamız, yaradılış gayemiz olan kulluk imtihanının sonucunda ve bu süreçteki dünya hayatımızdaki saadetimiz ve başarımız için kutsal kitaplar ve peygamberler göndermesi, aslında Allah'ın merhamet ve muhabbetinin her yanı kuşattığının bizler için en açık nişanesidir.

Bütün dünya, bütün varlık alemi Allah'ın eşsiz sıfatlarının tükenmeyen izleriyle doludur. Suda, havada, gece ve gündüzde, âlemin özü olarak da ifade edilen insan oğlunun kendi yapısında bize göre büyük sayılan fakat aslında çöldeki bir kum tanesi mesabesinde olan dünyayı da ihata eden kapsamını idrak etmekten aciz kaldığımız tüm âlemlerde celal ve ikram sahibi en yüce zatın kudretinin akıl almaz ve sınırsız izleri, eserleri vardır.

Bu kudretin ve mülkün yegane sahibi olan, mahlukatın varlığını yokluğuna tercih etmesinin dahi şefkat, merhamet ve ihsanını kavramaya yetecek olan alemlerin rabbi, eşsiz sıfatlarının, kudretinin ve san'atının bütün inceliklerini seçilmiş ve övülmüş kulu olan Muhammed Mustafa (s.a.v) üzerinde göstermiştir.

Kendine varan, mutluluğa ve saadete ulaştıran doğru hayat çizgisinden ayrılmamaları için kullarına nebi ve resulleri vasıtasıyla hakikati, güzeli ve iyiyi bildiren Allah Teala, her ne zaman kulları bu mutluluk vesilesi olan doğru hayat çizgisinden ayrıldığında onlara bu seçilmiş kullarını birer “rehber” olarak lutfetmiştir. Bu rehberler arasında peygamber silsilesinin en sonuncusu olan Muhammed Mustafa'yı “mükemmel rehber” olarak insanlığın en buhranlı zamanında göndermiştir. Dünya'nın zulüm ve isyan karanlıklarına gömüldüğü sırada onu âlemlere rahmet olarak görevlendirerek insanlığa en büyük armağanı sunmuştur.

Yüce Allah, gök ve yer ehli tarafından sevilen ve övülen sevgili Rasulü'nü tüm yaratılmışlara, bilhassa da insanoğluna sonsuz bir rahmet olarak lutfetti. Hidayet, bereket, şefkat, merhamet ve kurtuluş vesilesi kıldı. Hayatın, canlılığın, dirilişin kaynağı olan yağmur suyu gibi hem fiziki âlemin hem de metafizik hayatta birey, aile, toplum ve dünyanın fitrat yolu üzere hayatta kalmasının ve dirilişinin en temel unsuru olarak bahşetti.

Allah'ın sevgili kulu ve rasulü olan seçilmişler taifesinin son temsilcisi Hz. Muhammed (s.a.v) öyle bir rahmettir ki insanlık O'nun (s.a.v) neşretmiş olduğu hakikatler sayesinde yokluk çukurunda mahsur kalmaktan kurtulmuştur. Ölüm, sonsuz aleme açılan bir koridor haline gelmiş, Hz. Peygamber'in tebliğ ve temsil ettiği esasları tam olarak benimsemiş olanlar için matem günleri düğün derecesinde algılanır olmuştur.

Hız. Peygamber, başta Allah ile münasebet olmak üzere bir insan hayatında yer alabilecek her duruma karşı duruşu ve mesajlarıyla “dünyanın sorunlarını çözecek ideal insanın” varlığını ortaya koymuştur. İnsanoğlunun bu gün içinde bulunduğı hal, yaşadığı sorunlar klasik islam literatüründe “insan-ı kamil” olarak adlandırılan böyle “vahyin imar ettiği” bir örneklige bu gün ne kadar muhtaç olunduğunu ortaya koymaktadır.

Çünkü insan kainatın özü, peygamberler insanlık aleminin en saf özleri, Hz. Peygamber de peygamberlerin seçilmiştir... Nübüvvet müessesesi O’nun’la (s.a.v) sona ermiş, ilahi vahiy O’nda (s.a.v) kemale ulaşmıştır.⁴³

O (s.a.v) görüldüğü üzere tüm insanoğluna ve bütün âlemlere Allah’ın müstesna bir rahmeti, lütfu, ihsanıdır.

Rahmeti her şeyi kuşatmış olan Allah’ın rahmet deryasından en fazla nasibi olan Hz. Muhammed (s.a.v) daha varlığıyla dünyayı şereflendirmeden önce idrakine varamayacağımız akıl üstü bir alemde nasıplendiğı konum ve hal sayesinde insanoğlu ebedi saadet ufuklarına kanat açmıştır.

2.2.1. Kur’ an-ı Kerim’de Hz. Muhammed (s.a.v)’in Yeri

Cenab-ı Hak O’nu bütün mahlukat için en büyük rahmet ve bereket vesilesi etmiş ve; “(Rasulüm!) *Biz Sen’i ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik*” buyurmuştur.⁴⁴

İbn Abbas (r.a) bu ayet-i kerime hakkında şunları söylemiştir:

“Allah’a ve Rasulü’ne iman edenler, dünyada ve ahirette tam olarak rahmete erişirler. Allah’a ve Rasulü’ne iman etmeyenler de sırf Peygamberimiz (s.a.v)’in devrinde yaşadıkları ve O’nun (s.a.v) ümmet’i (ümmet-i gayr-i icabe) oldukları için önceki kavimlerin dünyada uğradığı “yerin dibine geçirme”, ”maymuna çevrilme”,

⁴³ bkz. Zübeyir, Tekin, **Peygamber Sevgisi**, Rehber Yayınları, İstanbul, 2008, s.32-34

⁴⁴ Enbiya, 21/107.

“üzerlerine taş yağdırılması” gibi ilahi azaplardan muhafaza edilirler. Bu, onların Allah Rasulü (s.a.v) sayesinde nail oldukları dünyevi bir rahmettir.”⁴⁵

Bu konuda Cenab-ı Hak şöyle buyurmaktadır:

*“Oysa sen onların içinde iken Allah onlara azap edecek değildi. Bağışlanma dilerken de Allah onlara azap edecek değildir.”*⁴⁶

Hiz. Peygamber’in daha bu dünyadaki rahmet ve bereket tecellileri bile insanlığın O’na büyük bir şükran ve minnet duymasını gerektirmektedir.

Hiz. Peygamber (s.a.v)’in Hak katındaki mevkinin yüceliğini ifade eden pek çok ilahi beyan mevcuttur. Bunlardan birinde şöyle buyrulmaktadır:

*“(Rasulüm!) Ömrüne andolsun ki onlar, sarhoşlukları içinde bocalayıp duruyorlar.”*⁴⁷

Bu ayette olduğu gibi hiçbir peygamber üzerine yemin edilmezken, Hiz. Peygamber (s.a.v)’in hayatı üzerine yemin edilmektedir.

Hiz. Peygamber (s.av)’in hak katındaki yüksek kıymetini ifade eden ayet-i kerimelerden bir diğesinde de şöyle buyrulmaktadır:

*“Andolsun size kendi içinizden öyle bir peygamber gelmiştir ki, O son derece izzet ve şeref sahibidir. Sizin sıkıntıya düşmeniz O’na çok ağır gelir. O, size çok düşkün, müminlere karşı da çok şefkatli ve merhametlidir.”*⁴⁸

Allah (c.c) çok sevdiği habibine karşı mü’minlerin hürmetli davranmalarını emretmiş, O’na karşı yapılacak en ufak bir hürmetsizliğin bile, önceden yapılmış iyi ve güzel işleri boşa çıkaracağı ikazında bulunmuştur.

*“Ey iman edenler! Seslerinizi peygamber’in sesinin üstüne yükseltmeyin! Birbirinize bağırdığınız gibi peygamber’e karşı da yüksek sesle bağırmayın. Yoksa siz farkına varmadan işledikleriniz boşa gider.”*⁴⁹

---

⁴⁵ el- Beyhaki, Ahmed b. Huseyn, **Delailu’n-Nübüvve**, nşr. Abdulmu’ti Kal’aci, Daru’r Reyyan li’t-Turas, Kahire,1988, V, 486.

⁴⁶ Enfal, 8/33.

⁴⁷ Hicr, 15/72.

⁴⁸ Tevbe, 9/128.

⁴⁹ Hucurat, 49/2.

“(Ey iman edenler!.) *Peygamber’i, kendi aranızda birbirinizi çağırır gibi çağırmayın!..*”⁵⁰

Bütün bu ilahi beyanların yanında Hak Teala’nın Hz. Peygamber’e lutfettiği izzet ve ikramları bunlardan ibaret kalmayacak ahirette de ebediyyen devam edecektir. Nitekim ayet-i kerime’de :

“*Şüphesiz Rabbin, sana verecek ve sen de hoşnut olacaksın!*”⁵¹ buyrulmaktadır.

2.2.2. Allah Rasulü, Kıyamet Gününde İnsanların Efendisidir

Bu ilahi müjdenin anlamı içerisinde Rasulullah (s.a.v) de hem Rabbimiz’in bildirdiği bazı hakikatleri beyan, hem de tahdis-i nimet sadedinde şöyle buyurmaktadır:

“Ben kıyamet günü insanların efendisiyim!”⁵²

“Ben kıyamet günü insanların efendisiyim, kabri ilk açılacak olan, ilk şefa’at edecek ve şefaati ilk defa kabul edilecek olanım!”⁵³

“Kıyamet günü yer yarıp açıldığında ilk defa diriltilecek olan benim, ancak övünmek için söylemiyorum. Hamd sancağı bana verilecek, ancak bunu da övünmek için söylemiyorum! Ben kıyamet gününde insanların efendisiyim, ancak övünmek yok! Kıyamet günü cennete ilk girecek benim, ancak bunu da övünmek için söylemiyorum!”⁵⁴

Kısaca Rasulullah (s.a.v) efendimiz, Allah’ın en sevgili kulu, mahlukatın en şerefli, iki cihanın medar-ı iftihar ve insanlığın dünya ve ahirette kurtuluş vesilesidir.

---

⁵⁰ Nur, 24/63.

⁵¹ Duha, 93/5.

⁵² Buhari, Tefsir, 17/5.

⁵³ Müslim, Fedail, 3.

⁵⁴ et-Tirmizi, Ebu İsa Muhammed b. İsa, **es-Sünen**, thk. Beşşar Avvad Maruf, Daru’l-Garbi’l İslamiyye, Beyrut, 1998, Menakıb, 1 Hadis No: 3616 Hadis Tirmizi’ye göre garibdir.

Allah Rasulü, mü'min, kafir ve münafık herkesin kendisinden istifade ettiği evrensel çapta rahmet timsali idi. Mü'min O'ndan istifade eder. Çünkü O (s.a.v) "Ben mü'minlere, kendilerinden daha yakınım..."⁵⁵ buyurmaktadır.

Allah Rasulü bize kendi nefislerimizden daha yakındır. Çünkü bizler nefislerimizden çoğu kere kötülük görürüz. Halbuki O'ndan hep kerem, iyilik, merhamet, şefkat ve mürüvvet gördük. O, Allah'ın rahmetinin temsilcisidir. Öyleyse elbette bize bizden daha yakındır.

O (s.a.v): "Ben mü'minlere kendilerinden daha yakınım." buyuruyor, sonra da: İsterseniz şu ayeti okuyun: "*Peygamber müminlere kendi canlarından daha önce gelir.*"⁵⁶ diyor ve sonra da sözüne şöyle devam ediyor: "Kim bir mal bırakırsa o akrabalarınındır. Fakat kim de bir borç bırakır ve öyle giderse o banadır"⁵⁷

Hem dünya hem de ahirette Allah resulünün, müminleri kendilerinden daha çok düşünüp onlar için kaygılanması onun kendine tabi olanlara ne denli yüce bir rahmet olduğunu göz önüne vermektedir. Allah'ın rahmetinin en güzel ve büyük tecellisi olma vasfı ebediyete kadar da sürecektir.

2.2.3. Şefa'at Hadisi

Allah'ın rahmetinin en büyük tecellisi olan, hem dünya hem ebedi âlemde de insanlığın bu rahmetten nasiplenmesi için mücadele veren bu şefkat kahramanı yüce nebi ile nasıl bağ kurmamız gerektiğinin en önemli sebeplerinden biri olarak şu rivayet zikredilebilir:

Ebu Hureyre (r.a)'den rivayet edildiğine göre Peygamberimiz (s.a.v) şöyle buyurdu :

"Kıyamet gününde insanların efendisi benim. Bu da neden biliyor musunuz? Allah Teala gelmiş geçmiş tüm insanları düz bir yere toplayacak. Orası, insanlara bakan kimsenin hepsini görebileceği, onlara çağırının hepsine sesini duyurabileceği bir yerdir. Güneş onlara yaklaşacak, insanlar sıkıntıdan ve kederden artık dayanamayacak hale gelince birbirlerine:

---

⁵⁵ Buhari, Kefalet 5; istikraz 11; Müslim, Cuma,43; feraiz,14-16.

⁵⁶ Ahzab, 33/6.

⁵⁷ Buhari, istikraz 11; Müslim, Feraiz,14-16.

-İçinde bulunduğumuz sıkıntıyı başımıza gelen hali görüyor musunuz? Halinizi rabbinize arz ederek size şefaata edecek birini bulmayı düşünmüyor musunuz? diyecekler. Bazıları ötekilerine:

-Babanız Adem' e gidiniz diyecekler. Adem'(a.s) e gelip :

-Ey Adem! Sen insanların babasıdır. Seni Allah kudret eliyle yarattı. Sana kendi ruhundan üfledi. Meleklerle sana secde etmelerini emretti, onlar da secde ettiler. Seni cennete yerleştirdi. Rabbine varıp bizim için şefaata et. İçinde bulunduğumuz hali başımıza gelen derdi görmüyor musun? diyecekler. O da:

-Bugün Rabbim çok gazaplı. Ne daha önce böylesine gazaplandı ne de bundan sonra böyle gazaplanır. Rabbim o ağaca yaklaşmamı yasakladı, ama ben O'nu dinlemedim. Asıl benim nefsim şefaata edilmeye muhtaçtır; benim nefsim, benim nefsim! Siz başkasına gidin; Nuh'a gidin diyecek. Onlar da Nuh'a gelerek:

-Ey Nuh! Sen yeryüzü halkına gönderilen resullerin ilkisidir. Allah Teala sana "çok şükreden kul" demişti. İçinde bulunduğumuz perişan hali görmüyor musun? Başımıza gelenleri görmüyor musun? Rabbinin huzurunda bize şefaata etmeyecek misin? diyecekler. O da:

-Bugün Rabbim benzeri görülmedik şekilde gazaplıdır. Ne daha önce böylesine gazaplandı ne de bundan sonra böyle gazaplanır. Benim bir duam vardı; onu da kavmimim aleyhine kullandım. Asıl benim nefsim şefaata edilmeye muhtaç, benim nefsim benim nefsim! Siz başkasına gidin. İbrahim'e gidin, diye karşılık verecek...

Bu şekilde insanlar kendilerini mahşerin dehşet verici sıkıntısından kurtarması için sırayla Hz. İbrahim (a.s) , Hz. Musa (a.s) , Hz. İsa (a.s)'ya, benzer bir üslup ile onlara has vasıfları anarak başvuracak fakat onlar da kendileriyle ilgili özel durumlarını onlara anlatarak kendilerinden önce başvurulmuş peygamberler gibi nihayetinde "Benim nefsim, benim nefsim!" diyerek en sonunda Hz. Peygamber (s.a.v)'e havale edilecektir.

Rasulullah (s.a.v) insanların bu hallerinden haber verdikten sonra şöyle buyurdu: "Onlar da bana gelerek :

-Ya Muhammed! (s.a.v) Sen Allah'ın Rasulü ve son peygamberisin. Allah Teala senin gelmiş geçmiş bütün günahlarını bağışlamıştır. Rabbinin huzurunda bize şefaata

et! İçinde bulunduğumuz şu perişan hali görmüyor musun? diyecekler. Ben de yürüyüp arş'ın altına geleceğim. Rabbime secdeye kapanacağım. Sonra Allah Teala daha önce kimsenin öğretmediği en güzel hamd ü senayı bana ilham edecek. Sonra bana hitaben:

-Ya Muhammed! Secdeden başını kalır! İstedğin sana verilecek. Şefaet et, şefaatin kabul edilecek. Ben de başımı secdeden kaldıracağım ve:

-Ya Rabbi! Ümmetimi bana bağışla! Ya Rabbi! Ümmetimi kurtar! Ya Rabbi! Ümmetimi bağışla! diye yalvaracağım...⁵⁸

Hiz. Peygamber (s.a.v) gayb âleminde bize beyan buyurduğu ve vukuuna yakinen inandığımız bu mahşer tasviri O'nun bize ne oranda düşkün ve şefkat dolu olduğunu ispat eden en önemli verilerden biridir.

Diğer enbiyadan farklı olarak müstecap duasını da mahşere ümmeti için saklayan şanlı hayatında sayısız örneklerinin yanı sıra ebediyet aleminin bu en önemli ve sıkıntı dolu halinde, saklı olan niyazını bu duygu ve iştiyakla “ümme!.. ümmeti!..” diye arzeden dertler dermanı, gönüller tabibi ve Allah'ın habibi'ne karşı bizim kurmamız gereken en öncelikli bağ “sevgi” merkezli gönül bağı olmalıdır.

Biz O'nu canımızdan çok severiz Allah Rasulu de kendisine bu denli muhabbet besleyenleri aynı ölçüde sever; çünkü O (s.a.v) en büyük vefa örneğidir.

Yüce Allah'ın insanoğluna lutfettiği en ulvi duyguların başında gelen “sevgi”, O'nun en çok sevdiği ve O'nu en çok seven kulu ve rasulü Hiz. Muhammed (s.a.v)'e hasredilirse bu ulvi duygunun hakkı en güzel şekilde verilmiş olacaktır. Çünkü O (s.a.v) ilahi sevgiye, dünyada ve ebedi saadet yurdundaki başarıya, huzura, gerçek izzete ve ruhani lezzete ulaştıran bir rehberdir.

Rasulullah'a duyulan sevgi, her şeyden ve her türlü sevgiden çok olmalıdır. Bu, her şeyden önce Yüce Allah'ın bir emridir. *“Mü'minlerin, peygamber'i kendi nefislerinden çok sevmeleri gerekir.”*⁵⁹

Bu konudaki Hiz. Peygamber'in nurlu beyanı da bizler için hayati öneme sahip bir prensiptir.

⁵⁸ Buhari, Enbiya 3, 9, Tefsir süre (17), 5; Müslim, İman 327,328, ayrıca bkz. Tirmizi, Kıyamet 10.

⁵⁹ Ahzab, 33/6.

O (s.a.v) şöyle buyurmuştur: “Sizden biriniz, beni annesinden, babasından, evlatlarından ve bütün insanlardan daha fazla sevmedikçe tam anlamıyla iman etmiş olmaz”⁶⁰

Şunu da unutmamak gerekir ki peygamber sevgisinin kazandırdığı en önemli husus sevilenle kurulan bağ ve nisbettir. Sevgi, varlıklar arasındaki en sırlı bağıdır.

Sevgi karşılıksız kalmaz. Niyetlerimiz nasıl karşılıksız bırakılmıyorsa, sevgi de seven gönüllere sevginin derecesine göre büyük lutuflar, feyizler kazandırır. Sevgi, kişiyi en kısa yoldan Hakk’a ulaştırır. Hakk’ın sevgilisini sevmek ve O’na bağlanıp kendini O’na nisbet ederek yola çıkan yolcular en kısa ve tehlikesiz yoldan O’nun Sünnet-i Seniyyesi vasıtasıyla Allah’ın rızasına kavuşur.

Allah’ın Resulu, habibi, rehberlerin en güzeli Hz.Muhammed (s.a.v)’in elinden tuttuğu hiç kimse yolda kalmamıştır.⁶¹

2.3. HZ.PEYGAMBER (S.A.V)’ İ SEVMENİN (SÖZLÜ-FİİLİ) ALAMETLERİ

Sevginin belirtileri üzerinde tefekkür edildiğinde zihnimizde beliren sevgi alametlerinin başında sevilenin her zaman yad edilmesi, her şeyi bir vesile bilerek mahbubun dillendirilmesi, anılması akla gelmektedir. Çöl sıcağında susuzluktan dudakları, içi kavrulan birinin o esnada suya olan iştihakı arzusu ile yorgun halde içini ferahlatacak, canına can katacak suyu dilinden düşürmeyerek onu araması ile Hz. Muhammed (s.a.v)’in getirdiği mesajı hakikaten benimseyenin ona olan bağlılığını, sevgisini dile getirmesi arasında hiçbir fark yoktur.

Tıpkı susuzluktan ölmek üzere olan birinin diriliğini ve gücünü koruması için suyu dilinden düşürmeden onu anarak araması gibi Hz. Peygamber ile O’nun getirdiği ab-ı hayat kaynağı olan ilahi yüce mesajla diri kalacağını yakinen fark etmiş olan her insan da aynı iştihakla onu dilinden düşürmez her yerde onu anar. Onu anmak denildiğinde akla gelebilecek en tesirli cümle ise kanaatimizce aradaki zaman ve mekan farkını kaldırabilecek kadar tesirli ve hızlı bir irtibat ve buluşma vasıtası olan,

⁶⁰ Buhari, İman 8; Müslim, İman,70.

⁶¹M.Yusuf, Kandehlevi, **O’nu (s.a.v) Böyle Sevdiler**, çev. Hüseyin Okur, Semerkand Yayınları, İstanbul 2007, s. 8-9.

aynı zamanda temennilerin kabulü için yazılmış en etkili bir dilekçe hükmünde olan “salat-u selam”lardır.

2.3.1.Salat-u Selam

Hiz. Peygamber (s.av)’e bağılılığın, O’na tazim ve sevginin en muşahhas belirtilerinin başında onun güzel adı anılınca O’na (s.a.v) salat-u selam etmek gelmektedir. Nitekim bu husus bizzat Allah Teala tarafından mü’minlere verilmiş bir görevdir

2.3.1.1.Hüküm ve mana açısından

Salat-u Selam’ın hükmü belirtilirken hususiyle Allah Teala’nın Kur’an-ı Kerim’deki şu hitabı dikkat çekicidir: *“Şüphesiz Allah ve melekleri o peygambere çok salat ederler. Ey iman edenler! Siz de ona salat edin, tam bir teslimiyetle selam verin.”*⁶²

Muhabbet duygusunu yaratan ve onu en güzel şekliyle Resulü’nün tabiatına yerleştiren, O’nu Habibullah kılan ve O’nu (s.a.v) bizim de sevmemizi isteyen Rabbimiz, sevenlerin ayrılık derdini hafifletmek, onları hasretin dayanılmaz girdabında çaresiz bırakmamak için salat-u selamı bir can simidi gibi uzatıvermiştir. Böylece görünmez telgraf telleriyle O’na (s.a.v) ulaşmayı kolaylaştırmıştır.⁶³

Bu ayette Hiz. Peygamber’e (s.a.v) Allah ve meleklerinin “salat” ettiği açıkça belirtilmekte ve müminlerin de salat ve selam getirmeleri emredilmektedir. Dolayısıyla ömürde en az bir defa salat-u selam farzdır denilmiştir. Hatta müfessirler bu ayete göre Hiz. Peygamber’e ömürde en az bir defa salat-u selam getirmek farz, ismi anılınca getirmek vaciptir, hükmünü çıkarmışlardır.⁶⁴

Bu ayetteki “salat” kelimesi, Allah’tan “rahmet”, meleklerden “istiğfar”, “mü’minlerden de “hayır dua” manasında yorumlanmaktadır.⁶⁵

Bu ayette mü’minlere hem “salat” hem de “selam” emredilmektedir. Burada kullanılan “salla” fiili şu manaları ihtiva etmektedir:

---

⁶² Ahzab,33/56.

⁶³ M. Yaşar Kandemir, **Canım Kurban Olsun Senin Yoluna**, Tahlil Yayınları, İstanbul 2011, s.15.

⁶⁴ Ebu Bekir İbnu’l Arabi, **Ahkamu’l-Kur’an**, Daru’l-Kütübi’l-İlmiyye, Beyrut,2003, III, 620.

⁶⁵ İbn Kesir, Ebu’l Fida İsmail b.Muhammed, **Muhtasar Tefsiri’l-Kur’ani’l-azîm**, Haz. Muhammed Ali es-Sabunî, çev. Arif Erkan, Sağlam Yayınevi, İstanbul, 2010, III, 112.

1. Birisine tam bir teveccühle yönelmek, sevgiyle yaklaşmak ve onun üzerine eğilmek.

2. Bir kimseyi yüceltmek

3. Bir kimse için dua etmek⁶⁶

“Salat” kavramıyla ilgili varola gelen bu anlam çerçevesinin yanı sıra Ahzab süresi 51. ayette yer alan salat ya da salavatın çok daha geniş bir anlamı içerdiğini söyleyenler de olmuştur. Buna göre ayette geçen mesajın sadece söz ile sınırlandırılmaması gerektiği belirtilerek salat/salavat kavramına şu muhteva yüklenmiştir:

Dilin salavatı: Hz. Peygamber (s.a.v) adı anıldığında her türlü ihtiram ve edeple anılması, O’nun şanına yakışacak ifadeler kullanılmasıdır.

Aklın salavatı: Akli O’nun hizmetine verip, sahabe hasbiliğinde bir zihin geliştirerek, şüphe ve tereddütlere kapıları kapatarak, mutlak bir teslimiyet gösterilmesidir.

Kalbin salavatı: Yüreğe O’ndan başkasını konuk etmemek, gönül tahtında tartışılmaz sultan olarak O’nu bilmek, mirasına karşı yürekte en ufak bir tatminsizlik taşımamaktır.

Bedenin salavatı: Hayatı O’nun gösterdiği gibi yaşamak, hayatın her alanında ve her anında O’nun rehberliğine müracaat ederek yürünmesidir.

Ailenin salavatı: Evde O’nu hakem tayin etmek, aileyi O’nun cihana bıraktığı mesajlar ile diri tutmaya çalışmaktır.

Toplumsal salavatı: Hz. Peygamber’in mirasına sahip çıkmak, O’nun risalet davasına destek olmak, topluca O’nun emanetlerini korumaya çalışmak ve gereklerini yerine getirmektir.

Salat/salavat hakkındaki bu farklı tespitin akabinde arzu edilen salavatın bu olduğu, ancak böyle bir salavat’ın Hz. Peygamber’i tam olarak memnun edeceği değerlendirilmesi yapılmıştır.⁶⁷

---

⁶⁶ İbn Manzur, **Lisanu’l-Arab**, ”S-L-V” maddesi.

⁶⁷ Muhammed Emin, Yıldırım, **Efendimizi Sahabe Gibi Sevmek**, Siyer Yayınları, İstanbul, 2012, s.51

Salat kavramına dair yapılan bu tespit Hz. Peygamber ile ümmeti arasında olması gereken iletişim açısından önemli bir yer teşkil eden böyle bir unsur hakkında daha etraflıca düşünmemizi sağlayan yerinde bir değerlendirmedir.

Peygamber Efendimiz' in (s.a.v) mübarek isimleri anılınca “Allahümme salli ala seyyidina Muhammed” şeklinde salat-u selam getirme bazı âlimlere göre vacip kabul edilmektedir. Yine isminin başına “Seyyidina (efendimiz)” sıfatının getirilmesinin edeben uygun olduğu belirtilmektedir. Ancak salat-u selam'ın ömürde bir kere söylemenin mutlak vacip olduğunda ihtilaf yoktur. İmam Şafii namazda son oturuşta iken tahiyyattan sonra “Allahümmme salli-Allahümme barik” dualarını (salavatı) okumayı farz kabul etmektedir. Çünkü tahiyyatta “Eşhedü en laile illallah ve eşhedü enne muhammeden abdühü ve rasulüh” ifadesi vardır. Orada Efendimiz'in ismi geçtiğine göre arkadan salat ü selam getirmelidir. Yani salli ve barik duaları okunmalı demektir.⁶⁸

2.3.1.2. Salat-u Selam'ın Önemi

Peygamber Efendimiz (s.a.v) de “Yeryüzünde (Allah'ın) gezici melekleri vardır. Ümmetinden bana gönderilen selamları (bu melekler) ulaştırırlar”⁶⁹ buyurmakta, yine Efendimiz (s.a.v) “Kıyamet günü bana insanların en yakını, bana en çok salat-u selam getirendir,”⁷⁰ buyurarak kendisiyle sürekli manevi bir irtibat kurulması ve kurulan bu bağ vasıtasıyla ahiret yakınlığının sağlanması hususunda ümmetini teşvik etmektedir. Buna mukabil “Gerçek cimri, yanında adım anıldığı halde bana salavat okumayandır”⁷¹ şeklindeki hadisiyle de bununla ilgili uyarıda bulunmuştur.

Yine kulun Allah'a en yakın arz-u hal makamı olan duaların makbul olması için dualara da başlarken öncelikle hamdele ve salvele yapılmalıdır. Zira Peygamberimiz (s.a.v) “Sizden biri dua ederken, Allah Teala'ya hamd ve sena ederek başlasın, sonra

⁶⁸ el-Ceziri, Abdurrahman, **Kitabü'l-Fıkhı ala mezahibi'l Erbaa**, Daru'l Heysem, Kahire, 1415, I, 236.

⁶⁹ en-Nesei, Ebu Abdurrahman Ahmed b. Şuayb, **es-Sünenü'l-Kübra**, thk. Hasan Abdü'l-Mün'im, Müessesetü'r-Risale, Beyrut, 2001, Sehv, 46.

⁷⁰ Tirmizi, Salat, 357. Hadis No: 484

⁷¹ Tirmizi, Deavat, 101 Hadis No: 3545 Hadis sahih li-gayrihi derecesindedir. Tirmiziye göre hadis hasen sahih garib hadistir.

peygamber’e salat ve selam okusun, sonra da dilediğini istesin,”⁷² buyurmuşlardır. Bu adaba riayet ederek yapılan tazarruda salavat bir nevi şefaathçi gibi zikredilmiş yine aynı duygularla sonunda getirilecek bir salavat ile de rahmet peygamberi (s.a.v) o meclise davet edilmiş olacaktır.

Bizler bu şekilde havaya suya nefes almaya olan ihtiyacımız gibi hayatımızın ayrılmaz bir parçası olarak O’na salat ü selam okumayı güzel adı anılsa da anılmasa da temel ihtiyaç olarak kabulleneceğimiz bir adet haline getirdiğimizde Hz. Peygamber’e olan gönül bağımızı ve bağlılığımızı yenilemiş, ümmeti arasına bizi de dahil etmesi isteği ile kendisine müracaat etmiş olmaktadır. Bunun yanı sıra Allah’tan bu vesileyle dünyevi-uhrevi her tür arzularımıza bizi kavuşturmasını korkularımızdan uzaklaştırmasını bu yolla talep etmiş olmaktadır. Zira şu hadis-i şerif bize bu anlamda önemli bir işaret olmaktadır:

Übeyy b. Ka’b (r.a) anlatıyor: “Gecenin üçte biri geçince, Rasulullah (s.a.v) uyanıp kalktı ve şöyle buyurdu:

“İnsanlar! Allah’ı zikredin! Yeri yerinden oynatan birinci sur üflenecek. Arkasından ikincisi gelecek. Ölüm bütün şiddetiyle gelip çatacak. Ölüm bütün şiddetiyle gelip çatacak.” Übeyy diyor ki, Hz. Peygamber (s.a.v)’e :

-Ya Rasulallah! Ben sana çok salavat-ı şerife getiriyorum. Acaba bunu ne kadar yapmam gerekir? diye sordum.

-“Dilediğin kadar” buyurdu.

- Dualarımın dörtte birini salavat-ı şerifeye ayırsam uygun olur mu? diye sordum.

- “Dilediğin kadarını ayır. Ama daha fazla zaman ayırırsan senin için daha iyi olur,” buyurdu.

- Öyleyse duamın yarısını salavat-ı şerifeye ayırayım, dedim.

-“Dilediğin kadar yap. Ama daha fazla zaman ayırırsan senin için daha hayırlı olur” buyurdu. Ben yine:

---

⁷² Tirmizi, Deavat, 66. Hadis No: 3477 Hadis sahih li-gayrihi derecesindedir. Tirmizîye göre hadis hasen sahih hadistir.

- Şu halde üçte ikisi yeter mi? diye sordum.

-“İstediğin kadar. Ama artırırsan senin için daha hayırlı olur,” buyurdu.

- Öyleyse duaya ayırdığım zamanın hepsinde sana salavat-ı şerife getirsem nasıl olur? deyince

- “O takdirde Allah bütün sıkıntılarını giderir ve günahlarını bağışlar” buyurdu.⁷³

Sahabilerin öğretmeni, vahiy katibi, Kur’an’ı en güzel okuyan ve en iyi bilenlerden biri olan, bundan dolayı Rasulullah ‘ın (s.a.v) hayatında fetva veren sayılı âlimlerden biri olan Übeyy b. Ka’b (r.a) pazarlık edencesine Peygamberimiz’ den (s.a.v) en değerli dua şeklini öğrenmek istemiştir.

Burada da görüldüğü üzere Rasulullah (s.a.v) ona dilediği ve yapabildiği kadar salat-u selam getirmesini tavsiye ediyor. Ama bu sayı ne kadar çok olursa, Allah katındaki derecesinin o kadar yükseleceğini, dünyevi ve uhrevi sıkıntılarından kurtulacağını söylüyor.

Şu halde bizimle peygamberimiz arasındaki en önemli irtibat vesilesi olan O’nun hal-i hayatında olduğu gibi aynı ta’zimin, gönül bağının ve bağlılığın göstergesi olan salat-ü selam müminlere has, hayatlarını bereketlendiren parola ya da Hz. Peygamber (s.a.v) ile iletişim frekansı mahiyetinde çok özel bir duadır.

Allah dostlarından niceleri Hz. Peygamber (s.a.v)’e salavat çokluğuyla velayet makamına ulaşmışlardır. Çünkü o gam ve kederlerin giderilmesinde, yağmur gibi rızık çokluğuna, aziz ve gaffar olan Allah’ın rahmetine ve O’nun Habib-i Ekremi seçilmişlerin efendisi efendimiz Hz. Muhammed’in hoşnutluğuna kavuşmada en büyük sebeptir.⁷⁴

Bütün ümmetini imana ve istikamete sevk eden böylece bizlerin doğru hayat çizgisinde yol almamıza vesile olan böyle eşsiz bir peygamber’i salat-u selam ile yad etmek her müminin üzerine düşen bir görevdir. Ayrıca Peygamberimiz (s.a.v) “Kim

---

⁷³ Tirmizi, Kıyamet 23. Hadis No: 2457

⁷⁴ Abdullah Siraceddin el-Hüseyni, **et- Tekarrubu ilallah fadluhu, tarıkuhu, meratibuhu**, Mektebetü Dari’l- Felah, Haleb, 1997, s.81

bana (bir kere) salat getirirse Allah da ona on salat sevabı verir ve on günahını affeder. Ayrıca on derece yükseltir,”⁷⁵ müjdesini vermektedir.

“Hz. Peygamber (s.a.v)’in vesile olduğu iman ve İslam hediyesine karşılık mü’min, teşekkürane “binler salat sana!” diyerek, senin bu iyiliğine karşı biz mukabele edemiyoruz. Belki Rabbimiz’in rahmet hazinesinden binlercesinin sana gelmesini niyaz ediyoruz” şeklinde dua etmektedir. Hz. Peygamber Efendimiz’e (s.a.v), kulluğu cihetiyle, halktan Hakka teveccühü hasebiyle, “rahmet” manasında “salat” gönderilmektedir. Risaleti cihetiyle, Hak’tan halka elçiliği yönüyle de “selam” verilmektedir.”⁷⁶

En doğru, en güzel ve en iyi olan her şeyin özü olarak var edilen, sadece beşere değil tüm âlemlere bir hediye olarak lütfedilen, mahlukatın kemalatının en olgun numunesi olan böyle bir peygamberle manevi irtibatı kurabilen ve devam ettirebilen kişi, dünyada kemalat ufuklarında başarılı, huzurlu bir yaşamı yakalayacağı gibi ebedi âlemde de lezzetlerin en güzel ve mükemmel olanına kavuşmuş olacaktır.

2.3.2. Hz. Peygamber’e Karşı Edep ve Hürmet

Edep başlı başına insan davranışlarına kalite ve ayrı bir zerafet katan islami ve insani değerlerin en başında yer alan bir insani karakter özelliğidir. Kendisine sahip olanı hak ve halk katında ayrı bir konuma yerleştiren bu haslet yokluğu durumunda insan olmanın temel hallerinden birinden yoksunluğun eseri olarak bireyi hilafet derecesinden rezalet derekesine kadar sürüklemektedir.

Mutlak manada insan karakteri açısından bu derece önemli olan bu haslet insanlığın medar-ı iftihar olan Allah Rasulü’nün (s.a.v) zatı ile alakalı düşünüldüğünde Allah’ın Resulü’nün muhatapları açısından çok daha mühim unsur olmaktadır. Zira O’na (s.a.v) yönelik tavır ve tutumlarda edeb ve hürmet hususunda ne kadar hassas olmamız gerektiği bizzat Allah Teala tarafından beyan edilmiştir.. Ayet-i kerime’nin ifadesiyle “*O’nu (s.a.v) aramızdan birini çağırır gibi çağırmamamız*”⁷⁷ hatırlatılırken ilahi beyanın başka bir yerinde yer alan hitaplar Hz. Peygamber (s.a.v) karşısında her alanda takınmamız gereken edep ve hürmeti

⁷⁵ Nesei, Sehv, 55. Hadis No: 1297

⁷⁶ bkz.Said Nursi, Bediüzzaman, **Lemalar**, Söz Basım Yayın, İstanbul 1995, s. 283.

⁷⁷ Nur, 24/63

vurgulamakta ve bu edebe riayet edilmemesinin “amelleri boşa çıkaracak” kötü akıbetlerle sonuçlanacağı konusunda da ikaz etmektedir.⁷⁸

Dolayısıyla Hz. Peygamber (s.a.v)’ e karşı edep ve hürmet başta insani temel bir haslet olmakla birlikte İslami ahlakın ön gördüğü ve O’nun (s.a.v) ümmeti olmanın en temel vasfı, O’na olan sevginin ve bağlıının en başta gelen alametlerinden biridir.

O’ nunla ilgili her konuda olduğu gibi bu hususta da ümmetin en büyük rehberleri, öncüleri ve yıldızları saadet asrının mensup ve mesrurları olan ashab-ı kiram ‘dır.

Cabir (r.a) ashabın Hz. Peygamber (s.a.v)’e olan muhabbet ve hürmetinin seviyesini şöyle ifade eder:

“Rasulullah (s.a.v) onlara gözlerinden daha kıymetli ve sevimli idi. Efendimiz (s.a.v) rahatsızlık veririz korkusuyla yanına yaklaşamazlardı.⁷⁹

Bir seferden döndüklerinde önce Efendimiz’ in yanına uğrar, O’nun mübarek yüzüne doya doya bakar, kendisine selam ve hürmetlerini arz eder, daha sonra evlerine giderlerdi.⁸⁰

“Gönül iklimleri aşk-ı peygamberi ile abad olmuş sahabiler”⁸¹ Rasulullah (s.a.v)’ın meclisinde otururken sanki başlarının üzerinde bir kuş varmış da, ses çıkarsalar veya kımıldasalar uçuverecekmiş gibi sükunet, huzur ve hürmet içinde durur,⁸² Efendimiz (s.a.v)’i büyük bir dikkatle ve anlamaya çalışarak dinlerlerdi.

Efendimiz’ in yanında kesinlikle seslerini yükseltmezler, yüksek sesle konuşan olursa hemen onu ikaz edip sesini alçaltmasını söylerlerdi. Hz. Ebu Bekir ve Hz. Ömer (r.a) gibi büyük sahabiler bile Efendimiz (s.a.v)’in yanında bir şey söylerken sanki bir sır söylüyormuş gibi hafif sesle konuşurlardı.⁸³

---

⁷⁸ Hucurat, 49/1-5

⁷⁹ ed-Darimi, Ebu Muhammed Abdullah b.Abdurrahman Abdussamed, **es-Sünen**, thk. Hüseyin Selim Esed ed-Darani, Daru’l-Muğni, Riyad, 2000, I, 28-29.

⁸⁰ Tirmizi, Menakıb 19. Hadis No: 3712.

⁸¹ Osman Nuri, Topbaş, **Fahr-i Âlem Habib-i Hüda Hz.Muhammed Mustafa**, Erkam yayınları, İstanbul, 2012, s.117.

⁸² et-Taberani Süleyman b. Ahmed, **el-Mu’cemu’l Kebir**, nşr. Hamdi Abdü’l-Mecid es-Selefi, Beyrut, 1984, s.471.

⁸³ Buhari, Bed’ul-l Vahy 287. Hadis No: 4845

İnsan yaradılışındaki mizaç ve tabiatının farklılığı dolayısıyla duygu ve düşüncelerin ifadesi de farklılık arz etmektedir. Sevginin ifadesi de sevenler kadar çok ve değişiktir. Dolayısıyla her sahabinin kendi mizacına göre Rasulullah' a bir yaklaşım tarzı vardı. Kimi yukarda belirtildiği gibi O'na doya doya bakar kimisi ise bakamazdı.

İşte onlardan biri de Amr b. As (r.a) idi. Rasulullah'ın insanlarda meydana getirdiği değişim ve gelişimi görmek, hem de O'na olan iştiağın, muhabbetin farklı tezahürlerini sunmak adına şu rivayet dikkat çekicidir:

İbn Şumase (ö.718-719) anlatıyor:

Amr b. As (r.a) ölüm döşeğindeyken yanına gittik. Yüzünü duvara döndü, uzun uzun ağladı. Bunun üzerine oğlu:

-Babacığım! Rasulullah (s.a.v) sana şu müjdeyi vermedi mi? Rasulullah seni şöyle müjdelemedi mi? demeye başladı.

O zaman Amr b. As yüzünü bize dönerek dedi ki:

-Ahiret için hazırladığımız en değerli azık “La ilahe illallah Muhammedun Rasulullah” sözüdür. Hayatımda üç devre vardır. Bir zamanlar Rasulullah'a benden fazla kin besleyen yoktu. Bir yolunu bulup da O'nu öldürmek benim en çok arzu ettiğim şeydi. Şayet bu haldeyken ölseydim, mutlaka cehennemlik olurum. Allah Teala gönlüme İslam sevgisini koyunca Rasulullah'a gelerek: Elini uzat, sana biat edeceğim, dedim. O elini uzatınca ben elimi çektim. Bunun üzerine Rasulullah:

-“Ne oldu, Amr?” diye sordu.

-Şart koşmak istiyorum, dedim.

-“Neyi şart koşacaksın?” buyurdu.

- Bağışlanmamı, dedim.

- “Müslüman olmanın daha önceki günahları silip süpürdüğünü, hicret etmenin daha önce işlenen günahları yok ettiğini, haccetmenin daha önce yapılan günahları ortadan kaldırdığını bilmiyor musun? buyurdu.

Artık Rasulullah' tan (s.a.v) daha çok sevdiğim biri yoktu. Gözümde ondan daha büyük biri mevcut değildi. O'na duyduğum saygıdan dolayı gözlerim kana kana yüzüne bakamazdım. Biri bana O'nu anlatmamı isteseydi, yüzüne doya doya bakamadığım için bunu yapamazdım.⁸⁴

Görüldüğü üzere kimileri O'na (s.a.v) olan sevgisinin tezahüründe doya doya yüzüne bakarak teskin olurken kimileri de mizaç ve tabiatların farkı dolayısıyla O'na hürmeten ve edeben O'nun mah cemaline mahcup bir edayla doya doya bakamamıştır.

Her ne şekilde olursa olsun edebe riayet, hususiyle Allah'ın Rasulü'ne karşı edeb ve hürmeti her zaman ve her yerde muhafaza etmek sahibi için her zaman lütuf ve hayır vesilesi olacaktır.⁸⁵

2.3.3. Hz. Peygamber'in Sevdiğini Sevmek Ve O'nun Sevinciyle Sevinmek

Sevginin en yaygın olanı ve aslında sözde olanı beşeri sevgilerdir. Bu tip sevgilerde seven sevdiğinin sadece kendine ait olmasını ister. Bir de sevgisinin mutlak karşılığı olmalıdır. Eğer sevgisinin karşılığını görmezse muhatabına her şeyi yapabilir. Başkasına yar olmasın diye gerekirse gözünü kırpmadan öldürebilir de. Böyle olan ve adına sevgi dedikleri şey gerçekten öyle midir?

Dünya var oldu olalı en yaygın olan ve aslını yansıtmayan bu şeyin adı sevgi değil bencilliktir. Çünkü bu tip sözde sevgilerde aşkın asıl sevdiği bir başkası değil, kendisidir, tatlı canıdır, öz nefsidir.

Sevgiliye gerçek manada gönül vermenin birçok alametleri arasında öne çıkan bir unsur vardır ki hakiki sevdanın en belirgin yanlarından biridir. Zira sevginin bu aşamasında artık bencillığe, nefse yer yoktur.

Böylesi sevgiler kuşku yok ki nadir olmasının yanında ulaşması da zordur. Fakat örneğini bulmak isteyenler yeryüzünün ve canlısıyla cansızıyla döneminin tüm varlıklarının gördüğü en bahtiyar günlere, yani asr-ı saadete bakmalıdır.

Bu dönemin en bahtiyarları olan ve bir aşıklar kervanı olan ashab-ı kiramin hayatları da sevdanın en güzelinin nasıl olması gerektiğini bize gösteren en önemli

---

⁸⁴ Müslim, İman, 192. Hadis No: 121

⁸⁵ Hucurat, 49/3.

numunelerdir. Zira onları yüce mertebelere ulaştıran şey hiç kuşkusuz gönüllerindeki kara sevdalarıydı.⁸⁶

Enes b.Malik (r.a) anlatıyor: “Hz. Ebu Bekir’in (r.a) babası Ebu Kuhafe biat etmek üzere elini Rasulullah’a (s.a.v) uzattığında Hz. Ebu Bekir (r.a) ağlamaya başladı. Bunu gören Rasulullah (s.a.v):

-“Neden ağlıyorsun?” diye sordu. Hz. Ebu Bekir ise,

-O’nun elinin yerinde amcanızın (Ebu Talib’in) elini görmeyi isterdim. Keşke o da yaşasaydı ve müslüman olsaydı da Allah (c.c) sizi sevindirseydi, bu beni daha memnun ederdi, dedi.⁸⁷

Abdullah b. Ömer (r.a) anlatıyor: Bedir savaşında alınan esirler arasında Rasulullah’ın amcası Abbas da vardı. Abbas Ensar’ dan biri tarafından esir edilmişti. Bu adam ona, öldüreceğine dair tehditlerde bulunmuştu. Bu haber Rasulullah’a da ulaşmıştı. Ertesi gün Rasulullah (s.a.v):

-“Bu gece amcam Abbas’ın esir alınışı sebebiyle uyuyamadım. Zira Ensar onu öldüreceklerini söylemişler” dedi. Bunun üzerine babam Ömer (r.a),

-Ben Ensar’ ın yanına gidip onlarla konuşayım mı” dedi. Rasulullah (s.a.v):

-“Olur,” buyurdu. Hz. Ömer (r.a) Ensar’ın yanına giderek ,

-Abbas’ı serbest bırakınız dedi. Ensar :

-Hayır, onu bırakmayız dediler. Hz. Ömer (r.a),

-Peki bıraktığınız takdirde Rasulullah’ ın hoşnut olacağını bilseniz! dediğinde, Ensar:

-Eğer Rasulullah razı ve hoşnut olacaksa bırakırız, dediler. Bunun üzerine Hz. Ömer (r.a) götürmek üzere Abbas’ı Ensar’ dan teslim aldı. Hz. Ömer (r.a) Abbas’ın elini tuttuğunda ona şöyle dedi:

---

⁸⁶ M. Yaşar Kandemir, **Canım Arzular Seni**, Tahlil Yayınları, İstanbul 2011, s.40-41.

⁸⁷ Hakim en-Neysaburi, Muhammed b.Abdullah Ebu abdillah, **el-Müstedrek ale’s-Sahihayn**, thk. Mustafa Abdu’l Kadir Ata, Daru’l-Kütübi’l-İlmiyye, Beyrut, 1990, III, 244

-Ey Abbas! Müslüman ol! Allah'a yemin ederim ki senin müslüman olman beni, babam Hattab' ın müslüman olmasından çok daha fazla sevindirir. Bunu sadece Rasulullah' ın (s.a.v) senin müslüman olmanı ne kadar çok temenni ettiğini gördüğümünden dolayı söylüyorum.⁸⁸

İslam'ın adil halifesi olan Hz. Ömer (r.a) eşsiz adaleti yanında, üstün bir tevazua, zengin bir gönle sahip bir peygamber sevdalısı olduğunu gösteren şu olay da sadık dostu Hz. Ebu Bekir gibi (r.a) ve peygamber kokusunu teneffüs eden o dönemin diğer nasipli kimseleri gibi Rasulullah aşkının vücutlarının tüm zerrelere nasıl işlediğini gözler önüne seren çarpıcı bir örnektir.

Hz. Ömer (r.a) devrinde yeni fetihlerle İslam devletinin hudutları genişlemiş, zaferlerden elde edilen ganimetlerle devlet hazinesi dolup taşmıştı. Bunun üzerine Hz. Ömer, İslamiyet'e olan hizmetlerini ön planda tutarak müslümanlara maaş bağlamaya karar vermişti.

Yine bir defasında Hz. Ömer (r.a), Hz. Peygamber'in (s.a.v) azatlısı Zeyd b. Harise'nin oğlu Üsame'ye üç bin beş yüz dirhem tahsis etmiş, oğlu Abdullah'a ondan beş yüz dirhem daha az vermişti.

Abdullah b. Ömer (r.a) babasına bunun sebebini sorarak:

-Üsame'yi niçin benden üstün tutuyorsun? O benden daha çok savaşa katılmadı ki! demişti.

-Oğlum! Rasulullah (s.a.v) onun babasını senin babandan daha çok severdi. Üsame'ye de senden daha çok muhabbeti vardı. İşte bu sebeple, Rasulullah'ın sevdiğini kendi sevdiğime tercih ettim.⁸⁹

Hz. Ömer (r.a)'ın uygulamasının farklılık sebebine dair oğluna verdiği bu cevap aslında O'nun Hz. Peygamber'e (s.a.v) olan bağlılığının her türlü beşeri bağımlılıktan ne kadar üstte olduğunu gösteren açık bir alamet niteliği taşımaktadır.

Sahabe-i Kiram, başta can ve mal olmak üzere hayatlarındaki her önemli hususta Rasulullah'ın sevgisini ve tercihini önceledikleri gibi yeme-içme gibi

---

⁸⁸ İbn Kesir, Ebu'l Fida İsmail b.Ömer, **el-Bidaye ve'n Nihaye**, thk. Ali Şiri, Daru İhyau't-Turasi'l-Arabi, 1988, III, 298.

⁸⁹ Tirmizi, Menakıb 40. Hadis No: 3813 Hadis hasen derecesindedir. Tirmizi'ye göre hasen garibdir.

hayatlarındaki meşru olan özel zevkleri ve huylar açısından da O'nun sevdiğini sevmek ve ahlakını benimsemeyi kendilerine şiar edinmişlerdi.

Cabir b. Abdullah (r.a) anlatıyor: Bir gün Hz. Peygamber (s.a.v) ev halkından ekmekle birlikte yiyeceği bir katık istedi. Onlar da :

-Evde sirkeden başka bir şey yok, dediler.

Rasul-i Ekrem onu getirmelerini söyledi. Sonra da:

-“Sirke ne güzel katık; sirke ne güzel katık!” diyerek yemeğini yemeğe başladı.⁹⁰

Cabir b. Abdullah (r.a)'ın: “ Rasulullah'ın sirke ne güzel katıktır, buyurduğunu duyduğum günden beri sirkeyi severim” demesi, bu rivayeti Cabir'den öğrenen tabiin muhaddislerinden Talha b. Nafi'in de: “Ben bu hadisi Cabir'den işiteli beri sirkeyi severim” demesi⁹¹, Peygamber (s.a.v)'in sevdiğini sevmek O'nun ahlakını benimseme konusunda var olan bir hakikattir.

Hz. Enes' in (r.a) bu çeşit temayülü, O'nun sevdiği her şeyi sevmek mevzuunda ayrı bir örnek olarak sunulabilir. O şöyle anlatmaktadır:

“Bir terzi yemek hazırlayıp Rasulullah'ı davet etmişti. Beraberinde ben de gittim. (Ev sahibi) Sofraya arpa ekmeği, içerisinde kabak bulunan bir çorba ve kurutulmuş et getirdi. Rasulullah'ın tabaktaki kabakları özellikle seçip yediğini gördüm. O günden beri kabağı sevmeye devam ediyorum.”⁹²

Burada açıklamakta fayda olan bir durum vardır. Peygamberimizin sevdiği bir şeyi küçümsemek, alaya almak gibi bir durum olursa bu düşünce kişiyi küfre götürebilecek itikadi bir sorun haline gelebilir. Ancak yaradılışı gereği onu gerçekten sevmiyorsa, bunun bir sakıncası yoktur.

Peygamberimiz'i (s.a.v) sevmenin göstergelerinden biri olan bu hususun bir boyutu da onun sevdiği kimseleri sevmektir. Rasul-i Ekrem'in hanımı olması veya soyundan gelmesi gibi bir sebeple Ehl-i Beyt mensuplarına, Muhacirlere ve Ensar' a muhabbet beslemektir. Peygamberimize ve onun yakınlarına düşmanlık besleyenlere

⁹⁰ Müslim, Eşribe 167. Hadis No: 5473

⁹¹ Müslim, Eşribe 167. Hadis No: 5474

⁹² Buhari, Et'ime 33 Hadis No: 5420.

düşman olmak, onlara kin besleyen ve sövüp sayanlara buğzetmek de peygamber sevgisinin belirtilerindendir. Çünkü birini seven, onu sevenleri de sever. Gerçek şu ki insan birine gönül verirse, onun sevdiklerine de gönül verir.⁹³

2.3.4. Hz. Peygamber’e Teberrük

Rasulullah’ı görme ve sohbetinde bulunma şerefine erişen ashab-ı kiram Rasulullah’a bağlanma, onu örnek alma, iki dünyada aziz ve mutlu olma ve İslâm’ı her yönüyle yaşama hususunda rehberidirler. Başta âlemlere rahmet olarak gönderilen bu mümtaz peygamberin nübüvvetiyle aralarında bulunması olmak üzere onlar Rasulullah’ a ait olan her şeyi en ince ayrıntısıyla kendileri için bir bereket vesilesi olarak umuyorlardı.

Rasulullah Kuba’ya gittiği zaman, Ümmü Süleym’ in (r.a) evinde kaylule yapar, öğle uykusuna yatar. Ümmü Süleym bir gün Rasulullah’ ın mübarek terinin yüzünde tomurcuklandığını veya meşin şilte’nin üzerine aktığını görünce, hemen koku şişesini getirerek Rasulullah’ ın mübarek ter damlalarını toplamaya başladı. Hz. Peygamber uyanıp da Ümmü Süleym’e ne yaptığını sorunca “ Bu senin terindir. Onu kokumuza katıyoruz, o kokuların en güzelidir” veya ” çocuklarımız için onun bereketini umuyoruz” dedi.⁹⁴

Abdullah b. Üneys (r.a) anlatıyor: Rasulullah (s.a.v) Efendimiz’ in verdiği önemli bir vazifeyi yapıp gelmişim. Efendimiz (s.a.v) beni evine götürüp bir asa verdi ve:

-“Bunu yanında sakla!” buyurdular.

Asayı alıp insanların yanına çıktığımda insanlar bana:

-Bu asa da ne? dediler.

-Bunu bana Rasulullah verdi ve yanımda tutmamı emretti, dedim.

-Rasulullah’ın yanına dönüp bunu niçin verdiğini sorabilir misin? dediler. Efendimiz (s.a.v) ’in yanına döndüm ve:

-Ya Rasulallah! Bu asayı bana niçin verdiniz? diye sordum.

⁹³ bkz. Kandemir, **Şifa-i Şerif Şerhi**, II, 327.

⁹⁴ Müslim, Fezail 83. Hadis No: 6201

-“Kıyamet günü benimle senin aranda alamet olsun diye verdim! buyurdular.

Abdullah bu asayı kılıcına bağladı ve yanından hiç ayırmadı. Vefatı yaklaşınca onu kefeninin içine koymalarını ve kendisiyle beraber defnetmelerini vasiyet etti. Vasiyeti yerine getirildi.⁹⁵

Ümmü Hani (r.a) anlatıyor: “Rasulullah Efendimiz yanıma geldi ve su istedi, kendisine hemen su ikram edildi. Suyu içtikten sonra kalanını bana verdi. Ben de onu içtim ve: “Ya Rasulallah! Ben oruçlu idim, lakin Senden artanı geri çevirmeyi hoş görmedim!” dedim.⁹⁶

Enes b. Malik (r.a) anlatıyor: Rasul-i Ekrem kurban bayramı günü cemrede taşları atıp kurbanını kestikten sonra tıraş olmak istedi. Başının sağ yanını berbere uzattı; o da tıraş etti. Hz. Peygamber (s.a.v) Ebu Talha el-Ensari’ yi çağırarak kesilen saçlarını ona verdi. Sonra başının sol tarafını berbere uzatarak:

-“Tıraş et!” buyurdu. Berber de tıraş etti. Rasulullah kesilen saçlarını yine Ebu Talha’ya vererek:

-“Bunları halka taksim et!” buyurdu.⁹⁷

Kainatın Efendisi hac esnasında bu tavrıyla dünyaya ve ashabına pek yakında veda edeceğine dair bazı ipuçları vermekteydi. Ashabına hitab ederken “Belki bu yıldan sonra bir daha görüşemeyiz” şeklinde konuşması ve hele benden size hatıra olsun, alın saklayın dercesine mübarek saçlarını ashabına dağıtması bunlar arasındaydı.

Burada söz konusu edilen örneklerde görüldüğü üzere ashab-ı kiram Rasulullah’ ın sadece saçlarını değil, onun mübarek vücuduna temas eden abdest suyunu bile elde etmek için birbiriyle adeta yarışıyorlardı. Bu davranış Allah’ın Rasulü’ nü sevmenin farklı bir görüntüsü olduğu için Nebiyy-i Ekrem Efendimiz bunu yadırgamazdı.

Veda haccında tıraş olduktan sonra mübarek saçlarını ashabına bizzat dağıttırması, Peygamber saçına sahip olmanın, böyle bir devlete sahip olmayı arzu

---

⁹⁵ Ebu Abdillah, Ahmed b.Muhammed b. Hanbel, **el-Müsned**, thk. Ahmed Muhammet Şakir, Daru’l-Hadis, Kahire,1995, III, 496. Hadis No:16090

⁹⁶ Ahmed b.Hanbel, **a.g.e.**, VI, 343. Hadis No: 26955

⁹⁷ Müslim, Hac 326. Hadis No: 3215

etmenin ve bu serveti zaman zaman çıkararak Rasulullah' ı yad etmenin İslâm'a ve onun ruhuna uygunluğunu kesinlikle belirtmektedir. Nitekim gerek ashab-ı kiram gerekse onlardan sonra gelen İslam âlimleri Rasulullah' ın gül kokulu saçlarına sahip olmayı büyük bir zenginlik saymışlar, gözlerinin üzerinde bir tel Peygamber saçıyla ahirete göçmeyi en büyük bahtiyarlık kabul etmişlerdir.⁹⁸

2.3.5. Hz. Peygamber'in Sünnetine Bağlılık

Allah Teala çok sevdiği Allah Rasulü'nü (s.a.v) tüm insanlığa eşsiz bir örnek şahsiyet olarak ihsan etmiştir. İnsanı mutlu, huzurlu ve başarılı kılacak bütün emir ve nehiylerini O'nun nezih hayatıyla örneklendirerek bütün insanlık için de nice eşsiz ölçüler lutfetmiştir. Bundan dolayı O (s.a.v), toplumun en alt kademesinden en üst kademesine kadar her meslek ve meşrepten insana en güzel numune-i imtisaldır.

O'nun bu derece sevilmesinin altında yatan temel nedenlerden biri hiç şüphesiz kendine Rabbi tarafından verilen vazife çerçevesinde tebliğ ettiği değerlerin, öncelikle kendi şahsında en mükemmel bir uygulayıcısı olarak sunduğu emsalsiz temsili ve beraberinde müthiş tebliğ sevdasıdır.

Hz. Peygamber (s.a.v)'in eşsiz temsili ve tebliği ile bize bıraktığı tek ve en büyük mirası olan hayat ölçüleriyle insanı çukurdan alıp zirveye çıkaracak bir hayat tarzı teklif etmiş, kendimizi yeniden inşa edecek ve ruhumuzu yüceltecek esaslar öğretmiştir. İyiyi kötüden ayırmanın ölçüsünü göstermiş, ümmetine izzeti, şerefi ve itibarıyla yaşaması gerektiğini hatırlatmıştır.

O (s.a.v) bize İslâm'ın aydınlık yolunda sağa sola sapmadan dosdoğru yürümenin usulünü göstermiştir. Neye ne kadar değer verilmesi gerektiğini belirtmiş, özellikle içinde yaşadığımız, her şeyiyle imtihana tabi tutulduğumuz bu dünyanın gerçek mahiyetinin ne olduğunu bize göstererek dünyaya ve değer zannedilen şeylere gönül kaptırmanın felaketimizin en büyük sebebi olduğunu hem en güzel şekliyle kendi nezih hayatındaki tercihleriyle hem de tebliği ve ikazlarıyla anlatmıştır⁹⁹.

Bundan dolayı imani kemalatın en mühim göstergelerinden biri olan Hz. Peygamber sevgisinin önemli bir izharı, hayatımızı peygamber tercihleriyle şekillendirmek ve yönlendirmek olacaktır.

⁹⁸ M. Yaşar Kandemir- İsmail Lütfi Çakan- Raşit Küçük, **Riyazu's- Salihin Peygamberimizden Hayat Ölçüleri**, Erkam Yayınları, İstanbul, 2009, IV, 201-202.

⁹⁹ bkz. Kandemir, **Canım Kurban Olsun Senin Yoluna**, s.10-11.

İnsanlığın O'na, O'nun gittiği nezih yol olan sünnetine bağlılığı aynı zamanda yaradana yakınlık derecelerinin ve yaradanın nezdindeki konumlarının belirlenmesinde en önemli ölçü ve şart olarak karşımıza çıkmaktadır. Zira Allah Teala, Rasülü' ne itaatin ve bağlılığın kendisine itaat anlamında olduğunu Kur'an' ın çeşitli yerlerinde beyan etmiştir.¹⁰⁰

Yine Allah'ı sevmenin yolunun da Allah'ı en güzel ve doğru şekliyle seven Resulu' nun yoluna ittiba ile mümkün olduğunu ve O'nun sünnetine, tavsiyelerine ve hükümlerine olan gönülden bağlılığın ve ittibanın insana neleri kazandıracaklarını da yine Allah Teala izah etmiştir.¹⁰¹

Buna karşılık O'nun (s.a.v) sünnetine ve hükümlerine karşı kayıtsız kalmanın ise neleri kaybettireceği hangi felaketlere yol açacağı konusunda ilahi beyanda ikazlara yer verilmiştir.¹⁰²

Rasulullah'ın sünnetine bağlılığın ya da uzak kalmanın ne demek olduğunu en iyi bilen ise O'nu en iyi tanıyan, en çok seven ve bu sevgiyle yoluna büyük bir titizlikle bağlanmış olan sahabileri idi.

Onlardan biri olan ve döneminde Hz. Peygamber'in yetiştirdiği önemli bir âlim olma hüviyetine sahip Abdullah b. Mes'ud (r.a) sünnet-i seniyyeye ittiba etmenin ehemmiyetini hikmet dolu sözlerle şöyle ifade etmiştir:

“Yarın Allah'a Müslüman olarak kavuşmayı isteyen kişi, namazları ezan okunan yerde kılmaya devam etsin. Şüphesiz ki Allah sizin peygamberinize hidayet yollarını açıklamış ve emretmiştir. Bu namazları cemaatle kılmak da hidayet yollarındandır. Şayet siz de cemaati terk edip namazı evinde kılan adam gibi yapacak olursanız, Peygamber'in sünnetini terk etmiş olursunuz. Peygamberinizin sünnetini terk ederseniz sapıklığa düşmüş olursunuz...”¹⁰³

Bu hassasiyetle yaşamak, insana Yaradanı tarafından büyük nimet ve lütufların verilmesine vesile olmaktadır. Tarih bunun birçok örneğiyle doludur. Bunlardan biri büyük hak dostu Şah-ı Nakşibend (ö.791) şunları söylemiştir: “Biz Allah'ın lutfu ile

---

¹⁰⁰ Nisa,4/ 59,80; Feth, 48/10.

¹⁰¹ Al-i İmran, 3/31; Nur,24/ 51-52.

¹⁰² Al-i İmran 3/32; Nisa,4/ 115; Ahzab, 33/36; Nur,24/ 63.

¹⁰³ Müslim, Mesacid 257. Hadis No: 1520

her ne elde ettiysek, Kur'an-ı Kerim'in ayetleri ve Rasulullah Efendimiz' in hadis-i şerifleriyle amel etmek suretiyle elde etmişizdir....”¹⁰⁴

Bu kutlu yola ittiba ile lutfâ mazhar olan bir diğer hak dostu, ilim ve fikir adamı İmam Rabbani (ö.1035) Sünnet-i Seniyye' ye ittiba hususunda ne kadar hassas olunması gerektiğini izah ettiği bir konuşmasında şunları söylemiştir:

“Muvaffak olmamızda bizim gayretimiz de ne oluyor ki! Ne oluyorsa hepsi Allah'ın lütfudur. Ama buna bir sebep ve vasıta gösterilmesi gerekirse o zaman derim ki bu sebep; öncekilerin ve sonrakilerin efendisi olan Rasulullah Efendimiz (s.a.v)'e muhabbetle bağlanıp O'nun nurlu izinden gitmektir. Ben bütün muvaffakiyetlerimin sebebini buna bağlıyorum. Allah Teala ne lutfetmişse hepsi işte bu bağlılık ve O'nun peşinden gitmem sebebiyledir. İnsana bir şeyin azı veya tamamı nasib olmamışsa bunun tek sebebi de, Efendimiz'e tam olarak uyma hususunda bir kusur ve noksanı olduğu içindir. Bir defasında gaflete düşerek abdesthaneye girerken önce sağ ayağımı attım. O gün birçok manevi hallerden mahrum kaldım.”¹⁰⁵

Yine bir gün talebelerinden birine :

“-Bizim bahçeden birkaç karanfil getir!” demişti. O da gidip altı tane karanfil getirdi. İmam Rabbani bunu görünce hafif mahzun bir edayla şunları söyledi:

“-Bizim talebeler hala Peygamber Efendimiz'in hadisinde bildirilen; “Allah tektir, teki sever!”¹⁰⁶ kaidesine dikkat etmiyorlar. Halbuki buna dikkat etmek müstehabtır. İnsanlar müstehabı ne zannediyorlar? Müstehab Cenab-ı Hakk'ın sevdiği şeydir. Allah'ın sevdiği bir amelin karşılığında bütün dünya ve ahiret verilse, hiçbir şey verilmemiş demektir. Biz müstehaba o kadar riayet ederiz ki yüzümüzü yıkarken bile suyu önce sağ tarafımıza getiririz. Zira işlere sağdan başlamak müstehabdır.”¹⁰⁷

Bütün bunlar göstermektedir ki Hz. Peygamber'i sevenler O'nun tercihlerine, sözlü-fili tüm sünnetine ve hallerine hayatlarının her safhasında büyük ihtimam göstermişlerdir. O'nu gönüllerinin en müstesna köşesine koymanın ispatını hayatının

¹⁰⁴ Yakub b. Osman, Çerhi, **Risale-i Ünsiyye**, çev. Ahmet Cahit Haksever, Erkam Yayınları, İstanbul, 2009, s.14.

¹⁰⁵ el-Kışmi, Muhammed Haşim, **Berekat**, çev. Ahmet Faruk Meyan, Furkan Yayınları İstanbul, 2013, s.197

¹⁰⁶ Tirmizi, Vitr 333. Hadis No: 453

¹⁰⁷ Kışmi, **a.g.e**, s.180-181.

her köşesinde O'nun sünnetine gönülden bağlılık ve ittiba ile mümkün olacağını bir ibret numunesi olarak göstermişlerdir.

Hiç kuşku yok ki Rasulullah'a (s.a.v), O'nun sözlü-fîli ve takriri tavsiyelerine bağlılığın en can alıcı ve güzel örneklerini yine ümmetin ve insanlığın kıyamete kadar gelecek en parlak yıldızlarında görmekteyiz.

Kureyza Yahudilerinin kuşatması sırasında aralarında yaptıkları bir değerlendirme sonrası teslim olmaya karar veren Yahudiler Hz. Peygamber'den kendilerine görüşmeleri için Ebu Lübabe'yi göndermesini istediler. Zira İslâm'dan önce Ebu Lübabe'nin Yahudilerle anlaşması vardı.

Ebu Lübabe Yahudilerin yanına geldiğinde Yahudiler Ebu Lübabe'ye sordular:

-Ne dersin? Bizim savaştığımız gücümüz yok. O'nun verdiği hükme razı olalım mı? Ebu Lübabe ise eğer buna razı olursanız..." diyerek eli ile boğazını kesme hareketi yaptı ve bununla, "Muhammed (s.a.v) sizi keser" demek istedi.

Ebu Lübabe daha geriye bir adım bile atmadan Allah'a ve Rasülü'ne ihanet ettiğini düşünmüş ve büyük bir hatanın içine düştüğünü fark etmişti.

-“Vallahi Nasuh tövbesi yapmadan ve Allah'ın benim hakkımdaki hükmünü görmeden Rasulullah'ın yüzüne bakamam, diyerek oradan ayrıldı. Medine'ye giderek kendisini Mescid-i Nebevi'nin direklerinden birine bağladı.

Ebu Lübabe'nin kendisini yirmi gün kadar mescidin direklerine bağlı tuttuğu rivayet edilmektedir.¹⁰⁸

Rasulullah Ebu Lübabe'yi ortalıkta göremeyince,

-“Ne o! Yoksa Ebu Lübabe dostlarıyla olan konuşmasını hala bitiremedi mi?” dedi. Sahabiler Ebu Lübabe'nin yirmi gündür kendisine yaptıklarını anlattılar.

Bunun üzerine Hz. Peygamber şöyle buyurdu:

---

¹⁰⁸ Kureyza Yahudileri'nin kuşatması bittiğinde Rasul-i Ekrem (s.a.v) Medine'ye döndü. Ebu Lübabe hala direğe bağlı duruyordu.

-“Eğer önce bana gelip af dileyseydi, onun için Allah’tan af dilerdim. Fakat o kendince yaptığı için Allah onun tevbesini kabul edinceye kadar onu ben serbest bırakamam.

Rasulullah Ümmü Seleme’nin evindeyken Allah Teala ona, Ebu Lübage’nin tevbesini kabul ettiğini bildirdi. Ümmü Seleme bu olayla ilgili olarak şöyle der: “Rasulullah’ı bir seher vakti gülerken gördüm. O’na, “Ey Allah’ın Rasulü! Allah yüzünü her zaman güldürsün! Gülmenin sebebi nedir? diye sordum. Allah Rasulü “Ebu Lübage’nin tevbesi kabul edildi” dedi...¹⁰⁹

O’nu en iyi tanıyan, en fazla seven ve bu sevgilerini her daim bağlılıklarıyla ispat etmiş olan bu kutlu nesil Hz. Peygamber’in tavsiye ve emirlerinin dışında hareket etmenin, onun koyduğu ölçülere muhalif en ufak bir sözde davranışta veya hükümde bulunmanın kaygısını bu denli yoğun hissederek yaşamışlardı. Onları yüce mertebelere ulaştıran, Allah’ın ve Rasulü’nün müjdeli hitablarına muhatab kılan şey de nebevi hayat çizgisinden bir an olsun ayrılma endişesini hissederek yaşamış olmaları idi.

Onlar Hz. Peygamber’in (s.a.v) emrini, tavsiyelerini yerine getirirken son derece süratle yerine getirirlerdi. İbn Ebi Leyla (r.a) anlatıyor: Abdullah b. Revaha (r.a) Rasulullah’ın yanına gidiyordu. O esnada Rasulullah sahabilerine hutbe okuyordu. Bir ara Abdullah, Rasulullah’ın, sahabeye “Oturun!” diye emir verdiğini duyunca daha mescide varmamışken (“Beni Ganem” denen yerde sokak ortasında) olduğu yere oturdu. Rasulullah hutbesini bitirene kadar bu halde bekledi. Abdullah b. Revaha ’nın (r.a) bu yaptığını işiten Rasul-i Ekrem (s.a.v),

-“Allah Teala senin kendisine olan ibadetini ve Rasulü’ne taat hırsını artırsın” buyurdu.¹¹⁰

Onlar Rasulullah’ın hoş görmediği tasvip etmediği her ne olursa olsun hayatlarında ona yer vermez, onun getirdiği mesaja aykırı bir şey varsa düzeltirlerdi.

Enes b.Malik (r.a) anlatıyor: Rasulullah (s.a.v) bir gün dışarı çıkmıştı, biz de beraberinde ilerliyorduk. Bir ara başını kaldırdığında yüksekçe bir kubbe gördü.

---

¹⁰⁹ İbn Kesir, **Bidaye**, IV, 119.

¹¹⁰ Beyhaki, **Delailü’n-Nübüvve**, VI, 257.

-“Bu da ne böyle!.” dediğinde orada bulunan sahabiler :

- (Bu kubbe) ensardan falanca kişiye aittir, dediler. Rasulullah hoşlanmadığı bu işe sükut etmişti.

Nihayet bir gün bu kubbenin sahibi Rasulullah’a gelip halkın içinde selam verdi. Rasulullah ondan yüz çevirdi. (Adam selamının alınmadığını anlayınca) bu selam verme işini defalarca tekrarladı. Nihayet adam (her defasında da selamının alınmadığını gördü) Hz. Peygamber’deki öfkeyi ve kendinden yüz çevirdiğini sezdi ve durumu arkadaşlarına açarak dert yandı:

-Vallahi ben Rasulullah’ın bu davranışını yadırgadım, dedi. Onlar da,

-Rasulullah dışarı çıkmıştı ve senin evinin kubbesini gördü de ondan böyle yaptı, dediler. Bunun üzerine adam hemen evine dönerek kubbesini yıktı. Derken Rasulullah bir gün dışarı çıktı. Bu kubbeyi göremeyince oradakilere,

-“Kubbeye ne oldu?”, diye sordu.

-Onun sahibi bize senin kendisinden yüz çevirdiğinden sızlandı. Biz de senin niye böyle yaptığını anlattık. Bunun üzerine kalktı ve evine giderek kubbeyi yıktı, dediler.

Rasulullah bunun üzerine şöyle buyurdu: “İhtiyaç fazlası her bina sahibi üzerine vebaldir.”¹¹¹

Enes b. Malik (r.a) anlatıyor: “(Haram kılınmadan önce) bir ara Rasulullah (s.a.v) altın yüzük takıyordu. Daha sonra Rasulullah bu yüzüğü çıkarıp attı ve,

-“Bundan sonra kesinlikle (altın yüzük) takmam,” dedi. Bunun üzerine herkes parmağındaki altın yüzükleri çıkardı.¹¹²

Hudeybiye antlaşması öncesi meydana gelen şu olay da ashabın Hz. Peygamber (s.a.v)’e, dolayısıyla O’nun sünnetine bağlılığını gösteren çarpıcı bir örnektir:

Rasulullah Mekke’ deki durumu gözlemlemesi ve bazı temaslarda bulunması için Hz. Osman’ı Mekke’ye gönderir. Yolda bir yerde amcasının oğlu olan Eban b.

¹¹¹ Ebu Davud es-Sicistani, Süleyman b. Eş’as, **es-Sünen**, thk. Şuayb Arnaut-Muhammed Kamil, Daru’r-Risaleti’l-Âlemiyeye, 2009, Edeb, 169. Hadis No: 5237

¹¹² Ebu Davud, Hatem, 2. Hadis No: 4221

Said b. As ile karşılaşan Hz. Osman onun himayesi altında Mekke'ye doğru ilerler. Mekke'ye vardıklarında aralarındaki geçen şu konuşma ashabın, Allah'ın Rasulü'ne ve O'nun kutlu hayat çizgisi olan sünnetine bağlılıklarını gösteren ilgi çekici bir örnektir:

Eban b. Said b. As, Hz. Osman'a :

-Ey amcam oğlu! Neden elbisen bu kadar kısa? Sen de kavminin yaptığı gibi biraz uzun tutsan ya, demiş. Hz. Osman da;

-Çünkü bizim sahibimiz, dostumuz Hz. Muhammed (s.a.v) elbisesini böyle kısa tutuyor da ondan!. diye cevap vermişti.

-Ey amcam oğlu! Kabe'yi tavaf etmek istersen et, dediğinde,

-Biz, sahibimiz, dostumuz Hz. Muhammed (s.a.v) bir şey yapmadan yapmayız. Her işimizde onun izinden gideriz, diye cevap vermişti.¹¹³

Ebu Hureyre (r.a) şöyle demiştir: “Rasulullah vefat ettiği zaman Hz.Ebu Bekir halife olup Arap kabilelerinden bazıları irtidat ettiğinde Hz. Ebu Bekir hemen onların üzerine ordular göndermeye başladı. Bunun üzerine Hz. Ömer:

-Sen bu insanlarla nasıl savaş yapıyorsun? Halbuki Rasulullah “İnsanlar, Lailahe illallah Muhammedun Rasulullah deyinceye kadar onlarla savaşmakla emrolundum. Kim bunu yaparsa malını ve canını benden korumuş olur. Ancak İslâm'ın hakkı müstesnadır. Onun asıl hesabı ise Allah'a kalmıştır.” buyurduğu halde nasıl olur da sen insanlarla savaşırsın? dediğinde Hz. Ebu Bekir şöyle cevap vermişti:

-Allah'a yemin ederim ki ben namaz ile zekat arasını ayırmak isteyenlerle muhakkak savaşırım. Çünkü zekat mali bir haktır. Allah'a yemin ederim ki bunlar Allah'ın Rasulü'ne zekat verdikleri bir dişi oğlağı benden esirgerlerse bundan dolayı onlarla savaşacağım.¹¹⁴

Sa'd b.Ebi Vakkas (r.a) anlatıyor: “Bir gün Hz. Hafsa (r.a) babası Hz. Ömer (r.a)'a,

---

¹¹³ Muhammed, İbn Sa'd, **et-Tabakatü'l-Kübra**, thk. İhsan Abbas, Daru's Sadır, Beyrut,1968, I, 461.

¹¹⁴ Buhari, Zekât, 1. Hadis No: 1335

-Ey mü'minlerin emiri! Şu giyindiğin elbiseden daha yumuşak bir elbise giyinsen! Şu yediklerinden daha hoş ve leziz olanları yesen! Allah (c.c) bol rızık ve geniş imkanlar vermiştir, dedi. Bunun üzerine Hz. Ömer,

-Sana, nefsinin düşman bilip onunla mücadele etmeni tavsiye ediyorum. Sen Rasulullah'ın nasıl bir hayat yaşadığını hatırlamıyor musun? dedi.

Hz. Ömer bu sözlerini o kadar çok tekrarladı ki sözleri Hz. Hafsa'yı ağlattı. Sonra şöyle devam etti:

-Vallahi bir daha böyle şeyler söylememelisin! Eğer Rasulullah'ın ve Hz. Ebu Bekir'in o sıkıntılı hayatlarını yaşayabilirsem ben de yaşayacağım. Belki böylelikle onların rahat ve geçimi kolay (uhrevi) hayatlarına kavuşurum.¹¹⁵

Allah'ın Rasulü'nün bu sadık dostları O'na o denli sadık kalmış ve O'nun bu dünyada verdiği mesajı o kadar doğru ve güzel kavramış olmalı ki burada görüldüğü üzere hayatlarındaki her tutumlarında, yaptıkları her işte sanki o an önlerine bir ekranda akseden son derece net bir görüntü gibi en doğru sözlü ve en güzel tavırlı dostları ve en kamil rehberleri Hz. Peygamber'in (s.a.v) güzel halleri gelmektedir.

Zeyd b. Eslem'in babası Eslem (r.a) anlatıyor: Ömer b. Hattab (r.a) bir tavaf esnasında Hacerü'l-Esved'in yanına geldiğinde,

-Vallahi ben senin zarar veremez fayda sağlamaz bir taş olduğunu pekiyi biliyorum. Eğer Hz. Peygamber'in (s.a.v) seni selâmladığını görmüş olmasaydım seni selamlamazdım, dedi ve akabinde Hacerü'l-Esved'e dokunup onu öptü. Hacerü'l-Esved'i selamladıktan sonra,

-Biz neden böyle hızlı hızlı (reml) yürüyoruz? Biz bu hızlı yürüyüşle ancak müşriklere kuvvet gösterişi yapar idik. Halbuki Allah onları helak etmiştir, dedi.

Sonra da:

-Bu hızlı yürüyüş (reml), Hz. Peygamber'in (s.a.v) yaptığı bir şeydir; işte bunun için biz reml yürüyüşünü terk etmek istemiyoruz, dedi.¹¹⁶

---

¹¹⁵ İbn Sa'd, **Tabakat**, III, 277; Ebu Nuaym el-İsfahani, Ahmed b. Abdullah, **Hilyetü'l-Evliya ve Tabakatü'l Asfiya**, Daru'l Kütübü'l-Arabiyye, Beyrut, 1989, I, 48.

Adamın biri Abdullah b. Abbas (r.a)’a gelerek,

-Şu kuru üzümden yapıp insanlara dağıtmakta olduğunuz sıra hakkında ne diyorsunuz? Bu Rasulullah’ın (s.a.v) bir sünneti mi ki bunu devamlı yapıyorsunuz, yoksa bunu yapmak size bal ve süt dağıtmaktan daha kolay mı geliyor? dedi. Bunun üzerine Abdullah b.Abbas (r.a) şöyle dedi:

-Bir gün babam insanlara bu şıradan dağıtırken Rasulullah çıkageldi ve,

-“Bana da o şıradan verin,” dedi. Babam büyük bir tas getirilmesini istedi. Tası doldurdu ve Rasulullah’a uzattı. Rasulullah şırayı içtikten sonra;

-“Güzel olmuş böyle yapmaya devam edin,” buyurdu.

İbn Abbas (r.a) devamla şöyle demiştir: “Şayet ben bal ve süt dağıtmış olsaydım, bu beni Rasulullah’ın ‘Güzel olmuş böyle yapmaya devam edin’ sözü kadar sevindirmezdi.¹¹⁷

Rasulullah’ın sünnetine bağlılık dendiğinde O’nunla ilgili her konuda olduğu gibi burada da akla ilk olarak ashab-ı kiram gelir ve gelmelidir. Ashab-ı kiram içerisinde de Abdullah b. Ömer’in (r.a) bu hususta ayrı bir yeri vardır.

İbn Sirin (ö.110/729) anlatıyor: Abdullah b. Ömer ile birlikte Arafat’ta idik. O hareket ettiği zaman biz de beraberinde hareket ediyorduk. İmamın (hac emirinin) gelmesini bekliyordu. İmam gelince onunla birlikte öğle ve ikindi namazını kıldı. Sonra Arafat’ta vakfeye durdu; biz de onunla birlikte durduk. Hacılar ve imam Arafat’ta vakfesini bitirip dağılınca bizler Abdullah b. Ömer’in yanında yola devam ettik. Arafat ile Müzdelife arasında Me’zim denilen geçide geldiğimizde Abdullah b. Ömer (r.a) devesini çöktürdü; bizler de çöktürdük. Namaz kılacağını zannediyorduk. Ancak devesinin yularını tutan hizmetçisi bize,

-Namaz için durmadı. O, Rasulullah (s.a.v)’ın burada durup abdest aldığını hatırladığı için durdu. Rasulullah’a tabi olması için burada abdestini tazeliyor, dedi.¹¹⁸

---

¹¹⁶ Buhari, Hac, 56. Hadis No: 1528; İbn Kesir, **Bidaye**, V, 153.

¹¹⁷ İbn Sa’d, **Tabakat**, IV, 25-26.

¹¹⁸ Ahmed b. Hanbel, **Müsned**, II,131.

Abdullah b. Ömer (r.a) Mekke ile Medine arasında yolculuk ettiği zaman bir ağacın altında istirahat eder ve: “Rasulullah da bu ağacın altında istirahat etmişti.” derdi.

Mücahid (ö.103/721) anlatıyor: “Abdullah b. Ömer ile bir yolculuğa çıkmıştık. Bir mevkiden geçerken o kafilenden ayrılıp bir sağa bir sola saptı. Kendisine neden böyle yaptığını soranlara da; “Çünkü Rasulullah buradan geçerken aynen böyle yapmıştı” diye cevap verdi.¹¹⁹

Nafi’ (ö.169/785) diyor ki Abdullah b. Ömer (r.a) Mekke yoluna girdiği zaman devesinin yularını bir sağa bir sola çekerek ilerliyor ve, “Belki böylelikle ayağım Rasulullah’ın devesinin ayağının bastığı yere değer” diyordu.¹²⁰

Nafi’ diyor ki: “Şayet Abdullah b. Ömer’i Rasulullah’ın izlerini takip ederken bir seyretseydiniz, “Bu adam mecnun!” derdiniz.¹²¹

Hiz. Aişe de (r.a), “Rasulullah’ın konakladığı yerlerde onun izini tozunu arayanlar içinde Abdullah b. Ömer’den daha gayretlisini görmedim.” demiştir.¹²²

Abdullah b. Ömer’e (r.a),

-Bizler Kur’an’da korku namazını ve mukim namazını görebiliyoruz ancak seferde namazın nasıl kılınacağını ise göremiyoruz, denildiğinde şöyle cevap verdi:

-Allah (c.c) onu bize peygamber olarak gönderdiğinde biz kaba, sert ve cahil idik. (Ne biliyorsak onun öğrettikleriyle biliyoruz) Rasulullah bir şey yaptığı zaman biz de onun aynısını yapardık (o yolculukta namazı kısaltırdı).¹²³

Sahabî Davud b. Ebu Asım, bir defasında Mina’da Abdullah b. Ömer (r.a) ile karşılaşmış ve ona seferde iken namazın nasıl kılınacağını sormuştu. Abdullah b. Ömer,

-(Dört rek’atlı farzları) iki rekat olarak kılarırsın, dedi. Davud:

---

¹¹⁹ Ahmed b. Hanbel, **a.g.e**, II, 32.

¹²⁰ Ebu Nuaym, **Hilye**, I, 310.

¹²¹ Ebu Nuaym, **a.g.e**, I, 310; Hakim, **Müstedrek**, III, 561.

¹²² İbn Sa’d, **Tabakat**, IV, 145.

¹²³ Ebu Bekir, Abdurrezzak, **el-Musannef**, thk. Habibu’r-Rahman el-A’zami, el-Mektebü’l-İslami, Beyrut, 1403, nr.4276.

-Nasıl olur? Biz şimdi Mina'dayız; ne kervanlarımızın kaybolma korkusu ne de herhangi bir meşakkat! Yine de mi iki rek'at kılacağız, dedi. Davud'un bu sözleri üzerine Abdullah b. Ömer'i bir titreme tuttu. Ona:

-Yazık sana! Sen hiç Rasulullah'ın sohbetinde bulundun mu? dedi. Davud:

-Evet bulundum ve iman ettim dedi. Abdullah b. Ömer bunun üzerine ona şöyle dedi:

-Rasulullah bir yolculuğa çıktığı zaman (dört rek'atlı) namazlarını kısaltarak iki rekat kılardı. Şimdi sen istersen kısalt, istersen kısaltma!¹²⁴

Bir defasında bazı kimseler Abdullah b. Ömer'in (r.a) yanına gelerek,

*“Yeryüzünde sefere çıktığınız vakit kafirlerin size saldırmasından korkarsanız, namazı kısaltmanızdan ötürü size bir günah yoktur.”*¹²⁵ ayetini okudular ve ona:

-Bizler şimdi emniyet içindeyiz; korkacak bir durum yok! Namazlarımızı yine de mi kısaltarak kılacağız? dediler. Bunun üzerine Abdullah b. Ömer cevap olarak sadece Ahzab süresindeki şu ayeti okumakla yetindi:

*“Andolsun ki, Rasulullah, sizin için Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı umanlar ve Allah'ı çok zikredenler için güzel bir örnektir.”*¹²⁶

2.3.6. Hz. Peygamber'i Özlemek Ve O'na Kavuşmayı İstemek

Rasulullah muhabbetinin bir göstergesi de onu özlemle yad etmek ve ona kavuşmayı arzulamaktır.

Ebu Hureyre'den (r.a) rivayet edildiğine göre Rasulullah şöyle buyurmuştur:

*“Ümmetim içinde beni en çok sevenler, benim vefatımdan sonra doğan ve beni görebilmek için ailesini ve bütün mal varlığını feda etmeyi göze alan kimselerdir.”*¹²⁷

Hiz. Peygamber'in bu beyanları da göstermektedir ki onun sevgisinin oluşturduğu cazibenin kuvveti onu görebilme bahtiyarlığını yaşayanlarla birlikte

---

¹²⁴ Abdurrezzak, **a.g.e**, nr.4279.

¹²⁵ Nisa, 4/101.

¹²⁶ el-Müttaki, Alaaddin Ali b. Hüsameddin, **Kenzü'l-Ummal fi Süneni'l-Ekval ve'l-Ef'al**, thk. Bekir Hayyani-Saffet Saka, Müessesetü'r-Risale, Beyrut, 1981, nr.22747.

¹²⁷ Müslim, Cennet,12, Hadis no:2832.

ondan sonra yaşayıp bu vasfa sahip olacak herkesi etkisi altına alacak ve bu hal onun sevgisinin bir tezahürü olarak hal ve sözlere özlem olarak yansıyacaktır. Sevenin sevdiğine kavuşmayı arzulaması da özlemin sona ermesinin bir temennisidir.

Bilal-i Habeşi ölüm döşeğinde yatarken hanımı: “Eyvah gidiyorsun!” diye üzüntüsünü dile getiren sözler söyledi. Bunun üzerine Bilal (r.a) tarafından şu veciz sözler dile getirildi:

“Hayır ben çok sevinçliyim!

Kavuşacağım yarın dostlarıma

Muhammed’e ve ashabına” dedi.

Huzeyfe b.Yeman (r.a)’ın da vefatı sırasında böyle dediği rivayet edilmiştir.¹²⁸

Bir kadın, Hz. Âişe (r.a)’ye geldi ve “Peygamber Efendimiz’in kabrini aç da göreyim” dedi. Hz.Âişe, Hz.Peygamber’in kabrinin üzerindeki perdeyi kaldırıncı, Rasulullah’ın hasretine dayanamayan kadın ağlamaya başladı ve orada ruhunu teslim etti.¹²⁹

Hz. Peygamber’i (s.a.v) görenleri gören ve yıldızlar topluluğunun yanı başında bulunarak Hz. Peygamber’in ruhları, yürekleri diriltici şanlı hayatını ve nur sözlerini sahabe neslinden alan diğer kutlu nesil olan “tabiin” devrinde de aynı duyarlılığı görmek mümkündür.

Tabiin neslinden Halid b. Ma’dan’ın (ö.103/721) kızı Abde şöyle demiştir:

“Babam yatağına her yatışta, Rasulullah’a, onun Muhacirin ve Ensar ashabına duyduğu hasreti dile getirir, onların adlarını bir bir anar ve: “Benim asıl soyum sopum onlardır. Onları çok özleyor ve hasretlerine dayanamıyorum. Ne olur Ya Rabbi! Canımı al da, bir an önce onlara kavuşayım” diyerek uykuya daldı.¹³⁰

Görüldüğü üzere tabiin neslinin birçoğu da hocaları, rehberleri, büyükleri olan ve Hz. Peygamber’den (s.a.v) aldıklarını kendilerine aktaran muhterem sahabe nesli gibi O’na (s.a.v) özlem duyuyordu. Onlardan kimi, Rasulullah’a duyduğu derin sevgi ve özleminden dolayı, kimi de ona karşı hissettiği saygı ve hürmetten dolayı O’nun

¹²⁸ Hakim, **Müstedrek**, III, 445, Hadis no: 5687.

¹²⁹ Ahmed b. Hanbel, **Kitabü’z-Zühed**, s.299.

¹³⁰ Ebu Nuaym, **Hilye**, V, 210.

adını anar anmaz derin bir huşu hisseder, tüyleri ürperir, gözyaşı döker hatta hasretine dayanamayacak hale gelenleri, bu muhabbeti var eden Allah, verdiği can emanetini teslim alarak O'nun'la başka bir buudda buluştururdu.

2.3.7. Kin Beslememek Ve O'nun Ümmetine Şefkat Beslemek

Peygamber sevgisinin belirtilerinden biri de onun yolundan giderek Allah'ın rızasını kazanma uğrunda kulların öfkelerini göze almaktır.

Enes b. Malik'den (r.a) rivayet edildiğine göre; “Rasulullah bana şöyle buyurdu:

“Yavrum!. Eğer kalbinde kimseye karşı kin beslemeden sabahlayabiliyor ve akşamı edebiliyorsan bunu yap. Yavrum!. İşte bu benim sünnetimdendir. Benim sünnetimi ihya eden, beni sevmiş olur. Beni seven de Cennet de benimle beraber olur.”¹³¹

Bu özelliklere sahip olup Rasulullah'ın sünnetini ihya etmeye çalışan kimse, Allah'ı ve Rasulü'nü derin bir muhabbetle seviyor demektir. Bu özelliklerin bir kısmına sahip olmayan kimsenin, Allah'ı ve Rasulullah'ı sevmediği de söylenemez; ancak muhabbetinde bir eksiklik bulunduğu söylenebilir.

Burada zikredilmesi gereken diğer bir sevgi emaresi de onun ümmetine şefkat beslemek, onlara dürüst ve samimi davranmak, dini ve dünyevi ihtiyaçlarının giderilmesi yönünde çaba sarfetmek ve onların başına gelecek zararları ortadan kaldırmaktır.¹³²

2.3.8. Gönlünü Dünyaya Kaptırmamak

Peygamber sevgisinin bir başka tezahürü de, onu sevdiğini söyleyenin gönlünü aşırı derecede dünyaya kaptırmamasıdır.

Zühd olarak ifade edilen bu hal hiçbir şekilde kişinin dünya ile ilgili sorumluluklarını ihmal edeceği anlamına gelmemektedir. Bunun yanı sıra çalışıp, üreten ve kazanan bireylerin varlığı Müslüman toplumların tüm kurumlarıyla sağlam bir şekilde varlıklarını devam ettirmeleri açısından da önem arz etmektedir.

Buna bağlı olarak İslam'ın temel esaslarından biri olan zekatın işlerliği ve İslam'ın çeşitli yönleriyle üzerinde önemle durduğu “ sadaka ve infak” kavramlarının

¹³¹ Tirmizi, İlim 16, Hadis no. 2678. Hadis, Tirmizi'ye göre hasen garib hadistir.

¹³² bkz. Kandemir, Şifa-i Şerif Şerhi, II, 325,335.

en iyi şekliyle toplum içersinde etkisini gösterebilmesi de Müslümanların mal varlığı bakımından da kuvvetli olmalarına bağlıdır. Burada kastedilen ise dünyayı ve dünyalığı kesben değil kalben terk manasındadır.

Ashab-ı kiramdan Ebu Said el-Hudri Hz. Peygamber’e fakirlikten şikayet etmişti. Bunun üzerine Rasulullah da Ebu Said el-Hudri’ye şöyle demiştir: “Sizden beni sevenlere fakirlik, vadinin üst yanından inen bir selden daha çabuk gelir.”¹³³

Yine ashab-ı kiramdan Abdullah b. Muğaffel’in (r.a) rivayetine göre bir adam Hz. Peygamber’e: “Ya Rasulallah! Ben Seni seviyorum!” dedi. Hz. Peygamber de ona:

-“Sen ne söylediğinin farkında mısın?” buyurdu. O adam üç defa:

-“Allah’a yemin ederim ki ben seni seviyorum!” deyince, Allah’ın Resulü de:

- “Eğer beni seviyorsan fakirliğe karşı kendine bir zırh hazırla!” buyurdu.¹³⁴

Zırh bilindiği gibi cephede düşmanla savaşan kimsenin, kendisini düşmanın darbelerinden korumak üzere giydiği çelik yelektir. Fakirlik, insanın başına gelebilecek musibetlerin en şiddetlisidir. Onun için fakirliğe karşı geliştirilecek irade, adeta çelik bir zırha benzetilmiştir¹³⁵

---

¹³³ Ahmed b. Hanbel, **Müsned**, III. 42. Hadis No: 11397

¹³⁴ Tirmizi, Zühd 36, Hadis No: 2350. Hadis, Tirmizi’ye göre hasen garib hadistir.

¹³⁵ bkz. Kandemir, **Şifa-i Şerif Şerhi**, II, 337.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HADİSLER İŞİĞİNDA HZ. PEYGAMBER SEVGİSİNİN GEREKLİLİĞİ

3.1. HZ. PEYGAMBER (S.A.V)’İ SEVMENİN GEREKLİLİĞİ

Muhammedi muhabbetin gerekliliğini fark edip benimsemek ve lezzetini alabilmek için her hali ile Hz. Peygamber’in (s.a.v) önem ve değerinin farkına varabilmek hak ve halk katındaki yerini bilmek gerekmektedir. Dünya ve ahiret hayatı planında varlığı ve etkisi yönüyle Rasulullah’ın nasıl bir değer olduğunu çok iyi bilen biri gerek kalben gerek aklen O’nu sevmek için büyük bir çaba sarf eder.

Hz. Peygamber’i (s.a.v) tanımanın, O’nu sevmek ve bu yolda çaba sarf etmek gerektiğini bilmenin bir ölçüde önemi olsa bile asıl mühim olan bu sevgiyle yaşamak, bireyi ve her unsuruyla beraber tüm bir toplumu ve insanlığı bağlı olduğu yaşam ünitesinden kurtararak bu sevgiyle yaşatmaktır. Muhammed’siz muhabbetlerin hasılatının vehameti, mühim olanın ve arzu edilenin Hz. Peygamber’i sevmenin gerekliliğini bilmenin ötesinde bu bilginin bilince, şuura dönüşmesi lüzumunu göstermektedir. Esas olan bu şuurla ve kaynağı kalbi olan bir bağlılıkla bu sevginin gereklerini yerine getirmek ve bu sayede Peygamber sevgisinin tekamül sürecini tamamlayarak kazanımlarını her alanda görebilmektir.

Bunun için peygamber sevgisinin istenilen seviyeye gelebilmesine bir nebze de olsa katkı adına “Hz. Peygamber (s.a.v) neden sevilmeli” sorusu ile çalışma içerisinde konuyla ilgili şimdiye kadar yer verilen öğeleri Kur’an ve Sünnet çerçevesinde maddeler halinde sunacağız.

1. Rasulullah (s.a.v) yakınlarımızdan, ticaretimizden ve maddi kazançlarımızdan daha sevgili olmalıdır.

Allah (c.c) bizlere bu hakikati şu ayeti ile göstermektedir:

“De ki: Eğer babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, aşıretiniz, kazandığınız mallar, kesada uğramasından korktuğunuz bir ticaret ve beğendiğiniz meskenler size Allah’tan, peygamberinden ve O’nun yolunda cihattan daha sevgili ise, artık Allah’ın emri gelinceye kadar bekleyin! Allah, fasık topluluğu doğru yola erdirmez.”¹³⁶ Allah (c.c) ayette sıralanan, sevilen ve rağbet edilen unsurların kendilerine Allah’tan ve Rasul’ ünden daha sevimli olan kullarının fiskına hükmetmiş ve onlara ceza vaad etmiştir.¹³⁷

Bu ayet Rasulullah’a (s.a.v) muhabbetin gerekli hatta farz ve çok önemli olduğunu göstermeye, O’nun bu muhabbete layık olduğunu belirtmeye ve O’nu sevmeye teşvik etmeye yeterlidir.

Allah (c.c.) bu ayet-i kerime ile malını, mülkünü, ailesini, yakınlarını ve çocuklarını Allah’tan ve Rasulullah’tan çok sevenlerin Allah’ın gazabına uğrayacaklarını hatırlatarak şiddetle uyarılmış ve onları “Allah’ın azap emri gelinceye kadar bekleyin!” diye tehdit etmiştir. Bu ayetin sonunda da onların fasık oldukları yani doğru yoldan çıkıp isyan ettikleri, yollarını sapıttıkları ve Allah’ın onlara doğru yolu göstermeyeceği ifade buyurulmuştur.¹³⁸

2. Hz. Peygamber’i sevmek dinde samimiyet ve dürüstlüğün en önemli esaslarındandır.

Sahabe-i Kiramdan Temim ed- dari (r.a)’ın şu rivayeti bize dinde samimiyet ile O’nu sevme arasındaki münasebetin niteliğinde yol göstermektedir:

"إِنَّ الدِّينَ النَّصِيحَةُ، إِنَّ الدِّينَ النَّصِيحَةُ، إِنَّ الدِّينَ النَّصِيحَةُ"، قَالُوا: لِمَنْ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟
قال: "لِلَّهِ وَكِتَابِهِ وَرَسُولِهِ وَأُئِمَّةِ الْمُؤْمِنِينَ وَعَامَّتِهِمْ، أَوْ أُئِمَّةِ الْمُسْلِمِينَ وَعَامَّتِهِمْ".

-“ Din nasihattir. (Dürüstlük ve samimiyettir; din nasihattir; din nasihat tir,” buyurdu. Bazı sahabiler :

-“Kimin için dürüstlük ve samimiyettir, ey Allah’ın Rasulü?” diye sorunca Rasulullah şöyle buyurdu:

¹³⁶ Tevbe, 9/24

¹³⁷ Abdullah Sıraceddin el-Huseyni, *Seyyiduna Muhammedun Resulullah*, Mektebetü Dari’l- Felah, Haleb, t.y. s. 591

¹³⁸ Kandemir, *Şifa-i Şerif Şerhi*, II, 312.

-“Allah için, kitabı için, Rasulü için, Müslümanların yöneticileri için ve bütün Müslümanlar için dürüstlük ve samimiyettir.”¹³⁹

İslam âlimleri Allah için, Rasulü için, müminlerin yöneticileri için ve bütün Müslümanlar için dürüst ve samimi olmanın mutlaka yapılması ve asla terk edilmemesi gereken bir görev olduğunu söyler.

Dürüstlük ve samimiyet anlamında kullanılan “nasihat” kelimesi, taşıdığı bütün manaları içerecek tek bir cümleyle ifade edilememekle birlikte sözlük anlamı “ ihlas” olarak belirtilmiştir.

Rasulullah’a karşı dürüstlük ve samimiyet ile O’nu sevmenin lüzümü arasındaki bağ açısından meseleyi ele alalım.

İmam Ahmed b. Hanbel (ö. 241/855) bu konuda şunu söylemiştir: “Kalplerin en önemli görevlerinden biri, Rasulullah’ın Allah’ın elçisi olduğuna inanmak ve O’na bütün varlığıyla itaat etmektir.”¹⁴⁰

Rasulullah için dürüstlük ve samimiyet ile ilgili Ebu Bekir el-Acurri (ö.360/970) ve diğer İslâm âlimlerinin konuyla ilgili görüşlerine bakıldığında¹⁴¹ bu konuda hatıra iki şeyin geleceğini, bunlardan birinin o yaşadığı sürece kendisine dürüstlük ve samimiyet, diğerinin ise vefatından sonra ona dürüstlük ve samimiyetin olması gereğini ifade etmişlerdir. Buna göre O yaşadığı sürece dürüstlük ve samimiyet; ashabının O’na yardım etmesi, O’nu düşmanlardan koruması, O’nun düşmanlarını düşman bilmesi, emrettiklerini yapıp yasaklarından kaçınması ve bu uğurda canlarını ve mallarını feda etmeleridir.

Müslümanların Rasulullah’a vefatından sonraki dürüstlük ve samimiyetlerinden kastedilenlerin başında ise O’na en üstün saygıyı ve en ileri sevgiyi göstermenin gereği vurgulanmıştır. Yine bu sevgi ve saygının uzantısı olarak O’nun sünnetini ve hadislerini öğrenmek, getirdiği dini anlamaya çalışmak, O’nun yakınları olan ehl-i beytine ve ashabına muhabbet beslemek, Rasulullah’ın ahlakını, yaşayışını ve faziletlerini öğrenmeye çalışarak bunları kendine hayat tarzı yapmak için gayret göstermenin gereği belirtilmiştir. Bunlar inanç samimiyetinin en önemli bir unsuru

¹³⁹ Müslim, İman 25. Hadis No: 205; Ebu Davud, Edeb 67. Hadis No: 4946

¹⁴⁰ Kandemir, *Şifa-i Şerif Şerhi*, II, 343

¹⁴¹ bkz. Kandemir, *Şifa-i Şerif Şerhi*, II, 341

olarak hadiste belirtilen ve Hz. Peygamber’e sevgi ile eş değer anlamda değerlendirebileceğimiz Rasulullah’a karşı dürüstlük ve samimiyetin belirtileri olarak sıralanmıştır.

Buna göre dürüstlük ve samimiyet muhabbet ağacının bir meyvesi ve sevginin bir göstergesidir.¹⁴²

2. Hz. Peygamber (s.a.v)’i sevmek imanın gereğidir.

İslam’ın manevi hayatında temel unsur Hz. Peygamber’in sevgisidir. Müslümanlar O’nda Allah’ın isimlerinin tecellilerini, mükemmel güzelliği ve kainatın dengesini görmektedirler. Bu yüzden iman ile sevgi arasında yakın bir münasebet vardır. İman bilmenin, tasdik ve idrakin ötesinde bir teslimiyet olduğuna göre imanın gerçekleşmesi için bilginin yanında hissin de önemli bir payı vardır. Sevgi ise en kuvvetli hislerimizdendir. Şu halde iman isteme ve bilmenin yanında derin bir muhabbet ile ilahi feyz ve lütufların tasdikiyle gerçekleşir.¹⁴³

Yapılan bu tespit, Hz. Peygamber sevgisi ile iman arasındaki münasebeti daha iyi idrak edebilme yolunda dikkat çekicidir.

Buna göre sevgi imanın kapısını aralayan ilk basamaklardan biri olduğu gibi nefret, kıskançlık ve haset gibi hisler de imansızlığın sebebidir. Nitekim Hz. Peygamber’e iman etmeyen Mekke’li müşriklerin bir kısmı O’nu iyi tanıdıkları, ahlaki özelliklerini takdir ettikleri hatta geçmişte yalan söylemediğini ve yalan söylemeyecek bir karakteri olduğunu bildikleri halde haset, kıskançlık ve bunun gibi sevgi eksikliğinden kaynaklanan sebeplerden dolayı iman etmemişlerdir. O halde tanıtmak, bilgilendirmek kadar sevdirmek de önemlidir. O yüzden bilgi iman için tek başına yeterli bir unsur değildir. Sevgi ile birleşip marifet haline dönüşmeli ki imanın yolu açılsın. Bu yüzden “Vuslata giden en kestirme yol sevgidir” denilebilir.¹⁴⁴

İnsan tabiatındaki melekelerin onun iman ve küfrüne etkisini göstermesi açısından da önem taşıyan bu açıklamalar özde sevgi-nefret, haset ve kıskançlık tezatlığı çerçevesinde iman-marifet ve Hz. Peygamber’e muhabbet arasındaki ilişkiyi gösteren önemli tahlillerdir.

---

¹⁴² Kandemir, *Şifa-i Şerif Şerhi*, II, 341-345

¹⁴³ Tekin, *Peygamber Sevgisi*, s.47

¹⁴⁴ Tekin, *a.g.e.*, s. 48

Muhabbet bir başka açıdan imanın nuru gibidir. İman, kuru bir ağacın içindeki hayat suyu gibidir. Ağaç yine görünüşte ağaçtır. Ama içindeki hayat suyu olmadığında kuruyup çürümeye yüz tutar. İşte muhabbet de imanın kuru bir bilgi haline dönüşmesini engeller, imanın canlı ve taze kalmasını temin eder. İman muhabbetullah ve Rasulullah sevgisi ile ıslıl ıslıl parlar. Peygamber aşkı da imanın nuru gibidir.¹⁴⁵

Zira peygamber sevgisi ile iman arasındaki bağa bizzat Rasulullah (s.a.v) şu beyanı ile vurgulamıştır:

لا يؤمن أحدكم حتى أكون أحب إليه من والده وولده والناس أجمعين

“Sizden biriniz beni anasından, babasından, çocuğundan ve bütün insanlardan daha çok sevmedikçe iman etmiş olmaz.”¹⁴⁶

Bu konuda öncelikle Kur’an’da ve onu insanlığa tebliğ eden, en güzel şekliyle tatbik edip yaşadığı dönemi saadet asrına dönüştüren Hz. Peygamber’in beyanlarında bu sevginin imanla ne kadar sıkı ilişkisinin olduğu belirtilmiştir. Buna göre müfessir imam Kurtubi (ö.671/1273)’de Allah ve Rasulü’nü sevmenin farz olduğunu, bu konuda hiçbir ihtilafın olmadığını, bu sevginin her sevgi ve sevgiliden önce geldiğini vurgulamaktadır. Kurtubi’nin ifadelerine esas olan şu ayet-i kerime bu sevginin gereği ifade buyrulmuştur. Ayet-i kerime mealen şu şekildedir:

*“De ki: Eğer babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, aşiretiniz, kazandığınız mallar, kesada uğramasından korktuğunuz bir ticaret ve beğendiğiniz meskenler size Allah’tan, peygamberinden ve O’nun yolunda cihattan daha sevgili ise, artık Allah’ın emri gelinceye kadar bekleyin! Allah, fasık topluluğu doğru yola erdirmez.”*¹⁴⁷Bundan ötürü Rasulullah sevgisi anlık heyecan ve hislere indirgenemeyecek bir konumda olup imanın gereğidir.

Hiz. Peygamber’ i sevmek imandandır. Çünkü O olmasaydı iman ne olduğu bilinmezdi.¹⁴⁸

---

¹⁴⁵ Tekin, a.g.e, s.52

¹⁴⁶ Buhari, İman:8, Hadis no:15, Müslim İman: 69, 70, Hadis no: 44, Nesei, İman: 19; Hadis no: 501

¹⁴⁷ Tevbe, 9/24

¹⁴⁸ Nureddin, İtr, **Peygamber Sevgisi İmandandır**, çev. İsmail İpek, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, t.y, s.9

Rasulullah’a (s.a.v) duyulan sevginin ölçüsü, imanın ölçüsüdür. İmanını sınamak isteyen Hz. Peygamber’e olan sevgisini kontrol etmelidir. O’na sevgisini, sevgisinde samimi olup olmadığını, malından, evladından, canından çok sevip sevmediğini test etmelidir. Bunu yaptığında huzur bulacak, imanından emin olacaktır.¹⁴⁹

4. Hz. Peygamber sevgisi iman cevheriyle insan-ı kamil maksadına giden yolda nefsin olgunlaşma sürecinin gereğidir.

Buna göre ; “Biriniz beni anasından, babasından, çocuğundan ve bütün insanlardan daha çok sevmedikçe iman etmiş olmaz.”¹⁵⁰ hadis-i şerifinde “iman etmiş olmaz” ifadesinden kasıt “ imanı olgunlaşmış değildir” demektir. Buradan hareketle kalpte bir cevher olarak var olan imanın dolayısıyla müminin bir tekamül sürecinin olduğu anlaşılmaktadır.

Yine Hz. Ömer’in Rasulullah’a sevgisini ilan ettiği hadise bakacak olursak;

يا رسول الله لأنت أحب إلي من كل شيء إلا من نفسي فقال النبي صلى الله عليه وسلم (لا والذي نفسي بيده حتى أكون أحب إليك من نفسك) فقال له عمر: فإنه الآن والله لأنت أحب إلي من نفسي. فقال النبي صلى الله عليه وسلم: (الآن يا عمر)

Hz. Ömer (r.a)

-Yâ Rasûlallah! Sen bana, şu göğsümün içindeki canım dışında her şeyden daha sevgilisin” demişti. Allah’ın Rasulü de ona :

-“Olmadı. Nefsim elinde olana yemin olsun ki sana canından da daha sevgili olmalıyım” buyurdu. Bunun üzerine Hz. Ömer:

“ İşte şu an, sen bana şu canımdan daha sevgilisin” dedi. Bunun üzerine Rasul-i Ekrem :

-“İşte şimdi oldu, Ömer!” buyurdu.¹⁵¹

¹⁴⁹ Muhammed Abduh, Yemani, **Peygamber Böyle Sevilir**, çev. H. Mehmet Günay, Nun Yayıncılık, İstanbul, 2009, s.43

¹⁵⁰ Buhari, İman:8, Hadis no:15; Müslim, İman: 69, 70, Hadis no: 44; Nesei, İman: 19, Hadis no: 501

¹⁵¹ Buhari, el-Eyman ven-Nüzur:2, Hadis no: 6257

Burada Hz. Ömer'in "nefsimden başka her şeyden daha sevgilisin" ifadesine Allah Resulü'nün "Olmadı. Nefsim elinde olana yemin olsun ki sana canından da daha sevgili olmalıyım" cevabı "Beni nefsimden daha fazla sevmeyen Mü'min-i Kamil olamaz" şeklinde değerlendirilmiştir.

Hz. Ömer (r.a)'in ilk başta seni nefsimden başka her şeyden üstün severim sözünde kendi nefsinin sevmesi tabiatın gereği olarak görülmüştür. Buna karşılık Hz. Peygamber'in (s.a.v) dileği tabi sevginin çok daha ötesinde yer alan seçkin bir sevgidir. Sonrasında Hz. Ömer, Rasulullah'ın kendisinin iki cihanda kurtuluş sebebi, saadetinin sermayesi olmakla birlikte manevi derecelerinin de yükselticisi olduğunu düşününce ikinci cevabı verecek kıvama gelmiştir.

Ayrıca İmam Nevevi Hz. Peygamber'in "iman etmiş olmaz" sözü çerçevesinde şunu söylemektedir: "Bunda nefs-i emmare ile nefs-i mutmainneye işaret vardır. Mutmainne tarafını üstün tutan Rasulullah'ı sever, emmare tarafını üstün tutanda aksi olur"¹⁵²

Buradan hareketle İmam Nevevi'nin bu hadisler çerçevesinde söyledikleriyle değerlendirecek olursak mü'minleşen nefsin bir kemale erişme olgunlaşma sürecinin söz konusu olduğu görülmektedir. Bu süreçte ise nefsin durumu ile Hz. Peygamber sevgisinin sebep-sonuç ilişkisi içerisinde çok sıkı münasebeti söz konusudur.

5. Hz. Peygamber'i sevmek, imanın tadını ve lezzetini elde etmenin en önemli vesilesidir.

Hz. Peygamber'in imanın bir tadının da olduğunu öğrenmemize vesile olan bir beyanlarında bu tada ulaştıran unsurların başında şu esas vurgulamıştır :

ثلاث من كن فيه وجد حلاوة الإيمان: أن يكون الله ورسوله أحب إليه مما سواه

"Üç özellik vardır ki; bunlar kimde bulunursa o, imanın tadını tadar: Allah ve Rasûlü'nü, (bu ikisinden başka) herkesten fazla sevmek...."¹⁵³

¹⁵² Kastallani, **Mevahib**, II, 154

¹⁵³ Buhari, İman:9, Hadis No: 16, İman 12, Hadis No:21, İkra: 1, Hadis No: 6542; Müslim: İman: 67, Hadis No: 47

Bu hadis-i şerifin manası çerçevesinde şu bir mesaj olarak değerlendirilmelidir:

“Kalbinde Rasulullah sevgisinden bir zerre taşıyan kimse Allah sevgisinden paysız olmaz. Allah’ın sevgisinin lezzetini tadan kimse O’nun sevgilisini, Habib-i Ekrem’ini yüceltmenin ne derece lüzumlu olduğunu bilir ve ona göre içtenlikle O’na bağlanır ve sever.”¹⁵⁴

İman etmek işin başlangıcı ise imanın tadını bulmak bu yolun nihayetidir. Başka bir ifade ile biri atılan tohum diğeri o tohumdan neş’et eden ağacın meyvesi, semeresidir. İmanın tadını bulmak inanan insanın kemal seviyesini iman kuvvetini göstermesi açısından da çok önemli bir husustur.

Taceddin b. İbn Ata’nın (ö.319/931) sözleri de manevi lezzeti kavrama açısından önem arz etmektedir. O’na göre “nefisler yiyeceklerin lezzetiyle nimete, rahata eriştikleri gibi gafletten, heva ve hevesten arınmış kalpler de manevi lezzetlerle nimete rahata kavuşurlar. Hak Teala Hazretleri’nin rabliğine razı olan imanın tadından zevk alır.”¹⁵⁵

Bu manevi lezzete erişebilmenin bir esası da Hz. Peygamber’in (s.a.v) sevgisi ile peygamberliğinden razı olmaktır. İman etmek ile “iman tadını bulmak” arasında fark olduğu, aynı şeyler olması halinde bu ifade ile müminin önüne bir yol konulmayacağı bir tespit olarak söylenebilir.

Buna göre imanın tadına varmak iman mahalli olan kalbin, Allah ve onun razı olup kabullenilmesini istediği şeylerle dolu olması, bunların sevgi ile kalpte sindirilmesi ile mümkündür. Buna göre her şeyde olduğu gibi iman tadını bulma yolunun da en güzel rehberi olan Rasulullah, kendisini sevmenin imanın tat ve lezzetini bulmanın en önemli vesilesi olduğunu bildirmiştir.

Allah ve Resulü’ nün kendilerine bu ikisi dışındaki her şeyden daha sevgili olduğu en büyük örnek, en açık tablo efendimiz Hz. Muhammed’in ashabı olmuştur. Onlar, O’na (s.a.v) iman ve sevgi konusunda kendi nefislerini hiçe saymışlar, O’nu kendilerinin önünde tutmuşlardır. Onlar Rasulullah muhabbeti ve O’nun canını kendi canlarından önde tutma konusunda hep diğergam olmuşlardır.

---

¹⁵⁴ Kastallani, **Mevahib**, II, 155

¹⁵⁵ Kastallani, **a.g.e.** II, 158

Reci' vakasında esir alınan Zeyd b. Desine'ye (r.a) o gün müşrik olan Ebu Süfyan,

-“Ey Zeyd Allah için söyle şu an senin yerine Muhammed'in (s.a.v) olmasını ve O'nun boynun vurulmasını ve senin de ölümden güvende ailenin yanında bulunuyor olmanı ister misin” dediğinde Zeyd'in (r.a) ona hitaben :

-“Vallahi, ben ailemin yanında bulunurken, Muhammed'e şimdi bulunduğu yerde bir diken batmasını bile istemem.” der. Ebu Süfyan bu cevap üzerine şu sözleri söylemekten kendini alıkoyamaz :

-“Muhammed'in arkadaşlarının onu sevdiği kadar insanlardan hiçbirinin başka kimseyi sevdiğini görmedim.”¹⁵⁶

Zeyd (r.a) kendi ölümünü Rasulullah'a en ufak bir sıkıntı verilmemesine tercih etmişti.¹⁵⁷ Sahabe-i Kiram Peygamberimiz'e olan iştiaqları ve sadece O'na duydukları aşkları sebebiyle O'nu ayakta ve diri görmediklerinde dayanamazlar, O'nu gördüklerinde ise gözleri aydınlanır, içleri açılır ve rahatlarlardı.

Onlar Rasulullah'ın yanında olmak, O'na refakat etmekten hoşnut olurlardı. Bu onlar için altından, gümüşten, diğer mallardan, dünyadan ve içindeki her şeyden daha selamet verici olurdu.

Onlar, Rasulullah'ın ayrılık acısından dolayı, O'ndan ve bulunduğu meclislerin hatırlanmasından ötürü, O'nun' la beraber geçirdikleri zamanları yad ettiklerinde, O'nun vefatının ızdırabı dolayısıyla ve kabri şeriflerinin yanındayken göz yaşları dökerlerdi.¹⁵⁸

6. Rasulullah' ı sevmek Allah'ı sevmenin, O'nun rahmet ve mağfiretini kazanmanın en önemli sebebidir.

Din, aşk merkezli bir hayatı ön görmektedir. İnsanla Allah (c.c) arasında oluşan manevi bağın derinliklerinde aşk ve hayranlık vardır. Bu gerçek Kur'an-ı Kerim'de şu şekilde özetlenmiştir : “...Allah onları, onlar da Allah'ı severler...”¹⁵⁹

---

¹⁵⁶ İbn Sa'd, II, 55-56

¹⁵⁷ Abdullah Siraceddin, **Seyyiduna**, s. 593

¹⁵⁸ Abdullah Siraceddin, **Seyyiduna**, s. 595-601

¹⁵⁹ Maide, 5/54

İnsanoğlu bu dünyada üretebildiği en yüce duygu olan aşk ve muhabbet ile fitratındaki güzellikleri hisseder, ahsen-i takvim olmanın hakikatini keşfeder, eşref-i mahlukat olarak yaratılmış olmanın sevincini yaşar.

İnsanlar Allah'ı nasıl severler? Bunun yolu ve metodu nedir? Bu sorunun cevabı da; “ (Ey Peygamber) *de ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana tabi olun ki, Allah da sizi sevsin , günahlarınızı bağışlasın..*”¹⁶⁰ ayeti ile açıklanmıştır. Demek ki Allah'ı sevmemiz ve O'nun tarafından sevilmemiz için Hz. Peygamber'in rehberliğine ihtiyaç vardır. Bir “İnsan”ın bize yol göstermesi adap-erkan öğretmesi gerekir. İşte Hz. Peygamber'in “hayat değiştiren” cihadının temelinde sevgi egzersizi ile dolu bir terbiye yöntemi vardır. Zira kendisinin ashabına karşı beslediği duygularla “gerçek sevgili” nin yolunu gösterirken onlara da kendisini sevmelerini öğütüyordu. O gün bu gün milyarlarca insan O'nu sevdi. Bu sevgiyle Allah aşkıyla tanıştı..¹⁶¹

“...: *Eğer Allah'ı seviyorsanız bana tabi olun ki, Allah da sizi sevsin..*” ayeti ile rabbimiz kendisinin gerçek manada sevilmesini Rasulü' ne “ittiba” şartına bağlamıştır. İttiba ile maksad kuvvetli bir bağlılıkla Hz. Peygamber'e uymak ve izinden gitmek olduğuna göre sevgisiz bu seviyede bir itaatın varolabilmesi mümkün değildir. Bunun için Hz. Peygamber'e en üst düzeyde bir itaatın varolabilmesi ancak ona sevgi ile sağlanır. Böyle bir tabiiyet Allah'ın sevgisini kazanmayı ve bu sevgiyi kazanmak ise yüceler yücesinin rahmeti, mağfireti, dünya ve ahiret hayatına dair sayısız hediyelerine erişmeyi sağlayacaktır.

Hz. Peygamber'e olan sevgimiz kalplerimize nur saçan büyük bir cevherdir. Kazancı da Allah ve Resul'ünün mahbubu olma makamıdır. Dolayısıyla Allah ve Resul'ünü sevmemiz sadece bir sevgi olarak kalmaz, aynı zamanda kurtuluşumuz, saadetimiz ve büyük nimetlere ermemiz anlamına gelir.¹⁶²

7. Rasulullah'ı sevmek onun bizden bizzat istediği tek şeydir.

Sözü ve her hali üzerinde durulduğunda insanlık için çok yönlü bir istifade kaynağı olan Hz. Peygamber imanın bir gereği olarak kendi sevgisinin lüzumuna vurgu yaptığı beyanlarıyla bunu şu şekilde talep etmekteydi:

---

¹⁶⁰ Al-i İmran, 3/31

¹⁶¹ Mustafa, Kara, “**Hz. Peygamber Aşkı Birleştirir, Bütünleştirir**”, Diyanet İlmî Dergi, Peygamberimiz Hz. Muhammed-Özel Sayı-, Diyanet İşleri Başkanlığı, Ankara, 2000, s.511- 512

¹⁶² İtr, **Peygamber Sevgisi İmandandır**, s.18

“Biriniz beni anasından, babasından, çocuğundan ve bütün insanlardan daha çok sevmedikçe iman etmiş olmaz.”¹⁶³

Bunun yanı sıra Kur'an'da bazı ayetlerde peygamberlerin ilahi mesajı kendilerine ulaştırdıkları muhatap kitleye hitaplarına bakıldığında onların prensip olarak ortaya koyduğu şu ölçü öne çıkmaktadır. “Benim ecrim ancak Allah’a/ âlemlerin Rabbi’ne aittir.”¹⁶⁴

Allah bu temel ölçüyü Hz. Nuh, Hz. Salih, Hz. Şuayb gibi peygamberlerin lisaniyla duyurmuştur. Onlar gibi başka peygamberlerin lisaniyla da duyurulan bu hakikat insanlığın tamamına gönderilen Rasulullah’ın lisaniyla tüm aleme ilan edilmiştir.

Burada konuya dair yine ayette yer alan şekliyle Hz. Peygamber hiçbir karşılık beklemediğini bildirmesine rağmen sadece tek bir talebi olmuştur. “..Sizden bu çabam karşılığında bir karşılık beklemiyorum. İstediğim tek şey içinde yakınlık olan sevgi..”¹⁶⁵

Ayette geçen “el-meveddete fi’l-kurba” ifadesine birkaç farklı anlam yüklense bile hepsinden varılacak temel mana “sevgi” dir.

Bu yüzden Rasulullah’ı sevmek vazifesi boyunca Allah’ın mağfiretine rahmetine götürecek yolda insanlığın doğru sağlam ölçülerle huzurlu, mutlu bir hayat sürebilmeleri için her tür çabayı sergileyen rahmet peygamberinin ümmetinden istediği tek şeydir.

8. Rasulullah’ı (s.a.v) sevmek “kardeş” kabul ettiği ümmetiyle asırlar öncesinden kendi yanındaymış gibi sıcak bir bağ kuran Hz. Peygamber’e karşı ümmetinin vefa borcudur.

Sevenin sevdasına karşı vefakar ve fedakar olması gerektiği akl-ı selim ve kalb-i selimin gereğidir.

Hz. Peygamber’in (s.a.v) ömrünün son günlerinde Baki’ kabristanlığında yaptığı bir ziyaret esnasında kıyamete kadar varolacak ve kendisini görmeden ona inanıp tabi

¹⁶³ Buhari, İman:8, Hadis No:15; Müslim İman: 69, 70, Hadis No: 44; Nesei, İman: 19, Hadis No: 5015

¹⁶⁴ Yunus, 10/72; Hud, 11/29

¹⁶⁵ Şura, 42/23

olacaklara “Selam olsun kardeşlerime! Onları görmeyi ne kadar çok arzu ediyorum” hitabıyla bir müjde vermektedir.¹⁶⁶

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- أَتَى الْمَقْبَرَةَ فَقَالَ « السَّلَامُ عَلَيْكُمْ دَارَ قَوْمٍ مُؤْمِنِينَ وَإِنَّا إِن شَاءَ اللَّهُ بِكُمْ لَاحِقُونَ وَدِدْتُ أَنَا قَدْ رَأَيْنَا إِخْوَانَنَا

O gün orada bulunan, fazilet sıralamasında en önde yer alan övülmüş nesil sahabe-i kiram’ı da şaşırtan bu sözlerle Rasulullah sahabeye *ashab* ve *kardeş* tarifini yaparak kendisini görmeden iman edenler için büyük bir müjde vermekte ve “*kardeş*”lerine karşı ilgi ve sevgisini çağlar öncesinden çok net olarak beyan etmekteydi.

Rasulullah’ın bu ilgisine, yakınlığına ve kendisini görmeden iman edenlere verdiği değeri de gösteren gurur vesilesi olan bu vefaya karşı gösterilecek en doğru karşılık bu değeri hak edebilmek için sevgi dolu bir bağlılıkla vefa göstermektir.

9. Hz. Peygamber’i (s.a.v) sevmek O’nu bir nimet olarak lutfeden Allah’a hakiki anlamıyla şükrü yerine getirebilmenin bir gereğidir.

Allah (c.c) insanlığın her alanda kendisinden istifade edebilmesi, huzur ve saadeti için rahmet olarak gönderdiği peygamberini şöyle beyan etmektedir : *“Andolsun, içlerinden kendilerine Allah’ın ayetlerini okuyan, onları temizleyen, kendilerine kitap ve hikmeti öğreten bir elçi göndermekle Allah, mü’minlere büyük bir nimet vermiştir. Halbuki daha önceleri onlar apaçık bir sapıklık içerisindeydiler.”*¹⁶⁷

Ayette de açıkça belirtildiği üzere Allah’ın gönderdiği son peygamberin bir *nimet* olduğu vurgulanmıştır. Her nimete kendi cinsiden şükretmek gerektiğine göre Hz. Peygamber gibi bir nimetin şükrü O’nu hakkıyla sevmek ve bu sevginin gereklerini yerine getirebilmenin ızdırabını duyarak O’na tabi olmaktır.

10. Rasulullah’ı (s.a.v) sevmek dünyada da cennette de O’nun’la beraber olmanın en önemli yoludur.

Hiz. Peygamber kendisine gelip soru yönelten sahabilerinden bazısına kendi sevgisinin dünyada yol arkadaşlığı, ahirette cennet kardeşliğine vesile olacağını bazen

¹⁶⁶ Müslim, Taharet 12, Hadis No: 607.

¹⁶⁷ Al-i İmran, 3/164

“المرء مع من أحب” (Kişi sevdiği ile beraberdir)” hakikati¹⁶⁸ ile bir başka seferinde de “أنت مع من أحببت” (...Sen sevdiğinle beraber olacaksın)” hitabı ile ¹⁶⁹ ilan etmiştir.

Gerek “Kim Allah’a ve Peygambere itaat ederse, işte onlar, Allah’ın kendilerine nimet verdiği peygamberlerle, siddiklarla, şehidlerle ve iyi kimselerle birlikte dirler. Bunlar ne güzel arkadaştır.”¹⁷⁰ mesajının gereği olarak gerekse “...Kişi sevdiği ile beraberdir” ve “Sen sevdiğinle beraber olacaksın” hadis-i şeriflerinden çıkarabilecek bir prensip olarak Rasulullah’ı sevmenin insana dünyada kazandıracaklarının yanı sıra *ana vatan* olan ahiret yurdunda da O’nun civarında olmanın en önemli vesilesi olduğu anlaşılmaktadır.

Kişinin Hz. Peygamber’in maiyetinde yer almasını sağlayan Peygamber sevgisi, aynı zamanda bu sevgiyi taşıyan her birey arasında da sosyal hayatta özel bir bağ kurarak birbirleriyle ideal birlikteliği oluşturmaktadır. Peygamber sevgisi ile bu sevginin gereklerini yerine getirenlerin fikri ve hissi planda oluşturdukları bu beraberlik “*ümme*” kavramıyla somutlaşmış, “ *Ehl-i Sünnet ve’l Cemaat*” tabiriyle kitlesel bir hal almıştır.

Peygamber’e duyulan sevgi, canlı cansız bütün varlıkları etkileyen bir güce sahiptir. Sevginin kazandırdığı en önemli kazanç sevilenle kurulan bağ ve nisbet olduğundan sevgi varlıklar arasındaki en sırlı iletişim aracıdır. Bundan dolayı Hz. Peygamber sevgisi köylü kentli her Müslümanı her yerde birbirine gönülden bağlayan bir çekim gücüne sahiptir.¹⁷¹

Dilleri, renkleri, kültürleri, kıyafetleri, farklı olan milyonlarca insan, bu gün O’nun rehberliğiyle aynı ifadeleri defalarca tekrar ederek aşk yolunda yol arkadaşı olduklarını beraberce birbirlerinden habersiz olarak farklı zaman ve zeminlerde ikrar ediyorlar.

¹⁶⁸ Buhari, Edeb: 96, Hadis No: 5817; Müslim, Birr: 165, Hadis No: 3640

¹⁶⁹ Buhari, Fazailüs-Sahabe:6, Hadis No: 3485, Edeb: 96, Hadis No: 5819; Müslim, Birr: 161, Hadis No:2639

¹⁷⁰ Nisa, 4/69

¹⁷¹ Tekin, **Peygamber Sevgisi**, s. 59

Mevcut olan bu durum da peygamber sevgisinin, aşkının birleştirici ve bütünleştirici etkisini açıkça göstermektedir.¹⁷²

11. Hz. Peygamber'in (s.a.v) verdiği hükümlere tam anlamıyla teslim olmak, hayatın her an ve alanında O'nu tartışılmaz rehber edinmek ancak O'na karşı duyulan sevgi ile mümkündür.

Rasulullah Allah'ın hükümlerini tebliğ ve teybin etmiş, bazen de Allah'ın verdiği izin ve sınır içersinde bazı hükümler de ortaya koymuştur. Burada O'na inanana düşen hiçbir itiraza kapı açmadan şüphe ve tereddütlere düşmeden o hükümlere tam teslimiyettir. Bunun tam manasıyla gerçekleşebilmesi Hz. Peygamber'i gerçek manada sevmekle mümkündür.

Bunun yanı sıra beşer planında bu yoğunlukta bir teslimiyetin sadece kendisine gösterileceği Hz. Peygamber'i hayatın her an ve alanında tartışılmaz rehber kabul edebilmek aklın verilerinin yanı sıra özellikle kalb ile mümkündür. Sevgi ise aklın rolü yadsınmamakla birlikte asıl olarak kalbin amelidir. Kişi akli ile tanır, anlar fakat yüreği ile sever.

Bundan dolayı Allah (c.c), Hz. Peygamber ile ümmeti arasındaki etkileşimin nasıl olması gerektiğini imana da vurgu yaparak şöyle beyan etmiştir: *“Hayır! Rabbine andolsun ki aralarında çıkan anlaşmazlıklarda seni hakem kılıp sonra da verdiğin hükme karşı, içlerinde hiçbir sıkıntı duymaksızın bu hükmü tam olarak kabullenmedikçe iman etmiş olamazlar.”*¹⁷³

Bu ilahi hakikat aslında insanın özellikle nefsanî arzularına hakim olabilmesinin ancak kalbinde yer edecek büyük bir sevgi ile mümkün olabileceğine işarettir. İnsanın her halinde böyle bir teslimiyetin varolabilmesi için aklen ikna olmanın ötesinde yüreğin tam anlamıyla tatmin olması büyük önem arz eder. İnsanın içinde oluşabilecek şeylere karşı kalbine söz geçirmesi çok zordur. Fakat kalbe söz ancak muhabbetle geçer. Bu yüzden Rasulullah'ın her zaman ve zemindeki rehberliğini kabullenmenin, O'nun hükümlerine içte her hangi sıkıntı duymaksızın tam teslimiyet göstermenin yolu Rasulullah sevgisi ile mümkündür.

---

¹⁷² Kara, “ Hz. Peygamber Aşkı Birleştirir, Bütünleştirir”, s..511

¹⁷³ Nisa, 4/65

12. Hz. Peygamber (s.a.v) ile canlı ve dipdiri bir bağ kurabilmek O’nu sevmekle mümkündür.

Zira Rasulullah âlemlere rahmet oluşunun tecellisi olarak bıraktığı evrensel kurtuluş usulü olan sünnetine tam bağlılığın sevgisiz olamayacağını şu beyanıyla esas haline getirmiştir:

.... ومن أحيا سنتي فقد أحبني ومن أحبني كان معي في الجنة

“Benim sünnetimi ihya eden beni sevmiş demektir. Beni seven de Cennet’te benimle beraber olur.”¹⁷⁴

Ayrıca “المرء مع من أحب” (..Kişi sevdiği ile beraberdir)”¹⁷⁵ hakikatinin cennette söz konusu olabilmesi için, O’nun sünnetine tabi olma ve bu tabiiyetin lütuflarına dünya ve ahirette farklı yönleriyle erişebilmek için bu işin merkezindeki temel dinamiğin kalbi ve fikri birlikteliğin olması gereğine işaret edilmiştir. Buradan hareketle hadisi “*Kişi sevdiğiyle kalben de fikren de beraberdir*” anlamında değerlendirmek mümkündür.

Bunun yanı sıra Rasulullah’a karşı hal ve hareketlerde nasıl bir yol takip edileceğini beyan eden düsturları içinde barındıran bir ayet-i kerimede şöyle buyurulmaktadır : “*İyi bilin ki, Rasulullah sizin içinizdedir !.*”¹⁷⁶

Bu ayetin sahabe için anlamı belli olmakla beraber mesajları tüm zamana hitap eden Kur’an’ın sonraki dönemler için söylediği hakikat, Hz. Peygamber’in şahs-ı manevisinin diri olarak varlığını korumasıdır. Bu ise Rasulullah’ın mübarek bedeninin aramızda varolmamasına rağmen, mesajlarının, emanet ettiği hakikatlerin canlı olarak var olmasıdır. O’nunla aynı zaman ve mekanı paylaşmasına rağmen o yokmuş gibi davrananlara karşın Hz. Peygamber’le zaman ve zemin olarak bir arada olamamakla birlikte sanki o varmış gibi davrananlar olmalıdır. Çünkü o inanan insan için asla tarihte yaşamış gitmiş, efsanevi bir kişilik kazanarak hayatın dışında bulundurulmuş biri değildir. O evrensel bir mesajın temsilcisi olarak diri olan ve kendisi ile sünnetiyle

¹⁷⁴ Tirmizi, İlim: 16, Hadis No: 2678 Hadis, Tirmizî’ye göre hasen garib hadistir.

¹⁷⁵ Buhari, Edeb: 96, Hadis No: 5817; Müslim, Birr: 165, Hadis No: 3640

¹⁷⁶ Hucurat, 49/7

“canlı”, diri bir irtibat isteyen biridir. Bu yoğunlukta ve kuvvette bir iletişim ve etkileşim ancak O’na karşı kalpte yer etmiş kuvvetli bir muhabbetle söz konusudur.¹⁷⁷

13. Rasulullah (s.a.v) sevgisi sıkıntı ve dertlere karşı acıları savmada güçlü bir kalkandır.

Sevgi, insanı motive eden en büyük güçlerdendir. Seven sevdiğinin yolunda koşuşturmadan yorulmaz. Hak dostları kendi değerlerini anlatmak için hiçbir yorgunluğa, hastalığa, sıkıntı ve belaya aldırmadan son ana kadar şevkle mücadele etmişlerdir. Rasulullah’ı sevenler de bütün zorluklara katlanmışlardır.¹⁷⁸

Çünkü O’nun muhabbeti zorluklar, dertler, musibetler ve engeller karşısında sevgisinde samimi olanlar için en önemli güç kaynağı, en sağlam zırh idi.

Hz. Peygamber’in kendisine sevgisini ilan eden ashabına karşı ifade buyurduğu sözleri bu sevginin gerekleri, bedeli olduğu konusunda bir mesaj niteliğinde olmakla beraber başa geleceklere sabır ve sıkıntıları savma noktasında, bunları gidermede mühim bir güç olduğu mesajını da içermektedir:

.... إن كنت تحبني فأعد للفر تجفافاً، فإن الفقر أسرع إلى من يحبني من السيل إلى منتهاه

.... “Eğer beni seviyorsan fakirliğe karşı kendine bir zırh hazırla. Çünkü beni sevene fakirlik (belalar) yüksekte inen bir selden daha çabuk ulaşır” buyurdu.¹⁷⁹

Rasulullah’ı seven kişinin iman ve sabırla yürüdüğü bu sevgi yolunda başına gelebilecek sıkıntılar, felaketler ve daha başka haller karşısında en büyük tesellisi yine O’nun sevgisi olacaktır.

Felaketler, sıkıntılar ve dertler karşısında Hz. Peygamber’in varlığı, O’nun sevgisi ile teselli olmanın somut delili yine sahabilerin hayatlarında fazlasıyla mevuttur.

Dinaroğulları kabilesinden Sümeyra isimli bir sahabe hanımın eşi, erkek kardeşi ve babası Uhud’da şehit olmuştu. Onların şehadet haberini duyduğunda o üzüntüsünün arasında hemen;

“-Allah Rasulü’ne bir şey oldu mu? diye sordu. Yanındakiler:

¹⁷⁷ Bkz. M. Emin, Yıldırım, **Efendimizi Sahabe Gibi Sevmek**, s.27- 49

¹⁷⁸ Tekin, **Peygamber Sevgisi**, s. 101

¹⁷⁹ Tirmizi, Zühd: 36, Hadis No: 2350 Hadis, Tirmizi’ye göre hasen garib hadistir.

“-Allah’a hamdolsun Rasulullah iyi dediklerinde; Kadın:

“-O’nu bana gösterin gözümle göreyim dedi” dedi. Kadın Hz. Peygamber’i görünce:

“-Sen hayatta olduktan sonra her musibet basit ve hafif kalır” dedi.¹⁸⁰ Rasulullah’ın iyi olduğunu görmesi kaybettiklerinin acısını hafifletmişti.¹⁸¹

Zira seven kimse o sevginin lezzetiyle bela ve musibetlerin acısını unuttur. O sevgiyle dolmuş gönüller elem çekmez, muhabbet neş’esiyle acıları savar.¹⁸²

14. Sevginin meyli için gereken sebeplerin hepsinin kendisinde bulunması Hz. Peygamber’i sevmeyi gerekli kılmaktadır.

Muhabbet, sevilenin ehemmiyet ve kıymeti nisbetinde bir kıymet ifade ettiğinden, beşeri düzeyde ulaşılabilecek zirve Rasulullah’a karşı varolan muhabbetir. Bu, insanlığın muhabbet meyline O’ndan (s.a.v) daha layık bir başka insanın tasavvur edilemeyişinden dolayı böyledir.¹⁸³

Buna göre insanın tabiatında yer alan unsurlara göre sevginin meyli için gerekli esasların varolduğu hakikati O’nun sevgisini gerekli kılmaktadır.

Bir insan keremi, cesareti, yumuşak huyluluğu, ilmi, tevazusu, takvası ve kulluğu, zühd ve verası, akli olgunluğu, anlayışının açıklığı, edep ve ahlakının, insanlarla ilişkilerinin ve konuşmasının güzelliği, hayır ve iyiliğinin çokluğu ya da şefkat, merhameti ve bunun gibi kemal sıfatları dolayısıyla sevinebilir. Kemal sıfatlardan bu sıfat-ı kamileler ve diğerleri tek bir adamda toplanırsa orada kemali vasıflar ve cemali güzellikler mükemmelliğin her yönüyle tahakkuk eder.

O kemal sıfatların ve güzel hasletlerin bir araya geldiği kişi de efendimiz Seyyid-i Ekrem Hz. Muhammed (s.a.v)’dir. Allah (c.c) O’nu suretinin azimeti ve heyetinin keremiyle eşsiz olarak var etmiştir. O güzelliğin her çeşidini bünyesinde barındırmaktadır. Bundan dolayı O’nu vasıflarını her anlatanın söylediği söz şu olmuştur: “Ne O’ndan önce ne de O’ndan sonra O’nun gibisini görmedim”¹⁸⁴

¹⁸⁰ İbn Hişam, Ebu Muhammed Abdulmelik, **es- Siretü’n- Nebeviyye**, Mektebetü’s- Safa, Kahire, 2001, III, 133

¹⁸¹ İtr, **Peygamber Sevgisi İmandandır**, s.46

¹⁸² Kastallani, **Mevahib**. II, 165

¹⁸³ Halime, Demireşik, **Muhabbeti Muhammed’e Adamak**, Erkam Yayınları, İstanbul, 2011, s. 25.

¹⁸⁴ Abdullah Sıraceddin, **Seyyiduna**, s.11

İnsan, nefesine faydası olan ve lezzet veren şeyi sevmeye mecbur olur. İnsana fayda sağlayan ve lezzet veren bu geçici şeylere meyletmek ve onları sevmek caiz olur da neden yüce ve güzel ahlakın kaynağı, bütün şeref ve faziletlerin ma'deni olan kerim ve rahim peygamberi sevmek caiz olmasın? Cihanı kaplayan iç ve dış güzelliğinin ışıyla bu karanlık âlem sapıklık ve cehaletten kurtarılıp arındırılmıştır.¹⁸⁵

Bunun için her mü'minin O'nu sevmesi hatta beşer planındaki sevgi derecelemesinin başında O'nu tutması gerekir.

Çünkü insan güzel olanı sever, sevdiğine meyleder. Herkesin gönül âlemi farklı olduğu için, güzellik ölçüleri de farklı olabilir. Buna karşın bütün insanların üzerinde ittifak ettiği mutlak güzeller ve güzellikler vardır. Allah'ın kainatı yaratması, kendi güzelliğinin fark edilmesi, kudret ve büyüklüğünün fark edilmesi içindir.¹⁸⁶

Güzelliğin temaşa edilmesinin en önemli araçlarından biri aynadır. Yaratılan bu âlem Allah'ın kemal sıfatlarının güzelliğinin fark edilebilmesi adına akıl sahipleri için güzel bir ayna ise zübde-i âlem olan insanlığın her yönüyle en güzeli olan Hz. Muhammed (s.a.v) de güzeller güzelini gösteren en güzel aynadır.

Bu hususta ashabın Hz. Peygamber'e duyduğu muhabbet de güzel bir örnektir. Çünkü onlar Hz. Peygamber'i görüp O'nun güzelliklerini yakinen tanıdıkça O'na daha çok yaklaşmışlar ve O'nun sevgisi onlar için her şeyden ve herkesten daha öne geçmeye başlamıştı. Zira O ilahi tecellilerin en güzel yansımaları üzerinde görülen başlı başına bir güzellik merkezi idi.

Allah'ın nice ihsan ve lütuflarına mazhar olan Rasulullah, ashabının hayatında fethedilmek bir nokta bırakmamıştı. Buna göre bu güzelliğe hayran kalanların diliyle buna baktığımızda şunları görebiliriz :

Ashab-ı Suffe'den olan ve tüm vaktini Rasulullah'ın yanında geçirerek O'ndan en çok hadis rivayet edenler arasında en başta yer alan Ebu Hureyre (r.a.) Allah Rasulü'nü şöyle tasvir etmektedir:

---

¹⁸⁵ Kastallani, **Mevahib**, II, 153

¹⁸⁶ Demireşik, **a.g.e**, s.33

-“Rasulullah’tan daha güzel hiçbir şey görmedim. Sanki güneş tüm parlaklığıyla yeryüzünde parlıyordu. Görüldüğü zaman dişleri duvarlara aydınlık saçardı.”¹⁸⁷

Bera b. Azib (r.a.): “Al elbise içinde Rasulullah’ın zülfü kadar güzel bir zülfü hayatımda görmedim” şeklinde beyan etmiştir.¹⁸⁸

Rasulullah’ın (s.a.v) bu güzelliğinin yanı sıra O’nun manevi bir heybeti ve ağırlığı da vardı. Hz. Peygamber’in bu manevi heybeti O’nun’la karşılaşan bazı kimselerde bir ürperti ve heyecan da oluşturmuyor değildi. Bu bağlamda Hz. Ali’nin şu sözü buna açıklık getirmektedir:

من رآه بديهة هابه ومن خالطه معرفة أحبه يقول ناعته: لم أر قبله ولا بعده مثله

-“O’nu aniden gören mehabetine (heybetine) kapılırdı. Onunla sohbet edip tanıyan ise O’nu hemen severdi. Ne O’ndan önce ne de O’ndan sonra O’nun gibisini görmedim diyerek vassfederdi.”¹⁸⁹

Bu dış güzelliğinin yanı sıra Rasulullah’ın iç güzelliği de O’nu sevmeye meylettiren sebeplerden biridir. Safiyeti, Kur’an’ın “fitrat” şeklinde ifade ettiği yapısı bozulmamış insan güzel ahlakı ve güzel ahlaklı insanları sever. Âlim, iffet ve haya sahipleri, cömert kimseler halkın çoğunluğunun sevgisine mazhar olurlar. Bu gibi yüksek ahlaki meziyetli fazilet sahibi kimseler ancak fitratları bozulmuş, içi dışı şeytani tahribatlarla inhirafa uğramış ilkesiz kimseler tarafından hakir görülür.

Buna göre Allah’ın her insana doğuştan bir lutuf olarak verdiği tertemiz fitratı tamamı ile bozmamış herkes, fazilet sahibi üstün ahlaklı kimseleri sever ve onlara hayran olur.

Allah (c.c) da Hz. Peygamber’in en büyük meziyeti olarak bu üstün ahlaka vurgu yapmıştır. Ayet-i kerimde: “Şüphesiz ki Sen yüce bir ahlak üzeresin” buyrulmuştur.¹⁹⁰

¹⁸⁷ Ahmet b. Hanbel, **Müsned**, III, 25

¹⁸⁸ Müslim, Fedail, 25, Hadis No: 6211

¹⁸⁹ Tirmizi, Menakıb, 8, Hadis No: 3638. Hadis, Tirmizi’ye göre hasen garib hadistir.

¹⁹⁰ Kalem, 68/4

Bunu destekler mahiyette Hz. Peygamber de kendi ahlakı hakkında: “Ben güzel ahlakı tamamlamak üzere gönderildim.”¹⁹¹ buyurmuştur.

Yine Hz. Peygamber’in en yakınlarında yer alan ve en mahrem hallerine vakıf olan Hz. Aişe (r.a) kendisine Hz. Peygamber’in ahlakını soranlara O’nun üstün ve övülmüş ahlakını şöyle vasfetmiştir: “O’nun ahlakı Kur’an idi. Kur’an’ın rıza gösterdiğine razı olur, onun öfkelenmesine de öfkelenirdi.”¹⁹²

O’nun iç ve dış güzelliğine dair bu esaslar sevgisine meyli gerektirdiği gibi iyilik yönüyle yaptıkları da temiz fitrat sahibi insanın selim kalbini O’na doğru meylettirmektedir.

İnsan ihsana karşı dirençsizdir. Bundan dolayı kendisine iyilik, ihsan ve yardımda bulunan kimseye karşı bir şükran ve minnet duygusunun insanda hakim olması kaçınılmaz bir vicdani borç gibidir. Ve başta insan olmak üzere her vicdan sahibi canlı bu borcun gereğini seve seve gönüllü olarak yapar.¹⁹³

İnsanlara iyilik ve yardım konusunda Rasulullah kadar öne çıkan daha üstün ve güzel bir örnek söz konusu değildir. O insanlığa, onların manevi hayatlarının uhrevi âlemlerinin ihyası için en büyük iyiliği yapmasının yanı sıra bu dünya hayatlarının güzelleşmesi için de büyük fedakarlıklarla dolu iyiliklerde bulunmuş her düşenin elinden tutmuştur.

Bizler Hz. Peygamber’i O bütün yönleriyle mükemmel olduğu ve bizlere sayılamayacak kadar iyilikleri dokunduğu için severiz. Bu iki gerekçe mü’minlerde Peygamber sevgisini ortaya çıkarır.¹⁹⁴

Hz. Peygamber’in insanlara karşı sevgi ve merhametle dolu bir şekilde nasıl hayrının dokunduğunu gösteren çok sayıda örnekten biri şu şekildedir :

“Bir bedevi iki deveyle birlikte Mescid-i Nebevi’ye geldi ve Hz. Peygamber’in hırkasını sertçe çekti. Hırkanın kenarı Rasulullah’ın boynunu incitmişti. Daha sonra bedevi develeri göstererek:

---

¹⁹¹ Hakim, **Müstedrek**, II, 670. Zehebi hadise Müslim’in şartlarına göre sahih demiştir

¹⁹² Ahmet b. Hanbel, **Müsneid**, VI, 91

¹⁹³ Demireşik, **Muhabbeti Muhammed’e Adamak**, s.41

¹⁹⁴ İtr, **Peygamber Sevgisi İmandandır**, s.12

-“Ya Muhammed!. Şu iki deveme yiyecek yükle! Bana ne kendi malından ne de babanın malından veriyorsun!” dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber üç kez:

-“Hayır, kendi malımdan vermiyorum. Böyle bir düşünceden Allah’a sığınırım. Ama boynumu incitmene karşılık kısas yapmadıkça develerini yüklemem” dedi. Buna karşılık bedevi:

-“Hayır! Vallahi kısas yaptırmam!” dedi.

Aralarında geçen bu konuşmaya şahid olan sahabiler ayağa kalktılar. Ashabın bedeviyi yaka-paça dışarı atmasından çekinen Hz. Peygamber onlara :

-“Sözümü duyanların ben izin verene kadar yerinden ayrılmamasını istiyorum.” buyurdu.

Orada bulunan bir sahabiye develerden birine arpa, diğerine hurma yüklemesini emretti. Sonra da sahabilerine:

-“Allah’ın bereketiyle dağılın!” buyurdu.¹⁹⁵

Bir başka gün bir bedevi Hz. Peygamber’in merada keçilerini saydığı bir anda yanına gelmiş ve O’ndan birkaç keçi istemişti. Allah Rasulü de bütün sürüyü ona verdi. Adam kendisine şaka yapıldığını zannetti. Fakat şakasına bile hakikat dışında bir şeyin karışması mümkün olmayan Hz. Peygamber’in sözünün gerçek olduğunu anlayınca da sürüyü önüne katıp kabilesine doğru giderken şunları söyledi :

-“ Hepiniz Müslüman olunuz!. Muhammed o kadar cömert ki fakirlikten hiç korkmuyor !.”¹⁹⁶

Hz. Peygamber ebedi âlemde de huzur ve devamlı nimetler içinde olabilmenin vesilesidir. Bize düşen her şeyden fazla Rasulullah sevgisini kazanmaya bakmaktır. Çünkü elde edebileceğimiz en büyük menfaati ve hayrı sadece O’nu her şeyden çok sevmekle elde edebiliriz. O’nu sevmekle insanların en olgunu ve üstününü sevmiş, bütün iyilikleri kendinde toplamış, mükemmel, bereket ve hayırlarla mücehhez olan zatı sevmiş oluruz.¹⁹⁷

---

¹⁹⁵ Ebu Davud, Edep, 1, Hadis No: 4777

¹⁹⁶ Müslim, Fezail, 14, Hadis No: 6160

¹⁹⁷ İtr, **Peygamber Sevgisi İmandandır**, s.16

15. Hz. Peygamber'i sevmek ve bu sevgiyle O'na itaat etmek Allah'ın emrine itaattir.

Hız. Peygamber'e sevgi ile O'na itaat arasında çok sıkı bir bağ vardır. Çünkü bu sevginin varlığının ön önemli göstergesi hiç şüphesiz O'na itaattir. Hız. Peygamber'in emir ve yasaklarına da, bunlar aynı zamanda Allah'ın emir ve yasakları olduğu için itaat gerekir.

Buna vurgu yapan ayet-i kerimelerden bazıısı şunlardır :

“De ki: Allah'a ve Resul'üne itaat edin. Eğer yüz çevirirlerse, bilsinler ki Allah kafirleri sevmez.”¹⁹⁸

“ Ey iman edenler! Allah'a itaat edin, peygamber' itaat edin ki amellerinizi boşa çıkarmayın.”¹⁹⁹

“ Ey iman edenler! Allah'a ve Resul'üne itaat edin. Dinlediğiniz halde peygamberin emirlerine yüz çevirmeyin!”²⁰⁰

Allah'ın Hız. Peygamber'e tabi olma, O'nun emir ve yasaklarının yerine getirilmesi konusundaki bu beyanları şüphesiz ki Hız. Peygamber'e ihsan edilen üstün nitelikler sebebiyle O'nun her yönüyle ideal bir insan olması dolayısıyladır.

Kur'an'ın ifadesiyle ışıık saçan yüce bir kandil,²⁰¹ kendisine tabi olanları daima en doğru yola götüren,²⁰² en üstün ahlak sahibidir.²⁰³

Bu yüzden O, tüm insanlık için, özellikle Allah'a ve ahiret gününe inananlar için en mükemmel bir örnektir. Bu husus ayet-i kerime ile de açıkça şöyle belirtilmiştir: *“ Sizin için Allah'a ve ahiret gününe kavuşacaklarına inananlar ve Allah'ı çok hatırlayıp ananlar için, Allah'ın Resulü'nde güzel bir örnek vardır”²⁰⁴*

---

¹⁹⁸ Al-i İmran, 2/32

¹⁹⁹ Muhammed, 47/33

²⁰⁰ Enfâl, 8/20

²⁰¹ Ahzab, 33/46

²⁰² Şura, 42/52

²⁰³ Kalem, 68/4

²⁰⁴ Ahzab, 33/21

Buna göre Allah'ın insanoğluna son hitabı olan Kur'ani beyanlarda Hz. Peygamber'in bütün insanlar için en ideal örnek olarak çeşitli ifadelerle sunulmuş olması böyle ideal bir insana sevgi ile itaatin gerekli kılındığını göstermektedir.

Çünkü mü'min Hz. Peygamber'e O'nu sevmek ve O'na itaat etmek için inanmıştır. O'nu gereği gibi sevmez ve Allah'ın emrine itaatin gereği emirlerini yerine getirmezse ona olan imanın elbette bir manası kalmayacaktır.²⁰⁵

Yine Rasulullah (s.a.v)'e tam bağlılık olması gereğine, bunun da ancak O'nun'la sevgi merkezli bir itaatle varolabileceğine dolaylı olarak işaret eden şu a yet-i kerime dikkat çekicidir:

*“Hayır, Rabbin hakkı için onlar aralarında çıkan çekişmeli işlerde seni hakem yapıp, sonra da senin verdiği hükme karşı içlerinde en ufak bir burukluk bile duymadan tam anlamıyla teslim olmadıkça inanmış olmazlar.”*²⁰⁶

Burada Allah'ın emri ile mü'minlerden istenen Hz. Peygamber'e gönül hoşluğu ile rıza gösterecekleri bir itaat olduğuna göre bu ayetin işareti de O'na muhabbet eksenli bir itaatin talep edilmesidir.

Yine Yüce Allah şu ayeti ile mü'minlerin kendi canlarını Hz. Peygamber'in canından öncelikli görmemelerini şu ifadelerle mü'minlerden istemiştir: *“Peygamber mü'minler için kendi canlarından ileridir.”*²⁰⁷

Demek ki mü'minler bu ayetin mesajı ile kendi canlarından önce Hz. Peygamber'i düşünmek zorundadırlar. Bu, savaş meydanları da dahil olmak üzere hayatın her anını kuşatan bir emirdir. Hz. Peygamber'in canını kendi öz canımızın önüne çıkarabilmemiz de elbette O'nu çok sevmemize bağlıdır. Bu ayetin anlamını en iyi şekilde kavradığı için Hz. Peygamber'e gönülden inanan ve O'nun ümmetine olan düşkünlüğünü en açık şekilde kavramış olan ashab, O'nu sevmede müstesna örnekler vermişlerdir. Izdıraplar içinde son nefeslerini verirken bile hep O'nu düşünmüşler, hayatları pahasına da olsa O'ndan gelen emirleri büyük bir teslimiyetle yerine

---

²⁰⁵ Mevlüt, Güngör, “Kur'an'da Hz. Peygamber'e Sevgi ve Saygı”, Diyanet İlmi Dergi, Peygamberimiz Hz. Muhammed-Özel Sayı-, Diyanet İşleri Başkanlığı, Ankara, 2000, s.470

²⁰⁶ Nisa, 4/64

²⁰⁷ Ahzab, 33/6

getirmişler ve O'nun ayağına batacak bir dikene bile razı olmayıp, hayatlarını tehlikeye atmayı göze almışlardır.²⁰⁸

Buradan hareketle ashabı tanımanın, onların ilkeli ve yürekli hallerine vakıf olmanın Hz. Peygamber'i gereği gibi sevmek konusunda insana çok şey katabileceğini söyleyebiliriz.

Kur'an ayetlerinde pek çok yerde²⁰⁹ Allah'a itaat ile Resulü'ne itaat bir arada zikredilmiş, bunun kurtuluşa, cennete, rahmete, saadete, huzura, başarıya, mağfirete vesile olduğu belirtilmiş, Allah ve Rasulü'ne sevgi ve itaatten uzak kalmanın ise ayrılık, zaaf, korku, sıkıntı, başarısızlık, huzursuzluk ve felaket sebebi olduğu vurgulanmıştır. Kur'an ayetlerinde dünyevi ve uhrevi bütün güzelliklerin kaynağı olarak belirtilen bu sevgi, bütün derinlikleriyle Müslüman'ın kalbini doldurmadıkça ve Rasulullah sevgisi fitri bir hal ile tekâmül etmedikçe gereken olgunluğa erişilemez.

Çünkü Hz. Peygamber'e beslenen sevgi, gönüllerin ışığıdır. Gönlünü bu sevgi ile donatan ancak imanda olgunluğa erişir. Bu olgunluk da kişiyi ibadette içtenliğe, insani ilişkilerde ve gündelik işlerde dürüstliğe erdirtir. Bu sevginin ışığıyla doğruluktan şaşılmaz, yoksula, akrabaya, kimsesizlere, çocuklara samimi ilgi gösterilir. Hanımlara nezaketle davranılır, her işte tertipli düzenli olunur. Bu sevginin çekim gücüyle kardeşliğe, birliğe, beraberliğe koşulur. Bilgisizlikten kaçıp ilme yöneliş gerçekleşir. Gayretli, sabırlı, ümitli ve hoşgörülü olunur. Bu sevgi ile sevimli, sempatik, güler yüzlü, müjdeleyici, inançlı ve samimi olunur. Bu sevginin rehberliğiyle sözde durulur ve çevresindekilere güven verilir.²¹⁰

Hz. Peygamber de kendi emir ve yasakları hakkında şu tenbihte bulunmaktadır: “Size bir şeyi nehyettiğim zaman onu terk ediniz. Size bir hususu emrettiğim zaman da onu güç ve takatiniz kadar yerine getiriniz.”²¹¹

İtaat sevgi, sevgi ise sevgiliye yakınlık kazandırır. Bu sebeple Allah'ı seven O'nun emirlerine itaat edecektir. Allah (c.c) bir tarafa kendi sevgisini koymuş, beni

²⁰⁸ Güngör, “Kur'an'da Hz. Peygamber'e Sevgi ve Saygı”, s.473

²⁰⁹ bkz. Al-i İmran, 3/33, 132; Nisa,4/13, 59, 69, 80; Maide, 5/92; Enfal, 8/1, 20, 46; Ahzab, 33/33, 71; Muhammed, 44/33; Fetih, 48/17; Mücadele, 58/13; Teğabün, 64/12, 13

²¹⁰ Hüseyin, Algül, “Âlemlere Rahmet Hz. Muhammed”, Diyanet İlmi Dergi, Peygamberimiz Hz. Muhammed-Özel Sayı-, Diyanet İşleri Başkanlığı, Ankara, 2000, s. 483-484

²¹¹ Nesei, Hac, 1, Hadis No: 2619.

seven Peygamber'e itaat etsin,²¹² buyurmuştur. Sevgi ile itaat arasındaki ilişki dikkate alınırsa bu ifade aynı zamanda “Beni seven O’nu sevsin” anlamını da zımnen içerir.

Sahabiler Hz. Peygamber kendilerine neyi emretmişse emredileni küçük büyük demeden aynen uygulamışlardır. Hatta kendilerine emredilmeyen fakat Hz. Peygamber’in sevmediğini bildikleri şeyleri de emir kabul edip dini bir sorumluluk bilinciyle onlardan kaçınmışlardır. Ashab-ı Kiram’ı bu derece itaatkar kılan, onları motive eden temel etken, peygamber sevgisidir. Onlar amelin mükafatı ya da hukuki sorumluluk gibi hususlara takılıp kalmadan Allah Resulü’nün emir, tavsiye ve işaretlerini bu sevginin etkisiyle canları pahasına yerine getirmişlerdir. Çünkü İslam’ın itaatle ilgili temel ölçüsü, onun muhabbet eksenli olmasıdır.²¹³

16. Hz. Peygamber sevgisi bazı kusurları örtüp, olayların olumlu yönlerini görmeyi sağladığı için gereklidir.

Hz. Peygamber (s.a.v) kendisini candan seven bazı sahabilerin yaptıkları hataların kendisine şikayet edenlere “O, Allah’ı ve Resulü’nü seven birisidir” diyerek samimi sevgi taşıyan bir mü’minin bazı kusurlarını mercek altına alarak onu eleştirmenin, ayıplamanın yersiz olduğuna işaret etmiştir.

Sevgi olayların olumlu yönlerini görmemizi sağlayan bir etkindir. Bir günah işleyen birini günahından, hatasından dolayı kınamak yerine pozitif, yapıcı bir bakışla onun muhabbetini esas alarak olumlu yönlerini desteklemek bireyi iyi ve doğru olana yönlendirmek için insan kazanma sanatında oldukça önemli ve etkili bir yöntemdir.²¹⁴

Örnek olarak sahabilerden Abdullah b. Hımar (r.a) içki içmiş, Hz. Peygamber (s.a.v) de ona had cezası uygulamıştı. Bu günah sebebiyle sahabilerden biri ona lanet etmiş, bunu duyan Rasulullah şu sözlerle uyarıda bulunmuştu:

لا تلعنوه، فوالله ما علمت إلا أنه يحب الله ورسوله

“O’na lanet etmeyin! Allah’a yemin ederim ki ben onun Allah ve Resulü’nü sevdiğini biliyorum.”²¹⁵

---

²¹² Al-i İmran, 3/31

²¹³ Tekin, **Peygamber Sevgisi**, s.122

²¹⁴ Tekin, **Peygamber Sevgisi**, s.65

²¹⁵ Buhari, Hudud, 5, Hadis No: 6398

İnsanoğlunun hata yapmaya, günah işlemeye elverişli olan yapısını görmezden gelerek, yaptığı hata dolayısıyla kınayıcı bir üslupla topluluktan dışlanması şeytan lehine gerçekleşecek ayrı bir usul hatası olduğuna temas eden Hz. Peygamber, “sevgi” merkezli bir yaklaşımla burada önemli bir esası öğretmiş olmaktadır.

3.2. HZ. PEYGAMBER'İ SEVMEKLE İLGİLİ KÜTÜB-Ü SİTTE ÇERÇEVESİNDE YER ALAN HADİSLER VE BUNLARIN HADİS ŞERH EDEBİYATINDAKİ BAZI YANSIMALARI²¹⁶

3.2.1. ASR-I SAADETTE SONRA HZ. PEYGAMBER'İ GÖRME ÖZLEMİYLE YAŞAYANLAR

3.2.1.1. Hadis-i Şerif'in Metni Ve Tercümesi

عن أبي هريرة : أن رسول الله صلى الله عليه و سلم قال: "من أشد أمتي لي حبا ناس يكونون بعدي يود أحدهم لو رأياني بأهله وماله"

Ebu Hureyre'den gelen bir rivayette: Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu: "Ümmetimden beni en çok sevenlerin bir kısmı; benden sonra gelip âilesini ve malını fedâ ederek beni görmüş olmayı isteyecek olanlardır"²¹⁷

3.2.1.2. Hadis-i Şerif'in Açıklaması

Bu hadis-i şerifte özellikle "Ümmetimden beni en çok sevenlerin bir kısmı." üzerine yapılan değerlendirmede ashab-ı kiram ve sonraki nesiller arasındaki duruma dikkat çekilmiştir. Buna göre temel bir esas olarak Hz. Peygamber'e sevginin derecesi noktasında Hz. Peygamber (s.a.v) ile aynı dönemde yaşayıp O'nu görme ve sohbetinde bulunma bahtiyarlığı ile şereflenen bir nesil olan ashab-ı kiram ile diğerleri arasında bir kıyasın söz konusu olamayacağı, dolayısıyla Hz. Peygamber'den sonra geleceklerin onu ashab-ı kiram kadar sevmelerinin mümkün olmadığı vurgulanmıştır.

Buna göre hadis-i şerif'i, "Beni en çok seven ümmetimin bazıları ashab-ı kiramdır; bazıları da onlardan sonra gelecektir. Bunlar imkan bulsalar sahip oldukları her şeyi verip beni görmek isteyeceklerdir," şeklinde anlamının daha doğru olacağı söylenmiştir.²¹⁸

²¹⁶ Burada hadislerin şerhleri verilirken bir hadis ile ilgili tüm şerh kitaplarına değil bunlardan bazılarına müracaat edilmiştir.

²¹⁷ Müslim, Cennet: 12, Hadis no: 2832

²¹⁸ Ahmet, Davudoğlu, *Sahih-i Müslim Tercümesi ve Şerhi*, Sönmez Neşriyat, İstanbul, 1983, XI, 239.

Hakikat böyle olmakla beraber ondan sonra gelip Hz. Peygamber’e (s.a.v) tabi olan ve hadisin manasından mülhem olarak “keşke peygamberi görseydik de ne malımız ne ailemiz olsaydı” sözleriyle hasretlerini dile getirenlere Hz. Peygamber de hasret yüklü bir edayla şu teselliği vermiştir:

Bir gün Hz. Peygamber Baki’ kabristanlığını ziyaret ederken

-“Kardeşlerimizi görmemizi çok isterdim” buyurunca ashab-ı kirâm büyük bir şaşkınlıkla,

-“Ey Allah’ın Rasulü! Biz Senin kardeşlerin değil miyiz?” dediler. Allah Rasulü (s.a.v) ise,

-“Siz benim ashabımsınız. Kardeşlerim ise henüz dünyaya gelmemiş olanlardır...” buyurdular.²¹⁹

Bu hadis-i şerif çerçevesinde söylenenlere bakıldığında karşımıza şu rivayetler çıkmaktadır:

Bir kadın Hz. Âişe (r.a)’ya gelerek “Bana Rasulullah (s.a.v)’in kabrini göster “ dediğinde Hz. Âişe’ nin kabri kadına göstermesiyle ağlamaya başlayan kadın bir süre sonra oracıkta ruhunu teslim ederek vefat etti.²²⁰

Yine Hz. Ali’ye Hz. Peygamber’e karşı kendilerinde nasıl bir sevgi olduğu sorulduğunda Hz. Ali gerek ashab-ı kiramın bu durumdaki halini gösteren gerekse onlardan sonra gelenlere de Rasulullah muhabbeti konusunda yol gösteren şu güzel temsili dile getirmiştir:

“O bize mallarımızdan, çocuklarımızdan, ana-babalarımızdan ve susayan birinin soğuk suya duyduğu özleminden daha sevgili idi.”²²¹

Hz. Ömer döneminden nakledilen şu rivayet de onun muhabbetinin yüreklerden taşıp dillere nasıl yansıdığını göstermektedir. Rivayete göre Hz. Ömer bir gece çıkıp dolaşırken bir evde yanan bir kandil görünce o tarafa doğru ilerledi. Eve vardığında yaşlı bir kadın hem yün eğiriyor hem de şunları söylüyordu:

---

²¹⁹ Müslim, 12, Hadis No: 607.

²²⁰ Kandemir, **Şifa-i Şerif Şerhi**, II, 321

²²¹ Kandemir, **a.g.e**, II, 319.

“İyilerin salatü selamı Muhammed’e olsun

Zaten ona tertemiz kimseler salatü selam eyler.

Ya Rasulallah! Seher vakitlerinde gözyaşı dökerek ibadet ederdin.

Ah ölüm beni alsa da sevgilime (Peygamber Efendimiz’e) kavuştursa,

Ahirette sevgilimi görebilecek miyim?”

Bunları duyan Hz. Ömer (r.a) oturup ağlamaya başladı. Bir süre ağladıktan sonra evin kapısına gelip girmek için izin istediğinde kadın kapıyı açar. Sonrasında Hz. Ömer kadının söylediği sözlerde yer alan “Ahirette Rasulullah ile buluşma” dileğine ne olur beni de kat diye talepte bulunduğu yaşlı kadın okuduğu şiire “Allah’ım! Ömer’i de bağışla!” diye bir mısra ekleyince halife pek sevinçli bir halde kalkıp gider.²²²

Bu hadisile ilgili malı ve ailesini feda ettiğinde Hz. Peygamber’i göreceklerini ve ona kavuşacaklarını bilseler onu görebilme uğrunda malını ve ailesini feda edebilecek insanların var olacağı şeklinde bir anlam da çıkarılmıştır.²²³

---

²²² Kandemir, **a.g.e**, II, 320.

²²³ el- Münavi, Zeynüddin Muhammed Abdür-raûf Ali, **Feyzu’l- Kadir Şerhu’l- Camii’s- Sağır Mektebetü’l- İmami’ş- Şafii**, Riyad, 1998, 3.bs. , VI, 11.

3.2.2 HZ. PEYGAMBERİN KENDİSİNİ ALLAH'IN SEVGİLİSİ OLARAK TANITMASI

3.2.2.1. Hadis-i Şerif'in Metni ve Tercümesi

عن ابن عباس قال : جلس أصحاب رسول الله صلى الله عليه وسلم ينتظرونه قال فخرج حتى إذا سمعهم يتذكرون فسمع حديثهم فقال بعضهم عجباً أن الله اتخذ من خلقه خليلاً اتخذ إبراهيم خليلاً وقال آخر ماذا بأعجب من كلام موسى كلمة تكليماً وقال آخر فعيسى كلمة الله وروحه وقال آخر آدم اصطفاه الله فخرج عليهم فسلم وقال قد سمعت كلامكم وعجبكم أن إبراهيم خليل الله وهو كذلك وموسى نبي الله وهو كذلك وعيسى روح الله وكلمته وهو كذلك وآدم اصطفاه الله وهو كذلك ألا وأنا حبيب الله ولا فخر وأنا حامل لواء الحمد يوم القيامة ولا فخر وأنا أول شافع وأول مشفع يوم القيامة ولا فخر وأنا أول من يحرك خلق الجنة فيفتح الله لي فيدخلنيها ومعي فقراء المؤمنين ولا فخر وأنا أكرم الأولين والآخرين ولا فخر." قال أبو عيسى: هذا حديث غريب

“Abdullah b. Abbas’tan gelen bir rivayette: "Peygamber Efendimiz’in ashâbı oturdular, O’nu bekliyorlardı. Bu bekleme sırasında kendi aralarında konuşmaya başladılar. Bazıları:

- "Hayret edilecek bir iş! Allah, yarattığı kulları arasında Halil (hâs dost) seçmiştir. İbrahim, Allah’ın Halilidir!" dedi. Bazıları da:

- "Bu senin dediğin, Allah’ın Mûsâ ile konuşmasından daha mı hayret edilecek bir şeydir?" dedi. Bir diğeri de:

- "Allah, İsa’yı da Rûhullah olarak seçmiştir" dedi. Bir başkası da:

- "Adem de Safiyyullah’tır" diyerek konuştu, işte bu sırada Peygamber (s.a.v.) geldi ve ashâbına hitaben buyurdu ki:

- "Ben, sizlerin konuştuklarınızı duydum. Evet, adını andığınız peygamberler dediğiniz gibidirler.! "Şunu iyi bilin, ben Allah’ın Habîbiyim” ve bunu övünmek için söylemiyorum. Kıyamet günü, Livâül-Hamd’i ben taşıyacağım. İlk şefaati edip şefaati kabul edilen de ben olacağım. Cennet kapısının kilidini ilk açacak olan da benim. Allah onu bana açacak, ben de fakir mü’minler yanımda oldukları halde cennete

gireceğim. Allah indinde, evvelkilerin ve sonrakilerin en şereflişi benim! Övünmek yok!" ²²⁴

2.2.2. Hadis-i Şerif'in Açıklaması:

Burada üzerine vurgu yapılan “حبيب الله” ile kastedilenin hem Allah’ın sevdiği hem Allah’ı seven olduğu belirtilmiştir. Hadiste yer alan “Halil ve Habib” kavramları üzerinde kelimcilerin bir ihtilafı söz konusu olmuştur. Buna göre bir görüşe göre ikisinin de aynı yüce manada olduğu, halilin habibsiz ya da habibin de halilsiz olamayacağı söylenmiştir.

Bir diğer görüşe göre Hz. Peygamber (s.a.v) kendisine bu sıfatı izafe ettiği için habibullah’ın halilullah’tan daha yüce olduğu söylenmiştir.

Üçüncü bir görüşe göre ise Allah için peygamberin halil olması sabit olduğundan halillik habiblikten daha yücedir denmiştir. Onun Hz. Hatice’ye (r.a), Hz. Âişe’ye (r.a) ve onun babasına, Hz. Üsâme’ye ve onun babasına, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin’le beraber onların babasına, Hz. Fatıma’ya ve bunlar dışında daha birçoklarına olan sevgisi sabit iken Hz. Peygamber kendisine Allah’tan başka birinin halil olmasını istememiştir. Ayrıca Allah’ın diğer kullarının içerisinde günden gün korunan, kendisine itaat eden haramlardan kaçınan kullarına muhabbeti söz konusudur. ²²⁵

---

²²⁴ Tirmizi, Menakıb: 1, Hadis no: 3616

²²⁵ Mubarekfuri, Ebu’l-A’la Muhammed Abdurrahman b. Abdurrahim, **Tuhfetu’l-Ahvezî bi Şerhi Camii’t-Tirmizi**, Daru’l-Kütübi’l İlmiyye, Beyrut, t.y, IX, 66.

3.2.3 HZ. PEYGAMBER SEVGİSİ İLE İMAN ARASINDAKİ KUVVETLİ MÜNASEBET

3.2.3.1. Hadis-i Şerif'in Metni ve Tercümesi

عن أنس قال قال النبي صلى الله عليه وسلم : لا يؤمن أحدكم حتى أكون أحب إليه من والده وولده والناس أجمعين

Enes b. Malik'ten (r.a) gelen bir rivayette Allah Rasulü şöyle buyurdu: “ Biriniz beni anasından, babasından, çocuğundan ve bütün insanlardan daha çok sevmedikçe iman etmiş olmaz.”²²⁶

3.2.3.2. Hadis-i Şerif'in Açıklaması

Hadis-i Şerif'in Buhari'de ilgili babın bir önceki rivayetinde “canım elinde tutan Allah'a yemin ederim ki...”ifadesi mevcuttur.²²⁷ Bu yemin ifadesi yemin talep eden bulunmasa bile önemli bir şeyi pekiştirmek için yemin etmenin caiz olduğunu göstermektedir. Yine hadis-i şerifte “iman etmiş olmaz” ifadesi kâmil bir imana sahip olamaz” anlamına geldiği söylenmektedir.

“Ana-babasından ve çocuğundan” ifadesine bakıldığında ana-baba çocuktan önce söylenmiştir. Bunun sebebi olarak herkesin ana-babasının olmasına karşılık herkesin çocuğunun olmadığı, bu sebeple çoğunluğun durumunun dikkate alındığı ifade edilmiştir. Buna bir başka gerekçe olarak babayı ta'zim cihetine bakarak da önce zikretmiş olabileceği söylenmiştir.²²⁸

Sünen-i Nesei'de yer alan ve Enes'ten gelen rivayette ise çocuk ana-babadan önce gelmektedir. Bunun açıklamasında ise çocuğa karşı duyulan şefkatin daha fazla olması öne çıkarılmaktadır.

Hadis-i Şerif'te çocuk ve ana-babanın zikredilmiş olmasının manayı daha etkili kılmaya yönelik olduğu belirtilmiştir. Buna gerekçe olarak akli başında olan bir kimseye bunların kişinin hanımından ve malından hatta bazı hallerde kişinin kendi canından dahi daha üstün olduğu gösterilmiştir.

İslam âlimlerinin hadis-i şerif'te üzerinde durulan sevgi ile ilgili farklı değerlendirmeleri olmuştur. Hattabi (ö.388/998), buradaki “sevgi” ile doğal sevginin

²²⁶ Buhari, İman:8, Hadis No:15; Müslim İman: 69, 70, Hadis No: 44; Nesei, İman: 19; Hadis No: 5015

²²⁷ Buhari, İman:8, Hadis No: 14

²²⁸ Davudoğlu, *Sahih-i Müslim Terc.*, I, 267.

değil, isteğe bağlı sevginin kastedildiğini söylemiştir. Kadı Iyaz (ö.544/1149) ise, buradaki sevgiyi saygı duyma ve yüceltme anlamında kabul ettiği için hadiste yer alan hususun imanın geçerliliği için şart olduğunu söylemiştir. Kurtubi ise (ö.656/1258) hadiste bunun kastedilmediğini, birinin en yüce olduğuna inanmanın sevgiyi gerektirmediğini, kişinin bazen bir şeyi büyük görmekle beraber ona sevgi duyamayabileceğini söyleyerek Kadı Iyaz'ı eleştirmiştir

Nevevi (ö.676/1277) ise konuyu tasavvufta nefsin dereceleri zaviyesinden değerlendirerek hadiste nefs-i emmare ile nefs-i mutmainne'ye işaret olduğunu, nefs-i mutmainne yönü ağır basanların Hz. Peygamber'e (s.a.v) duydukları sevginin daha üstün olduğunu, nefs-i emmare yönü ağır basanların ise bunun tam aksi olduğunu dile getirmiştir.

Nevevi'nin nefsin olgunlaşma sürecini dikkate alarak yaptığı bu değerlendirmenin hadiste kastedilen ve beklenen “olgun imana erişme” esasıyla örtüştüğü söylenebilir.

Müslim şarihlerinden Übbi'nin de (ö.827/1423) değerlendirmesi şu şekildedir: Eğer Kadı Iyaz Hz. Peygamber'in kadrini yükseltmek ifadesi ile onun makam itibariyle yüksekliğini kastetti ise; onun dediği gibi buna itikadı olmayan kimse mü'min değildir. Eğer sevgi hususunda yüksekliği kastetti ise “mü'min değildir” sözünden mana “kamil mümin değildir”, demektir. Çünkü baba ve oğul sevgisi fitridir. İnsandan ayrılmaz. Dolayısıyla farz-ı muhal Peygamber'i babasından veya oğlundan çok sevmeyen biri bulunsa biz kesinlikle onun küfrüne hüküm veremeyiz.

Hz. Peygamber'in burada kastettiği sevginin “ihtiyari sevgi” olduğunu söyleyen Hattabi'ye göre hadis-i şerifin mesajı şudur: “Bana itaat uğrunda nefsini telef etmedikçe ve benim rızamı helakin pahasına da olsa kendi heva ve hevesine tercih etmedikçe beni sevme davasında doğruyu söylemiş olmazsın.

Zira imanı kemale ermiş bir müminin üzerinde Hz. Peygamber'in hakkı, babasının, oğlunun ve bütün insanların hakkından daha büyüktür. Çünkü biz ebedi cehennemden ancak onun sayesinde kurtulmuş, hidayete onun sayesinde ermişizdir.²²⁹

---

²²⁹ Davudoğlu, **Sahih-i Müslim Terc.** I, 265-266.

Burada hadis-i şerifin mesajına göre Hz. Peygamber'e karşı içinde bu sevgiyi duymayanın imanı olgunlaşmamıştır. Buhari'nin el-Eyman ve'n Nüzur bölümünde yer alan ve Hz. Ömer'in Hz. Peygamber'e sevgisini ilan ettiği hadis de buna işaret etmektedir. Bu konuşmada Hz. Ömer'in sözleri üzerine Hz. Peygamber'in; “..Hayır, canım elinde olana yemin olsun ki sana kendi canından da daha sevgili olmadıkça olmaz,” buyruğu üzerine Hz. Ömer : “Vallahi şu anda sen bana kendi canımdan daha sevgilisin” demişti.

Buraya bakarak denilmiştir ki, bu sevgi yalnızca Hz.Peygamber'in en üstün olduğuna inanmaktan kaynaklanmaz. Çünkü Hz. Ömer bu konuşmadan önce de buna inanıyordu.

Hz. Peygamber'e böyle bir sevgiyle bağlanmanın ne gibi alametleri vardır? sorusuna da şöyle cevap verilmiştir:

Kişi kendi arzuladığı bir şeye kavuşma ve Hz. Peygamber'i görme seçenekleri ile karşı karşıya kalacak olsa, Hz. Peygamber'i görme bahtiyarlığını kaybetmek, arzuladığı şeylerden herhangi birini kaybetmekten daha zor geliyorsa bu kişi hadiste belirtildiği şekilde Hz. Peygamber'i her şeyden daha çok seviyor demektir. Bu durumda olmayan bir kişi için ise bu söz konusu değildir. Bunun yanı sıra O'nun sünnetine yardım etmek, yolunu tutmak ve savunmak, karşı çıkanları bastırmak da O'nu görme arzusu gibidir. İyiliği emretmek ve kötülüğü yasaklamak da bu kapsama girer. Hadiste belirtilen “en çok sevmek” bunlarla anlaşılır.

Kurtubi ise “Hz. Peygamber Sevgisi” ile ilgili şunları söylemiştir: Hz. Peygamber'e doğru bir şekilde inanan herkeste, onu başka her şeyden çok sevme özelliği bulunur. Ne var ki inananlar bu konuda farklı derecelere sahiptir. Bazıları bu konuda en büyük paya sahip olduğu halde, bazıları da şehvetlere batmış olmaları ve zamanlarının büyük bölümünde gaflet perdeleri ile örtülmüş olmaları sebebiyle daha az paya sahiptir. Ancak inananların büyük bir çoğunluğu yanlarında Hz. Peygamberden bahsedildiğinde onu görmeyi arzular.²³⁰

Hadisteki **أحب** kelimesi “mahbub” anlamında meful olarak kullanılmıştır. Burada Rasulullah'ın kişi tarafından medhi ve onun güzelliği üzerinde durulmaktadır. Peygamberin ümmetine yapmış olduklarından dolayı şer'i olarak ümmetin ona sevgi

²³⁰ Halil, Aldemir, Soner, Duman, **Muhtasar Fethu'l-Bari**, Polen Yayınları, İstanbul,2006, I, 80.

beslemesi peygamberin ümmeti üzerinde hakkı olarak belirtilmiştir. Bu Allah'ın dininin gereğidir. Adet olarak genellikle peygamberin sevgisini diğer insanlardan üstün tutarsa aklı da peygamberin sevgisinin üstünlüğünü kabul edecektir.²³¹

Peygamberin ümmete bırakmış olduğu güzellikleri, doğruluğa ve iyiliğe eriştirecek hayırları başka hiçbir insanın bırakmadığı ve bırakamayacağını göz önüne alındığında onun sevgisinin aklın da bir gereği olduğu görülecektir.

---

²³¹ Suyuti, Abdurrahman b. Ebi Bekir Ebu'l Fadl, *Şerhu's Suyuti li-Süneni'n-Nesei*, thk. Abdulfettah Ebu Gudde, Mektebu'l Matbuati'l İslamiyye, Halep, 1986, VIII, 114.

3.2.4. HZ. PEYGAMBER'İN CANDAN DA AZİZ OMASI

3.2.4.1. Hadis-i Şerif'in Metni ve Tercümesi

عن عبد الله بن هشام قال : كنا مع النبي صلى الله عليه وسلم وهو آخذ بيد عمر بن الخطاب فقال له عمر: يا رسول الله لأنت أحب إلي من كل شيء إلا من نفسي فقال النبي صلى الله عليه وسلم (لا والذي نفسي بيده حتى أكون أحب إليك من نفسك) فقال له عمر فإنه الآن والله لأنت أحب إلي من نفسي فقال النبي صلى الله عليه وسلم (الآن يا عمر)

Abdullah b. Hişam'dan gelen bir rivayette o şöyle demiştir: Bir gün Rasûl-i Ekrem Efendimiz'in huzurunda bulunuyorken Allah Rasulü Hz. Ömer'in elini tutmuştu. Hz. Ömer (bu iltifata karşılık vermek istercesine):

-“Yâ Rasulallah! Sen bana, şu göğsümün içindeki canım dışında her şeyden daha sevgilisin” demişti. Allah'ın Rasulü de ona:

-“Olmadı. Nefsim elinde olana yemin olsun ki sana canından da daha sevgili olmalıyım,” buyurdu. Bunun üzerine Hz. Ömer :

-“ İşte şu an, sen bana şu canımdan daha sevgilisin” dedi. Bunun üzerine Resul-i Ekrem:

-“İşte şimdi oldu Ömer!” buyurdu.²³²

3.2.4.2. Hadis-i Şerif'in Açıklaması

Bu hadis-i şerif ile ilgili en öncelikli mesaj, imanın olgunlaşması yolunda gerekli olan esasların başında yer alan Hz. Peygamber sevgisinde sadece O'nun en üstün olduğuna inanmanın yeterli olmayacağıdır. Eğer bu Hz. Peygamber'le olan münasebette yeterli olsaydı Hz. Peygamber, Hz. Ömer'e ilk cevabında “olmadı” şeklinde karşılık vermezdi. Çünkü Hz. Ömer bu konuşmadan önce de buna inanmaktaydı.²³³

²³² Buhari, el-Eyman ven-Nüzur 2, Hadis No: 6257

²³³ Aldemir, **Muhtasar Fethu'l-Bari**, I, 79.

Hadiste bahsedilen sevgide itikadi bir yüceltme olmadığı buradaki sevginin peygambere inanmış bir kimsenin peygambere olan meyli ve kalbin ona bağlılığıdır. Dolayısıyla kişinin peygamberi sevmesi ve ona tazimi kalbi bağlılığın işaretidir. Fakat kişinin kendi nefsinin peygamberden daha çok sevmesi imani olarak kişinin küfrüne delil değildir. Kişi kendi nefsinde peygambere olan meyli daha fazla bulamazsa ve peygamberi her şeyinde tercih etmezse bu onun imanının kemale ermediğini gösterir. Buradan kişinin Hz. Peygamber'e olan sevgisinin kendi nefsi dahil herkesten daha fazla olması gerektiğine inanması anlaşılmaktadır. Ancak amelde böyle olamayabileceği bunun da kişinin küfrüne değil imani olgunluktaki zaaf işareti olduğu belirtilmektedir.²³⁴

---

²³⁴ el-Kurtubi, Ebu Hafs Ömer b.. İbrahim **el-Müfhim Lima Eşkele Min Telhisi Kitabı'l-Müslim**, Beyrut, Daru İbn Kesir 2005, I, 141.

3.2.5. HZ. PEYGAMBER SEVGİSİNİN KAZANIMI

3.2.5.1. Hadis-i Şerifin Metni Ve Tercümesi

قال عبد الله بن مسعود رضي الله عنه جاء رجل إلى رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال يا رسول الله كيف تقول في رجل أحب قوما ولم يلحق بهم ؟ فقال رسول الله صلى الله عليه وسلم (المرء مع من أحب)

Abdullah b. Mes'ud' dan (r.a) gelen bir rivayette, Peygamberimizin huzuruna bir adam “Birilerini sevmekle beraber onların derecesinde ameli olmayan bir kişi hakkında ne buyuruyorsunuz? diye sordu. Allah’ın Rasulü de “Kişi sevdiği ile beraberdir” buyurdu.²³⁵

3.2.5.2. Hadis-i Şerif’in Açıklaması

Buhari hadis-i şerifi Al-i İmran süresi 131. ayet-i kerimede yer alan: “*Eğer Allah’ı seviyorsanız bana uyun ki Allah da sizi sevsin.*” buyruğu dolayısıyla Allah için sevmenin alameti” bab başlığı altında vermiştir. Ve bu bab başlığı bağlamında “Kişi sevdiği ile beraberdir” hadisini zikretmiştir.

Hadis-i Şerif ile ilgili olarak kalblerin birbirine yakınlığı dolayısıyla amelde biri diğerine denk olmayanlardan az olanın diğeri ile beraber olacağına değinilmiştir. Hatta bu sevgi sevenin kalbini sevdiğiyle aynı görüşe muvafık hale getirebilir. Buradan maksat arada olan sevgi bağı ile zamanla sevdiğinin görüşlerini de benimsemesidir.²³⁶

Bir kimsenin kalbinde Rasulullah’a muhabbet uyanmışsa onun düşünce sisteminden farklı bir tefekkür dünyası olsa bile Rasulullah ile aralarında olan muhabbetin gücünün etkisiyle zamanla ayrı olan görüşleri Hz. Peygamber’in (s.a.v) görüşleriyle uygun hale gelir. Fikri olarak var olan ayrılıklar bu sevgi dolayısıyla sevdiğiyle özdeşleşme özleminden dolayı zamanla ortadan kalkar. Ayrıca bu hadisin manasının işaretiyle salih kimseleri, âlimleri sevmeye ve onlarla buluşmaya teşvik

²³⁵ Buhari, Edeb: 96, Hadis No: 5817; Müslim, Birr: 165, Hadis No: 3640; Ebu Davud, Edeb: 123, Hadis No: 5127; Tirmizi, Zühd: 50, Hadis No: 2385

²³⁶ el- Azimabadi, Ebu’t-Tayyib Muhammed Şemsü’l-Hak, **Avnu’l Mabud Şerhu Süneni Ebi Davud**, thk. Abdurrahman Muhammed Osman, el-Mektebetü’s-Selefiyye, Medine, 1968, IX, 2407

olduğu, onlara duyulan bu sevginin azaptan kurtulmaya da vesile olabileceği söylenmiştir.²³⁷

Kirmani'ye (ö.786/1384) göre başlıktan kasıt, Allah'ın kulunu sevmesi olabileceği gibi kulun Allah'ı sevmesi de olabilir. Ayet bu iki husus için de elverişlidir. Buna göre Hz. Peygamber'e tabi olmak birincisinin alametidir. Çünkü bu Allah Rasulü'ne tabi olmanın bir sonucudur. İkincisinin de alametidir. Zira Allah'ı sevmek, ona uyma sebebidir.

Hadisi-i Şerif'in verildiği bab başlığında yer alan bu ayet-i kerimenin iniş sebebi hakkında görüş ayrılığı olduğu söylenmektedir. Buna göre bu ayetin iniş sebebi olarak öne sürülen görüşlerden biri bazı kimselerin Allah'ı sevdiklerini iddia etmeleri üzerine Allah (c.c), onların söylediklerini doğrulayacak bir amel tesbit etmek için bu ayeti indirdi denmektedir.²³⁸

İbn Battal (ö.449/1057): “Bir kimse bir kulu Allah için severse muhakkak Allah onları cennetinde bir araya getirecektir. Velew ki ameli, sevdiği zatın amelinden az olsun. Bunun sebebi o zatın salihleri taat ve ibadetlerinden dolayı sevmesidir. Allah (c.c) salihlere verdiği sevabı ona da verir. Çünkü amel niyete bağlı olup niyet asıldır. Allah fazl-u ihsanını dilediğine verir,” demiştir.²³⁹

---

²³⁷ Azimabadi, **Avnu'l Mabud**, IX, 2407

²³⁸ Aldemir, **Muhtasar Fethu'l-Bari**, XII, 255

²³⁹ Davudoğlu, **Sahih-i Müslim Terc.** X, 611

3.2.6. İMANA LEZZET KATAN ALLAH VE RASULULLAH SEVGİSİ

3.2.6.1. Hadis-i Şerif'in Metni ve Tercümesi

عن أنس عن النبي صلى الله عليه وسلم قال: (ثلاث من كن فيه وجد حلاوة الإيمان: أن يكون الله ورسوله أحب إليه مما سواهما، وأن يحب المرء لا يحبه إلا لله، وأن يكره أن يعود في الكفر كما يكره أن يقذف في النار)

Enes b. Malik (r.a)'den gelen bir rivayette, Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu: “Üç özellik vardır ki; bunlar kimde bulunursa o, imanın tadını tadar: Allah ve Rasulü'nü, (bu ikisinden başka) herkesten fazla sevmek. Sevdiğini Allah için sevmek. Allah kendisini küfür bataklığından kurtardıktan sonra tekrar küfre dönmeyi ateşe atılmak gibi çirkin ve tehlikeli görmek.”²⁴⁰

3.2.6.2. Hadis-i Şerif'in Açıklaması

“İmanın tadı” ifadesi ile Buhari, imanın tadının imanın neticelerinden olduğunu belirtmek istemiş, “Allah Rasulü”nü sevmek imandandır” başlığı altındaki hadiste onu sevmenin imandan olduğunu belirttikten sonra, imanın tadına nasıl varılabileceğini ifade etmiştir.

“İmanın tadı” ifadesinde hayal yoluyla bir benzetme (tahyil-i istihare) olduğunu söylenmiş ve müminin imana olan rağbeti bir şeye benzetilmiş, bu şeyin özelliklerinden olan tat ona izafe edilmiştir.²⁴¹

Böyle bir benzetmenin hasta ve sağlam kişiye dair işareti de içinde barındırdığı söylenmiştir. Buna gerekçe olarak sahra hastası olan birinin balın tadını ekşi olarak algılamasına karşın sıhhatli bir kişinin balın tadı nasıl ise o şekilde algılayacağı belirtilerek sıhhat durumuna bağlı olarak balın tadını alıp alamamanın değişebileceği anlatılmak istenmiştir.²⁴²

²⁴⁰ Buhari, İman:9, Hadis No: 16, İman 12, Hadis No:21, İkra:1 Hadis No: 6542; Müslim: İman: 67, Hadis No: 47; Tirmizi, İman: 10, Hadis No: 2624; Nesei, İman: 3, Hadis No: 4988

²⁴¹ Aldemir, **Muhtasar Fethu'l-Bari**, I, 82.

²⁴² el-Keşmiri, Muhammed Enver Şah **Feyzu'l-Bari bi şerh-i Sahih-i'l-Buhari**, thk. Muhammed Bedir, Daru'l Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 2005, I, 158.

Buradan kasıt Hz. Peygamber'in bahsettiği bu üç vasfı taşımayan ya da terk eden kişiye, imanın af ve afiyet vesilesi olacak asli ve ferî tüm unsurları acılaşımaya ya da ağır gelmeye başlar. Allah ve Peygamber sevgisini yitirmiş olan ve bunun gereği olarak menfaat ya da zarar kaygısı olmadan birini Allah için sevemeyen, küfre dönmeyi ateşe girmekle özdeşleştiremeyen kimseye iman acı gelir, imanla tatmin olmaz ve sanki iman ona zulmeder gibi olur.

Buna bağlı olarak da hadisteki benzetmenin Buhari'nin ispatlamaya çalıştığı imanın artma ya da eksilmesini en açık şekilde güçlendiren bir delil olduğu açıklanmıştır.²⁴³

Hadis-i Şerif'le ilgili olarak İmam Nevevi (ö. 676/1277) “Bu hadis-i şerif İslâm'ın esas kaidelerinden bir kaidedir,” demiştir.

Beyzavi (ö. 685/1286), buradaki sevgiden kastın “akli sevgi” olduğunu söylemiş buna örnek olarak hastanın doğası gereği ilaçtan hoşlanmamasını öne sürmüştür. Bunun için hasta akli gereği ilaca meyleder ve onu alırsa kişi de kanun koyucu olarak Allah'ın emrettiği ve yasakladıklarında kesin olarak dünyada iyilik, ahirette kurtuluş olduğunu bildiğinde, samimi akıl bu yönün tercih edilmesini gerektirir.

Bedreddin Aynî (ö. 855/1451) ise Nevevi'nin sözüne atıfla şunları ilave etmiştir : “Nasıl büyük bir kaide olmasın ki. Bu hadiste imanın aynını teşkil eden Allah ve Rasulullah sevgisi, Allah'tan başkasını sevmemek ve küfre dönmekten tiksirmek, kuvvetli imana sahip olan imanı etiyile kanına karışmış kişilere kolaydır. İşte imanın tadını bulacak olanlar ancak onlardır,” demiştir.

Alimler ise “İmanın tadından maksat, ibadet ve taatleri lezzetli görmek, Allah ve Resul'ünün rızalarını kazanmak için sıkıntı ve zorluklara katlanmak ve bunları dünya menfaatine tercih etmektir” demişlerdir.²⁴⁴

Yapılan bu açıklamalar ışığında iman ve iman hediyesine ulaşmamıza vesile olan Hz. Peygamber'in değerini idrak etmiş kimselerin içlerinde yer etmiş olan bu ulvî sevgi, onların hayatlarının her safhasına ayrı bir lezzet katan vazgeçilmez bir tat olmuştur. Hadisin devamındaki diğer ifadeler, bunu tadan her sağlıklı müminin diğer münasebetlerinde de bu lezzeti aramalarının kendileri için kaçınılmaz bir durum

²⁴³ Aldemir, **a.g.e.** I, 82.

²⁴⁴ bkz. Davudoğlu, **Sahih-i Müslim Terc.** I, 261.

olacağını, ondan mahrum ve uzak bir hayatın da kendileri için büyük bir bedbahtlık olacağını bize gösteren işaretlerdir.

Ayrıca bu hadisin mesajı ile Kur'an'ın bu bağlamda verdiği şu mesaj bütünlük arz etmektedir.: *“De ki: Eğer babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, aşıretiniz, elinize geçirdiğiniz mallar, durgunluğa uğramasından korktuğunuz ticaret ve hoşunuza giden meskenler size Allah'tan ve Resulü'nden ve O'nun yolunda cihaddan daha sevimli ise, o halde Allah'ın emri gelinceye kadar bekleyedurun. Allah fasıklar topluluğunu hidayete erdirmez.”*²⁴⁵

Hadiste kullanılan “her şeyden çok sevmek” ifadesi de ayette sıralanan unsurların insanlarla beraber diğer varlıkları içermesi hadisin bu mesajının ayetin muhtevasıyla nasıl bir bütünlük arz ettiğini göstermektedir.

Hadisle ilgili açıklamalara bakıldığında Allah sevgisinin; O'nun emirlerine uymaya yasaklarından sakınmaya kaderine razı olmaya yönlendiren farz olan boyutu ile kişinin nafilelere devam edip şüpheli şeylerden kaçınmasını gerektiren mendup sevgi boyutu olduğu gibi peygamber sevgisinin de iki kısım olduğu söylenmiştir. Buna göre peygamber sevgisine dahil olan esaslar arasında şunlar sıralanmıştır: Emir ve yasakları onun sünnetinden almak, yalnızca onun yolunu tutmak, onun koyduğu kurallara rıza göstermek, verdiği hükümden dolayı içinde hiçbir sıkıntı duymamak, cömertlik, başkasını tercih etme, ağırbaşlılık, alçak gönüllük v.b sıfatlarda onun ahlakını örnek almak. Peygamber sevgisinin somut göstergeleri olan bu hususlarda kendi ile olan mücadelesini sürdürenin imanının tadını bulacağı yapılan tespitlerden biridir.²⁴⁶

Yine bazı İslam âlimlerinin İslâm'ın hakikatlerine vakıf olarak yaşadıkları tecrübe ile söylemiş oldukları sözler, imanın bir tadının olduğunu bizlere öğreten bu hadis-i şerifin algılanması için önemli işaretler olmuştur.

Buna göre Cüneyd Bağdadi: “Geceleyin ibadet edenler için ibadet, eğlence düşkünleri için eğlence yapmaktan daha lezzetlidir,” demiş; İbrahim b. Edhem de “Vallahi biz öyle bir lezzet içerisindeyiz ki, bu lezzeti hükümdarlar bilmiş olsalar

---

²⁴⁵ Tevbe, 9/24

²⁴⁶ Aldemir, **Muhtasar Fethu'l-Bari**. I, 83.

onun için bize kılıçla savaş açarlardı,” sözüyle içinde bulunduğu halin güzelliğini anlatmak istemiştir.²⁴⁷

---

²⁴⁷ Davudoğlu, *Sahih-i Müslim Terc.* I, 261.

3.2.7. ALLAH RASULÜ'NÜ SEVENLER O'NUNLA BERABER OLACAKLARDIR.

3.2.7.1. Hadis-i Şerif'in Metni Ve Tercümesi

عن أنس رضي الله عنه : أن رجلا سأل النبي صلى الله عليه و سلم عن الساعة فقال متى الساعة ؟ قال (وماذا أعددت لها؟) . قال: لا شيء إلا أني أحب الله ورسوله صلى الله عليه و سلم فقال (أنت مع من أحببت)

Enes b. Malik'ten gelen bir rivayette, Bir adam Rasûlullah (s.a.v)'e:

- "Kıyamet ne zaman kopacak?" diye sordu. Efendimiz:

- "Kıyamet için ne hazırladın?" buyurdu. Adam:

- "Fazla bir şey yok. Ancak Allah ve Rasûlü'nü seviyorum" dedi. Bunun üzerine Hz. Peygamber:

- "O halde sen, sevdiğin ile berabersin," buyurdu.²⁴⁸

3.2.7.2. Hadis-i Şerif'in Açıklaması

Bu hadis-i şeriften alınması gereken temel mesaj "Kişi sevdiği ile beraberdir" hadis-i şerifinin mesajı ile aynı olsa gerektir.

Fakat burada belirtilmesi gereken diğer bir husus hadis-i şerifin farklı rivayetlerinde olayı nakleden Enes b. Malik (r.a)'in Allah Rasulü'nün "Sen sevdiklerinle berabersin," buyruğunu işittikten sonra dile getirdikleridir.

Buhari'de²⁴⁹ yer almakla beraber Müslim'in Sahih'inde daha açık ifadelerle yer alan sözler Sahabe-i Resul olmanın faziletini gösteren önemli bir değerlendirmedir.

Buna göre Enes b. Malik (r.a) şunları söylemiştir: İslam'dan sonra artık Rasûlullah'ın "O halde sen sevdiklerinle berabersin!" sözünden daha çok hiçbir şeye sevinmedik. Enes sözlerine devamla: İşte ben de Allah ile Resul'ünü ve Ebu Bekir'le

²⁴⁸ Buhari, Fezailüs-Sahabe: 6, Hadis No: 3485, Edeb: 96, Hadis No: 5819; Müslim, Birr: 161, Hadis No:2639

²⁴⁹ Aldemir, **Muhtasar Fethu'l-Bari**, XII, 252. Hadis No: 6167

Ömer'i seviyorum! Onların amelleri gibi amel etmediysem de onlarla beraber olmayı ümit ediyorum, demiştir.²⁵⁰

Bu hadis-i şerifte Allah ve Rasulü'nü, diri ya da ölü hayır ehlini ve salihleri sevmenin faziletine dair delil vardır. Bunun fazilet sayılmasının sebebi, o zatların emirlere uyup yasaklardan kaçınmasından ve şer'i adab ile edeplenmesinden dolayı sevilmesidir. Kişinin salihlerin sevgisinden faydalanması için onların yaptıklarını yapmanın şart koşulmadığı da söylenmiş onların yaptıklarının aynısını yapmaları durumunda zaten kişinin de onların arasına katılıp salihlerden olacağı belirtilmiştir. Ayrıca hadis-i şerifte sahabinin "fazla bir şey yok" şeklinde tercümesi verilen ifadesinden farzların dışında kalan nafil cinsinden namaz, oruç ve sadakanın kastedildiği belirtilmiştir.²⁵¹

Kişinin övülen ve değer verilen kimselerle beraber, onların zümresinden olabilmesi için öncelikle onların bulunduğu çevrelerde yer alması gerekir. Zira onlarla aynı çevrede yer almış olmak iyi insanlara karşı bir sevgi ve yakınlık hissi için en önemli adımlardan biridir. Bunun yanı sıra böyle bir beraberlik salihlerin bulunduğu yerde icra edilen salih dairede vuku bulacak söz ve ameller dolayısıyla varolacak güzelliklerden de kendi nasibine düşeni almak demek olacağı için bu hadis-i şerif bize iyilerle beraber olmanın her anlamda hayır getiren övülecek bir iş olduğunu göstermektedir.

Hadis-i Şerif'te adı geçen soru soran adam ile ilgili olarak onun Zü'l Hüvaysıra el-Yemeni olduğunu söyleyenler bulunduğu gibi, bu şahsın Ebu Zer el-Gıfari ya da Ebu Musa el-Eş'ari olduğu da söylenmiştir. Hadis-i Şerifin Buhari'nin Edep bölümünde yine Hz. Enes (r.a) yoluyla gelen rivayetindeki ifadede bu şahıs "bir bedevi" olarak zikredilmiştir.²⁵² Darekutni'de yer alan İbn Mes'ud hadisinde bu şahıs "mescide bevleden bir bedevi" olarak geçmektedir. Soru soran şahsın kim olduğuna dair yapılan değerlendirmelere bakıldığında nihayetinde yapılacak en doğru değerlendirmenin bu konuda soru soran kimselerin çokluğu ihtimali göz önüne

---

²⁵⁰ Müslim, 163.

²⁵¹ Nevevi, Ebu Zekeriyya Yahya b. Şeref, **el-Minhac Şerhu Sahih-i Müslim b. Haccac**, Daru İhyau't-Turasi'l-Arabi, Beyrut, 1392 (2.bs.), VIII, 483.

²⁵² bkz., el-Ayni, Bedruddin Ebu Muhammed Mahmud b. Ahmed, **Umdetu'l-Kari Şerhu Sahih-i Buhari**, Beyrut, Darü'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2009, XXIV, 293.

alınarak bu şahsın kim olduğuna dair açık bir delilin olmadığı konuyla ilgili en doğru tespittir.

Hadis'in farklı rivayetlerinde Hz. Enes'e ait sözlerle ilgili olarak akla gelebilecek “Dereceler muhtelifdir. Enes, nasıl Rasulullah'ın derecesinde ve onunla birlikte olabilir ki?” şeklindeki bir soruya cevap da verilmiştir. Buna göre buradaki beraberlikten kastın cennetteki birliktelik olduğu bununla ceza ve azap yerinde değil mükafatların verileceği cennet yurdundaki beraberliğin umulduğu dile getirilmiştir.²⁵³

---

²⁵³ Ayni, **a.g.e**, XXIV, 295.

3.2.8. HZ. PEYGAMBER'İ DOĞRU TANIMANIN MEYDANA GETİRECEĞİ FARK VE BU SEVGİNİN BİR NİTELİĞİ

3.2.8.1. Hadis-i Şerif'in Metni Ve Tercümesi

عن ابن شماسة المهري قال : حضرنا عمرو بن العاص وهو في سياقة الموت فبكى طويلا وحوله وجهه إلى الجدار فجعل ابنه يقول يا أبتاه أما بشرك رسول الله صلى الله عليه و سلم بكذا ؟ أما بشرك رسول الله صلى الله عليه وسلم بكذا ؟ قال فأقبل بوجهه فقال إن أفضل ما نعد شهادة أن لا إله إلا الله وأن محمدا رسول الله إني قد كنت على أطباق ثلاث لقد رأيتني وما أحد أشد بغضا لرسول الله صلى الله عليه و سلم مني ولا أحب إلي أن أكون قد استمكنت منه فقتلته فلو مت على تلك الحال لكنت من أهل النار فلما جعل الله الإسلام في قلبي أتيت النبي صلى الله عليه و سلم فقلت ابسط يمينك فلأبائعك فبسط يمينه قال فقبضت يدي قال مالك يا عمرو ؟ قال قلت أردت أن أشتري قال تشتري بماذا ؟ قلت أن يغفر لي قال أما علمت أن الإسلام يهدم ما كان قبله ؟ وأن الهجرة تهدم ما كان قبلها ؟ وأن الحج يهدم ما كان قبله ؟ وما كان أحد أحب إلي من رسول الله صلى الله عليه و سلم ولا أجل في عيني منه وما كنت أطيق أن أملأ عيني منه إجلالا له ولو سنلت أن أصفه ما أطق لأني لم أكن أملأ عيني منه ولو مت على تلك الحال لرجوت أن أكون من أهل الجنة ثم ولينا أشياء ما أدري ما حالي فيها فإذا أنا مت فلا تصبحني نائحة ولا نار فإذا دفنتموني فشنوا علي التراب شنا ثم أقيموا حول قبري قدر ما تنحر جزور ويقسم لحمها حتى أستأنس بكم وأنظر ماذا أراجع به رسل ربي

İbni Şumâsete'l-Mehri anlatıyor: Amr b. As'ın (r.a) yanına vardık. Kendisi ölüm döşğinde idi. Uzun zaman ağladı ve yüzünü duvara çevirdi. Oğlu:

-Babacığım Rasulullah (s.a.v) seni filân şeyle müjdelemedi mi? Rasulullah (s.a.v) seni filân şeyle müjdelemedi mi? demeye başladı. Bunun üzerine Amr yüzünü (bize) çevirerek:

-Şüphesiz ki; Hazırlamakta olduğumuz şeylerin en faziletlisi Allah'tan başka ilâh olmadığına ve Muhammed'in onun Resulü olduğuna şahadet getirmektir. Şüphesiz ki ben üç hal üzere bulundum. Düşünüyorum da bir vakitler Rasulullah (s.a.v) 'e benim kadar şiddetle buğz eden yoktu. İmkânını bulup ta onu öldürmüş

olmak kadar da bence makbul bir iş yoktu. Şayet bu hal üzere ölmüş olsaydım muhakkak cehennemlik olurum. Allah İslam'ı kalbime yerleştirdiği zaman Hz. Peygamber (s.a.v)'e gelerek;

-Uzat sağ elini de sana beyat edeyim dedim. Hemen sağ elini uzattı. Ben elimi çektim. Rasulullah (s.av):

-“Ne oldu sana ya Amr?” dedi.

- Şart koşmak istedim dedim.

-“Neyi şart koşuyorsun?” buyurdular.

- “Af olunmamı” dedim.

-“Bilmez misin ki İslâm, kendinden önceki günahları yok eder, Hicret de ondan önceki günahları yok eder, Hac da ondan önceki günahları yok eder? buyurdular.

Amr diyor ki: (Artık) *Benim nazarımda Rasulullah' tan (s.a.v) daha sevgili ve ondan daha büyük bir kimse kalmadı.* Ona karşı duyduğum saygıdan dolayı kendisine doya doya bakamıyordum. Benden onu tavsif etmemi isteseler buna takat getiremem. Çünkü ona doya doya bakamazdım. Şayet bu hal üzere ölmüş olsam cennetlik olmamı kuvvetle ümit ederdim. Sonra birtakım şeyler üzerimize aldık ki onlar hakkında halim nice olur bilmiyorum. Öldüğüm zaman beraberimde hiç bir yasçı ve ateş bulunmasın. Beni defnettığınız zaman üzerime toprağı iyice döşeyiniz. Sonra kabrimin etrafında bir deve boğazlanıp da eti taksim edilinceye kadar durun ki, sizlerle ünsiyet edeyim. Ve Rabbimin elçilerini nasıl karşılayacağımı düşünüyüm, dedi.”²⁵⁴

3.2.8.2. Hadis-i Şerif 'in Açıklaması

Bu hadis-i şerif ashab-ı kiramdan Amr b. Âs'ın (r.a) vefatını anlatmaktadır. Müslim şarihlerinden Muhammed el-Übbi, Amr hakkında şunları nakleder:

Amr b. Âs (r.a) akıl, fikir ve lisan itibariyle Arapların dahisi idi. Hz. Ömer birisi ile konuşurken karşısındaki söz anlamazsa: “Seni ve Amr b. Âs'ı yaratan Allah'ı tenzih ederim” dermiş. Hz. Amr Mısır'da Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Muaviye zamanlarında valilik etmiştir. Hicri 43 tarihinde 90 yaşında vefat ettiği bilinmektedir.

²⁵⁴ Müslim, İman: 192, Hadis No: 121

Oldukça zengin bir sahabi olan Amr vefat edeceği zaman malına bakarak “Keşke ya sen bir deve tezeği olaydın ya da ben Selasil Gazvesinde ölseydim. Öyle işlere girdim ki Allah huzurunda onlar hakkında dayanağımın ne olacağını bilmiyorum. Muaviye’nin dünyasını düzelttim. Ama kendi ahiretimi batırdım. İşte ecel ile pençeleşmekteyim.” Yapılan açıklamada Amr’ın ölüm anındaki halini ve Hz. Peygamber’e ne derece muhabbet ve hürmet gösterdiğini insaf ile düşünmek ve bundan ibret almak gerektiği belirtilmiştir.²⁵⁵

Amr’ın “(Artık) Benim nazarımda Rasulullah 'tan (s.a.v) daha sevgili ve ondan daha büyük bir kimse kalmadı.” ifadesi ile kısa zamanda Peygamberimize karşı duyduğu sevgiyi dile getirmektedir.

---

²⁵⁵ bkz. Davudoğlu, **Sahih-i Müslim Terc.**, I, 456.

3.2.9. HZ. PEYGAMBER’İN BIRAKTIĞI NEBEVİ SEVGİ MİRASI OLAN EHL-İ BEYT SEVGİSİ

3.2.9.1. Hadis-i Şerif’in Metni Ve Tercümesi

عن علي بن أبي طالب : أن رسول الله صلى الله عليه وسلم أخذ بيد حسن و حسين فقال من أحبني وأحب هذين وأباهما وأمهما كان معي في درجتي يوم القيامة

Hiz. Ali b. Ebi Talib’ten gelen bir rivayette Allah Rasulü Hiz. Hasan ve Hiz. Hüseyin’in elinden tuttuktan sonra şöyle buyurdu: “Beni sevenler, bu çocukları ve onların anne-babalarını sevenler kıyamet gününde benim yanımda ve benimle beraber olur.”²⁵⁶

3.2.9.2. Hadis-i Şerif’in Açıklaması

İmanın olgunlaşmasını kendisine muhabbete bağlayan Hiz. Peygamber (s.a.v) bunun yanı sıra buradaki buyruğu ile de kendi soyundan gelenleri sevmenin de önemine vurgu yapmıştır.

Hadisin zihinlerde uyandırdığı anlamlara bakıldığında geçmişten günümüze Hiz. Peygamber’in aile efradını ve onların soyundan gelenleri sevmenin mahiyeti üzerinde durulmuştur. Buna göre geçmişte Hiz. Peygamber’in aile efradına gösterilen sevgiyi şimdi de onların zürriyetlerinden gelenlere karşı göstermenin lüzumuna vurgu yapılmıştır. Çünkü onların zürriyetlerinden gelenlere sevgi beslemenin Ehl-i Beyt’i sevmenin alameti olduğu Ehl-i Beyt’e muhabbetin de Hiz. Peygamber’le bu sevgide buluşma anlamına geldiğine işaret edilmiştir. İnsanlar bugün onların soyundan gelenlerin temiz ve mübarek bir neseb ile geldiklerinin farkındadırlar.

Yine Rasulullah’ın Hiz.Ali’ye (r.a) gösterilen sevginin kendisini sevmekle, ona buğuzun da kendine buğuz etme anlamına geldiğine dair rivayetlerin kaynaklarda mevcut olduğuna değinilmiştir. Bu rivayetler bir arada değerlendirilerek bunların peygamberin ailesini sevmeye teşvik ve bunun gerekliliği ile onlara buğuzdan sakınmak gerektiği ve bu çeşit bir buğuzun yasaklandığı vurgulanmıştır.

²⁵⁶ Tirmizi, Menakıb: 21, Hadis No: 3733 Hadis hasendir. Tirmizî’ye göre: hasen garib hadistir.

Havassı ulemanın Hz. Peygamber'den kaynaklanan bir sevgiden dolayı Ehl-i Beyt'e karşı besledikleri muhabbetlerine hassaten imanlarından ayrı tat buldukları, onu kendilerinin ve ailelerinin dahi önünde tutarak kalplerinde yer verdiklerine temas edilmiştir.²⁵⁷

---

²⁵⁷ Münavi, **Feyzü'l-Kadir**, VI, 42.

3.2.10. NEBEVİ YOLUN ÖVGÜYE LAYIK BİR HASLETİ OLARAK KİNDEN ARINDIRILMIŞ DUYGU VE DÜŞÜNCELER

3.2.10.1. Hadis-i Şerif'in Metni Ve Tercümesi

قال أنس بن مالك : قال لي رسول الله صلى الله عليه وسلم يا بني إن قدرت أن تصبح وتمسي وليس في قلبك غش لأحد فافعل ثم قال لي يا بني وذلك من سنتي ومن أحيا سنتي فقد أحبني ومن أحبني كان معي في الجنة وفي الحديث قصة طويلة

Enes b. Malik (r.a)'ın rivayet ettiği hadis-i şerife göre Rasulullah Efendimiz (s.a.v) ona; (Enes'e): “Yavrum! Eğer kalbinde kimseye karşı kin beslemeden sabahlayabiliyor veya akşamı edebiliyorsan bunu yap.” buyurduktan sonra sözüne devamla şöyle buyurdu: “Yavrum! Benim sünnetlerimden biri işte budur. Benim sünnetimi ihya eden beni sevmiş olur. Beni seven Cennette benimle beraber olur...” demiştir.²⁵⁸

3.2.10.2. Hadis-i Şerif'in Açıklaması

Hadiste zikredilen غش kavramı hakkında onun “nush (samimiyet-nasihat)” kelimesinin zıddıdır denilmiştir. Bu ise nasihat edilenin hayrını istemek şeklinde tarif edilmiştir. Yine hadiste geçen لأحد “biri” kavramının mü'mini de kafiri de içeren genel kapsamda bir ifade olduğu ve kafire karşı nasihatın (samimiyetin) onun imanı için çalışmak, kendisini diliyle ve eliyle helake sürükleyecek hallerden kurtarmak için gayret etmek şeklinde olacağı açıklanmıştır. “İşte bu benim sünnetimdendir” sözünden kastın kalbi her türlü şer talebinden, art niyet ve kin duygusundan arındırmanın Hz. Peygamber (s.a.v) in yolu olduğu belirtilmiş, bunun ise ذلك işaret zamiri kullanılarak ifade edilmesinden de anlaşılacağı gibi elde edilmesi uzak yüksek bir derece (menzil) olduğu ve bunu yapabilenin büyük bir işi başarmış olacağına vurgu yapılmıştır.

Hadis-i Şerifin devamında “benim sünnetimi ihya eden” ifadesiyle Hz. Peygamber'in söz ve davranışlarına göre amelin kastedildiği ve Hz. Peygamber'in amellerini benimseyip kendi davranışlarını ona göre düzenleyenin sanki Hz.

²⁵⁸ Tirmizi, İlim: 16, Hadis No: 2678 Hadis, Tirmiziye göre hasen garib hadistir.

Peygamber’e o tam manasıyla hayatında iken bağılılığını ve muhabbetini sunmuş gibi olacağı dile getirilmiştir. Çünkü sevginin alameti olan (peygamberin sünnetini tatbik etmek) sevginin kökenini açığa çıkaracaktır.

Hadis-i Şerif’in son kısmında “Kim beni severse cennette benimle beraberdir” ibaresinde belirtilen “beraberliğin”, Hz. Peygamber’le aynı derecede bulunmak olmadığı, bunun yakınlık manasında olduğu üzerinde de durulmuştur.²⁵⁹

Hız. Peygamber’in sünnetini tatbik etmek suretiyle Ona olan sevgisini açığa vuran kişinin erişmek istediğı en büyük bahtiyarlık hiç şüphesiz onun yanında ve yakınında bulunmaktır. Hız. Peygamber (s.a.v) bu hadisiyle âlemlere rahmet olarak gönderilmiş bir peygamber olarak bu rahmetin gereğinin kalbiyle herkesin hayrını istemek suretiyle kimse ile nefsanî husumetin olmaması gerektiğini bunun ise kendi yolunun özü olduğunu vurgulamıştır. Bunu yapabilmenin önemli bir meziyet olduğuna vurgu yaparak aslında insanın en büyük kavgasının ve mücadelesinin kendi benliği ile olduğuna işaret edilmektedir. Bu mücadele yolunda Hız. Peygamber’in hayat düsturunu tüm benliğiyle benimseyerek başta kendi olmak üzere herkese nasihati hayatında ilke edinmenin sonu ise onun güzel beyanıyla adeta müjdelenmiştir: “Cennette onunla beraber olmak”.

---

²⁵⁹ el-Mübarekfuri, Ebu’l Hasan Abdullah b. Muhammed, **Mir’atu’l-Mefatih Şerhu Mişkatu’l-Mesabih**, İdaretu’l-Buhusi’l-İlmiyye ve’d Da’veti ve’l İfta, Camiatu’s-Selefiye, Benaris el-Hind, 1984, 3. bsk. , I, 281.

3.2.11. ALLAH VE RASULÜ'NE SEVGİ MERKEZİNDE GÜNAHKAR İLE GÜNAH ARASINDAKİ FARKA İŞARET

3.2.11.1. Hadis-i Şerif'in Metni Ve Tercümesi

عن عمر بن الخطاب : أن رجلا على عهد النبي صلى الله عليه وسلم كان اسمه عبد الله وكان يلقب حمارا وكان يضحك رسول الله صلى الله عليه وسلم وكان النبي صلى الله عليه وسلم قد جلده في الشراب فأتى به يوما فأمر به فجلد فقال رجل من القوم: اللهم العنه ما أكثر ما يؤتى به ؟ فقال النبي صلى الله عليه وسلم (لا تلعنوه فوالله ما علمت إلا أنه يحب الله ورسوله)

Hz. Ömer (r.a) den rivayetle: Rasulullah (s.a.v) zamanında “Hımar” lakabıyla anılan Abdullah adında biri vardı. Bu adam Rasulullah'ı güldürdü. Peygamberimiz de onu içki içmesi yüzünden zaman zaman cezalandırırdı. Yine bir gün onu aynı sebeple huzura getirdiler Hz. Peygamber'in emriyle on celde vurdular. Orada bulunan biri :

-“Allah'ım ona lanet et! Bu sarhoş adam, ikide bir Rasulullah'ın huzuruna getiriliyor ve (onu çok rahatsız ediyor)!” dedi. Allah Rasulü bunun üzerine şöyle buyurdu:

-“Ona lanet etmeyin! Vallahi ben onun Allah ve Rasulü'nü sevdiğini biliyorum.”²⁶⁰

3.2.11.2. Hadis-i Şerif'in Açıklaması

Hadis-i Şerif'in yer aldığı “İçki içenin lanetlenmesinin kerih görülmesi ve onun dinden çıkmış olmayacağı” şeklindeki bab başlığı göz önüne alınarak içki içenin lanetlenmesinin mekruh olduğu beyan edilmiştir.

Buradan anlaşılan günah işlemekle sevgi büsbütün yok olmamaktadır. Fakat günah işlemeyip Hz. Peygamber'in sünnetine uyanlarda sevginin üstün olduğuna şüphe yoktur. Bu hadis-i şerif “günah işleyenler kafir olur” diyenlerin fikirlerini

²⁶⁰ Buhari, Hudud:5, Hadis No : 6398

reddetmekle beraber günah işlemekle sevginin yok olmadığını ve sevenler arasından adının silinmediği mesajını vermektedir.²⁶¹

Peygamberimiz bu hadiste ceza verdiği kişinin muhatapları tarafından görünmeyen bir başka özelliğine işaret etmektedir. Allah'ı ve Rasulullah'ı seven bu kişiye lanet edilemeyeceğini ifade etmektedir.

Allah ve Rasulü'nü seven kişi büyük bir günah işlese bile toplum dışına atılmamalıdır. Bu sevgi imanın alameti ve göstergesidir. Bu sevgiyi taşıyan kişi lanete müstahak bir kişi olamaz.

---

²⁶¹ Kastallani, **Mevahib**, II, 169

3.2.12. HZ. PEYGAMBER SEVGİSİNİN BİR GEREĞİ OLARAK HZ. HASAN VE HZ. HÜSEYİN HAKKINDAKİ TUTUMUN HZ. PEYGAMBER'E BAĞLILIĞA ETKİSİ

3.2.12.1. Hadis-i Şerif'in Metni Ve Tercümesi

عن أبي هريرة قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم (من أحب الحسن والحسين فقد أحبني ومن أبغضهما فقد أبغضني)

Ebu Hureyre (r.a)'den gelen bir rivayete göre; Allah Resulü şöyle buyurdu: “Hasan ile Hüseyin'i seven kesinlikle beni sevmiş olur; onlara buğuz eden de bana buğuz etmiş olur.”²⁶²

3.2.12.2. Hadis-i Şerif'in Açıklaması

Hadis-i Şerif'te geçen “Hasan ve Hüseyin'i seven..” sözleri Allah Rasulü (s.a.v) ile torunları arasındaki bütünlüğün göstergesidir. Dolayısıyla onlar Hz. Peygamber'in birer parçası oldukları için onlara duyulan muhabbet Hz. Peygamber sevgisinden kaynaklanan muhabbet olurken onlara buğuz etmek Hz. Peygamber'e buğuz sayılmaktadır.

Bu hadisin izahında Hz. Hasan (r.a) ile Hz. Hüseyin'i (r.a) sevmenin farz olduğu, onsuz imanın olgunlaşmadığı vurgulanmaktadır.

Hadis-i Şerif ile ilgili söylenenlerin özünde onlara sevgi beslemenin Hz. Peygamber'i seviyor olmanın gereği olduğu, bir mü'minin onları sevmedikçe Hz. Peygamber'i sevme iddiasında gerçekçi olamayacağı dile getirilmiştir.²⁶³

İbn Mace'nin Sünen'inde yer alan bu hadis ile beraber onların faziletine dair diğer hadis-i şerifler aynı başlık altında yer almaktadır. Sevilmeleri Hz. Peygamber

²⁶² İbn Mace, Ebu Abdullah Muhammed b.Yezid, **es-Sünen**, thk. Şuayb Arnaut, Adil Mürşid, Daru'r-Risaleti'l-Âlemiyye, 2009, Mukaddime: 11, Hadis No: 143 Zevaid'de: İsnadı sahihtir, denilmiştir.

²⁶³ Haydar Hatipoğlu, **Sünen-i İbn Mace Tercümesi ve Şerhi**, Kahraman Yay. İstanbul, 1982, I, 241

tarafından istenen bu iki güzide peygamber torunu ile ilgili verilen diğer hadis-i şerifler şunlardır:

“Ebu Hureyre’den rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber Hz. Hasan için şöyle dua etti : “Allah’ım! Gerçekten ben bunu seviyorum. Bunu sen de sev ve bunu seveni de sev.” Ebu Hureyre dedi ki: ve Rasulullah onu bağrına bastı.²⁶⁴

Ya’la b. Murre anlatıyor: Bir topluluk halinde Rasulullah ile davet edildikleri bir yemeğe giderlerken sokakta oynayan Hüseyin ile aniden karşılaştılar. Hz. Peygamber beraberindeki topluluğun önüne geçti ve iki kolunu açtı. (Hüseyin’i yakalamak istedi) Çocuk ise yakalanmamak için kaçıyordu. Rasulullah gülüşerek onu kovalıyordu. Nihayet onu yakalayınca bir elini çocuğun çenesinin altına diğer elini onun ensesine koyarak onu öptü ve şöyle buyurdu:

“Hüseyin benden bir parçadır. Ben de Hüseyin’denim. Kim Hüseyin’i severse Allah da onu sevsin...”²⁶⁵

Zeyd b. Erkam’dan rivayet edildiğine göre Rasulullah Ali, Fatıma, Hasan ve Hüseyin’e hitaben şöyle buyurdu : “Sizlerin barış halinde bulunduğunuz kimse ile ben de barış halinde bulunurum, harp halinde bulunduğunuz kimse ile ben de harp halinde bulunurum”²⁶⁶

Bu hadis-i şerifleri beraberce değerlendirdiğimizde Ehl-i Beyt-i Mustafa’yı ve özellikle Hz. Hasan ve Hüseyin’i sevmenin Peygamber sevgisinin tezahüründe ne kadar önemli somut bir unsur olduğunu daha iyi anlamaktayız. Çünkü onlar, Allah’ın en sevdiği seçilmiş kulunun büyük sevgi beslediği torunları olarak Allah’ın onun vesilesiyle yer yüzüne hakim kıldığı nurun hem neseben hem de manen varisleri hükmündedir.

Bu tertemiz Ehl-i Beyt’ in dünden bugüne ve kıyamete kadar, varolacak mensupları anıldığında titreyen kalpler, buğulanan gözler ve hürmet dolu tavırlar her zaman Hz. Peygamber’e duyulan sevginin canlı emareleri olacaktır.

Bu hadis-i şerif ile Hz. Peygamber’in bu iki güzide torununu sevmenin gereği, Hz. Peygamber’i sevmekte olduğu gibi imani olgunluğa erişmenin vazgeçilmez

²⁶⁴ İbn Mace, Mukaddime 11, Hadis No:142. Zevaid’de: İsnadı sahihtir, denilmiştir.

²⁶⁵ İbn Mace, Mukaddime 11, Hadis No:144. Zevaid’de: İsnadı hasendir, denilmiştir.

²⁶⁶ İbn Mace, Mukaddime 11, Hadis No:145. Zevaid’de: İsnadı zayıftır, denilmiştir.

öğelerinden birinin de onun torunlarının sevgisini taşımak olduğu ve onlara karşı kötü duygulara sahip olmanın bunun tam aksi olarak kişide imani bir zafiyetin göstergesi olduğu beyan edilmiştir.²⁶⁷

---

²⁶⁷ Muhammed Ali b. Adem, **Meşariku'l-Envaril-Vehhace ve Metaliu'l-Esrari'-Behhace fi Şerhi Sünen-i İbn Mace**, Daru'l-Muğni, Riyad, 2006, III, 334.

3.2.13. ASHAB-I KİRAMI SEVMEKLE HZ. PEYGAMBER SEVGİSİ ARASINDAKİ SIKI İRTİBAT

3.2.13.1. Hadis-i Şerif'in Metni Ve Tercümesi

عن عبد الله بن مغفل قال : قال رسول الله صلى الله عليه وسلم الله الله في أصحابي الله الله في أصحابي لا تتخذوهم غرضا بعدي فمن أحبهم فبحبي أحبهم ومن أبغضهم فببغضي أبغضهم ومن آذاهم فقد آذاني ومن آذاني فقد آذى الله ومن آذى الله فيوشك أن يأخذه

Abdullah b. Muğaffel (r.a)'den gelen bir rivayette, Allah Rasulü (ashab-ı kiram hakkında) şöyle buyurmuştur: “Asla ashabım aleyhinde konuşmayınız! Benden sonra onlara kesinlikle laf dokundurmayınız! Onları seven, bana olan sevgisi dolayısıyla sever. Onlara düşmanlık eden, bana olan nefreti yüzünden düşmanlık eder. Onlara eziyet eden bana eziyet etmiş olur. Bana eziyet eden ise Allah’a eziyet etmiş olur. Allah’a eziyet edenin ise çok geçmeden Allah belasını verir.”²⁶⁸

3.2.13.2. Hadis-i Şerif'in Açıklaması

Bu hadis-i şerif şu ayetleri açıklar gibidir : “Allah’ı ve Rasulü’nü incitenleri ise Allah dünyada da ahirette de lanetlemiş ve onlara aşağılayıcı bir azap hazırlamıştır. Mü’min erkekleri ve mü’min kadınları yapmadıkları bir şey sebebiyle incitenler de bir iftirayı ve apaçık bir günahı yüklenmişlerdir.”²⁶⁹

Bu hadis-i şerif Hz. Peygamber’in aile efradına duyulması gereken sevginin yanı sıra onun yol arkadaşları olan, onun mücadelesini benimsemiş ve bu uğurda dayanılması zor sıkıntılara katlanabilmiş kutlu ve övülmüş nesil ashab-ı kiram hakkında sonradan gelecek olanların ne kadar dikkatli tavra sahip olması gerektiğini gösteren ve bizzat Hz. Peygamber tarafından yapılan en açık uyarılardandır.

Burada söze aynı lafızların tekrarlanmasıyla başlama sebebi te’kidin ve sakındırmanın gücünü artırmaktır. Bu sözlerden maksadın “onlar hakkında Allah’tan korkun ve arkalarından her tür kötü söz ve fiilden sakının ya da onlar hakkında, onların yüceliği ve vakarı hakkında Allah’ı hatırlayın” demek olduğu söylenmiştir.

²⁶⁸ Tirmizi, Menakıb:58, Hadis No: 3862 Hadis hasen derecesindedir. Tirmiziye göre garibdir.

²⁶⁹ Ahzab 33/57-58

Bununla birlikte Hz. Peygamber'in vefatından sonra okun hedefe atılması gibi kötü sözlerle onların hedef yapılmaması kendi hatırına istenmiştir.

Sevgili Peygamberimiz, onları sevmenin ancak kendisine duyulan sevgi ya da Hz. Peygamber'in onlara sevgisi dolayısıyla varolacağına dikkat çekmiş, kendi sevgisine eriştirecek önemli bir vasfı da böylece beyan buyurmuştur. Sahabeyi sevmeye ilgili söylenenlerin devamında onlara karşı buğuz denilen kin ve nefret kökenli duygular beslemenin sakıncası da sevginin zıddı olarak belirtilmiştir. Ve onlara herhangi bir şekilde eziyet vermenin kötü akıbeti ise çok geçmeden Allah'ın onların canlarını gazapla alarak intikam alacağı şeklinde değerlendirilmiştir. Rasulullah'ın bu sözleri sanki uzakta olan birinin vasiyeti vechiyle görülmüştür. O'nun bu sözleri kendisinden sonra ortaya çıkacak fitneler ve sahabeden birçoklarının karşılaşacağı eziyetlere dair tahsis edilmiş uyarı ve cezalar olarak anlaşılmıştır.²⁷⁰

Hz. Peygamber'in nazarında ashab-ı kiramın yerini gösteren onlarla kendisini bu kadar özdeşleştirdiği, onları korumaya matuf bu hadis-i şerif sahabeden sonra gelenler için ve sonradan olacıklara karşı önemli bir uyarı niteliğinde görülmelidir.

---

²⁷⁰ Münavi, **Feyzu'l-Kadir**, I, 411

3.2.14. PEYGAMBER SEVGİSİ YOLUNDA FEDAKÂRLIK

3.2.14.1. Hadis-i Şerif'in Metni Ve Tercümesi

عن عبد الله بن مغفل قال : قال رجل للنبي صلى الله عليه وسلم يا رسول الله والله إني لأحبك فقال انظر ماذا تقول قال والله إني لأحبك فقال انظر ماذا تقول ؟ قال والله إني لأحبك ثلاث مرات فقال إن كنت تحبني فأعد للفقر تجفافا فإن الفقر أسرع إلى من يحبني من السيل إلى منتهاه

Abdullah b. Mugaffel (r.a)'ın rivayet ettiğine göre bir adam Rasulullah'a:

-Ya Rasulallah! Ben seni seviyorum! dedi. Hz. Peygamber ona:

-“Sen ne söylediğinin farkında mısın? buyurdu. O adam üç defa

-“Allah’a yemin ederim ki ben seni seviyorum!” deyince, Allah’ın Rasulü de:

- “Eğer beni seviyorsan fakirliğe karşı kendine bir zırh hazırla. Çünkü beni sevene fakirlik (belalar) yüksekte inen bir selden daha çabuk ulaşır” buyurdu.²⁷¹

3.2.14.2. Hadis-i Şerif'in Açıklaması

Sehl b. Abdullah et-Tüsteri (ö.283/896) şöyle demiştir : “Sünneti sevmenin alameti ahireti sevmektir. Ahireti sevmenin alameti dünyaya buğuz etmektir. Dünyaya buğuz etmenin alameti ise gününe yetecek ve kendisini ahirete götürece kadar bir azık biriktirmektir.”²⁷²

Burada hadiste (تجفافا) şeklinde geçen kelimenin savaşta korunmak için insan ve ata giydirilen bir zırh, kalkan olduğu söylenmiş ancak bu kelime ile asıl kastedilenin sıkıntılar ve özellikle fakirlik karşısında kuvvetle sabrı benimseme gereği olduğu söylenmiştir. Buradan hareketle hadisteki “zırh” tan kinaye sabırdır. Zırh nasıl bedeni zarara karşı örtüyorsa sabır da fakirliğe (fakirlikle gelebilecek sıkıntılara karşı) insanı kaplar (örtür). Buna göre hadisteki nebevi ifade şöyle anlaşılabilir: Eğer iddianda sadakatle bu sözün manasını doğrulamak istiyorsan sıkıntı halinde sana fayda sağlayacak bir alet edin. Sıkıntı ve imtihanlar sabrı benimseyerek kendisinden korunmayı gerekli kılmaktadır. Sabırla özellikle fakirliğe karşı dinini olumsuz

²⁷¹ Tirmizi, Zühd: 36 Hadis No: 2350 Hadis, Tirmiziye göre hasen garib hadistir.

²⁷² Kandemir, Şifa-i Şerif Şerhi, II, 335.

etkileyecek olan korku, tedirginlik, kanaat azlığı ve kismete rızasızlığı inancının kuvvetiyle uzaklaştırmış olursun.²⁷³

Hadis-i Şerif'in özündeki mesaja uygun olarak söylenmiş olan bu söz de göstermektedir ki peygamber yolunun en önemli esaslarından biri de dünyanın baş döndürücü süs ve ziynetine kapılmadan gönlünü daha da zenginleştirmenin gayreti içinde hayata devam etmek bu güzergahın gereğidir. Ayrıca bu yolda yürürken başa gelebilecek her tür sıkıntıya karşı dirayetle ve sarsılmadan ayakta kalabilmek bu sevdanın muhafazası ve ispatı uğrunda sığınmak olacaktır.

Allah Rasulü dünyada insanların en zahidi idi. Onu seven kişi (sevdiği ile beraber olacağı için) ona olan rağbetin kuvveti ve muhabbetindeki sadakat ile bu yüce vasfa tabi idi. Bir kavmin efendisi zorlukta ve kolaylıkta onlarla beraber olandır. Bunun için kim ahiret nimetleri içinde onlarla beraber olmak isterse onların dünyada sabrettiği gibi sabretsin.²⁷⁴ Çünkü Allah (c.c) şöyle buyurmuştur: *“Yoksa Allah içinizden cihad edenleri bilip sabredenleri açığa çıkarmadan cennete girebileceğinizi mi sandınız?”*²⁷⁵

Çünkü krallardan daha ihtişamlı yaşama imkanı var iken bunu tercih etmeyen ve eline geçeni hep ihtiyaç sahiplerine veren Hz. Peygamber fakirlik ve sıkıntı içersinde bir hayatı kendine özel bir yol edinmiştir. Ve bu yolda kendi hayatıyla en güzel örneği vermesinin yanı sıra onunla beraber aynı sıkıntıları paylaşan başta Ehl-i Beyt ve ashabına her türlü dert karşısında kendilerini gerçek ve ebedi hayat olan ahirette sıkıntıya düşürecek zaaflardan ve dirençsizlikten uzak durmayı tavsiye etmiştir.

---

²⁷³ Mubarekfuri, **Tuhfetu'l-Ahvezi**, VII, 14.

²⁷⁴ en-Necidi, Faysal b. Abdulaziz, **Tatrizi Riyazi's Salihin**, thk. Abdulaziz b. Abdullah b. İbrahim ez-Zeyd (Al-i Muhammed), Daru'l Asime, Riyad, 2002, I, 325.

²⁷⁵ Al-i İmran, 3/142

3.2.15. HZ. PEYGAMBER TANINDIKÇA DAHA ÇOK SEVİLİR

3.2.15.1. Hadis-i Şerif'in Metni Ve Tercümesi

كان علي إذا وصف النبي صلى الله عليه وسلم قال لم يكن بالطويل الممغط ولا بالقصير المتردد وكان ربة من القوم ولم يكن بالجعد القطط ولا بالسبط كان جعدا رجلا ولم يكن بالمطهم ولا بالمكثم وكان في الوجه تدوير أبيض مشرب شثن الكفين والقدمين إذا مشى تطلع كأنما يمشي في صعب وإذا التفت التفت معا بين كتفيه خاتم النبوة وهو خاتم النبيين أجود الناس كفا وأشرحهم صدرا وأصدق الناس لهجة وألينهم عريكة وأكرمهم عشرة من رآه بديهة هابه ومن خالطه معرفة أحبه يقول ناعته لم أر قبله ولا بعده مثله

Hz. Ali (r.a) Rasulullah'ı anlatırken; "...O'nu ilk defa gören kimsenin içinde, etkili görünümü dolayısıyla bir ürperti meydana gelirdi. Fakat onunla bir süre kalıp kendisini tanıyınca, gönlünde ona derin bir muhabbet uyanırdı," demiştir.²⁷⁶

3.2.15.2. Hadis-i Şerif'in Açıklaması

İbnü'l-Esir (ö. 544/1149), Rasulullah'ın sıfatı ile ilgili bu hadiste (بديهية) kelimesinden kastın "aniden birden bire görmek" olduğunu ifade etmiştir. Buna göre Hz. Peygamber'i daha önce hiç görmemiş ve ansızın karşılaşan kimseyi Hz. Peygamber'in vakarı ve sakinliğinin korkuttuğu, onunla oturup tanıştığında ise onun yaratılışı ve ahlakı en güzel kimse olduğunu anladığını beyan etmiştir.²⁷⁷

Rasulullah'ın şemailini tarif eden Hz. Ali'nin bu rivayeti akla şu olayı getirmektedir. :Bir adam Rasulullah'ın ile konuşmaya başladığında adam titremeye

²⁷⁶ Tirmizi, Menakıb: 8, Hadis No: 3638. Hadis Tirmizi'ye göre hasen garib hadistir.

²⁷⁷ Cezeri, en-Nihaye, I, 270.

başladı. Rasulullah ona “Sakin ol! Ben bir kral değilim. Ben kurutulmuş et yiyen bir kadının oğluyum,” buyurarak karşısındakinin tedirginliğini giderir.²⁷⁸

Bu tablo Rasulullah’ı en sevgili kılan yönlerinden birine işaret etmektedir. Allah’ın kulları arasından seçip maddi ve manevi en güzel özelliklerle donattığı yaratılmışların en yücesi ve Allah’a en yakını olan Allah Rasulü tüm üstünlüğüne rağmen tevazunun da en büyük kahramanı idi. Onun önünde konuşmaya gelen kişi karşısındakinin Allah’ın seçtiği ve üstün kıldığı vakarlı, azametli özel biri ile karşı karşıya olma fikriyatının kendisinde uyandırdığı hal ve ilk kez görüyor olmanın verdiği heyecan ile titrer, çekinir, ne diyeceğini bilemez hale gelir. Ama insanı Hz. Peygamber’e karşı korku ve tedirginlik duymaktan çok kısa bir süre içinde sevgi ve ilgi duymaya meylettiren şey onun eşsiz tevazu dolu hal ve sözleri olur.

Aslında Hz. Ali’nin (r.a) Hz. Peygamber’i (s.a.v) tanıttığı bu rivayet onu yakından tanımanın onun güzel hallerini bilmenin hem Rasulullah’a hem de onun tebliğ ve temsil ettiği dine karşı sevgi ve ilgi uyandıracığının cüz’i planda en bariz örneklerinden biri olarak söylenebilir.

---

²⁷⁸ Ali el-Kari, **Cem’ul’l-Vesail Fi Şerhi’s-Şemail**, Daru’l-Aksa, t.y, I, 220.

3.2.16. HZ. PEYGAMBER'İ SEVEN KİMSELERİN HZ. PEYGAMBER TARAFINDAN TAKDİR EDİLMESİ

3.2.16.1. Hadis-i Şerif'in Metni Ve Tercümesi

سَهْلٌ - رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يَعْنِي ابْنَ سَعْدٍ - قَالَ قَالَ النَّبِيُّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - يَوْمَ خَيْبَرَ « لَا أُعْطِينَ الرَّايَةَ عَدَا رَجُلًا يَفْتَحُ عَلَى يَدَيْهِ ، يُحِبُّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ ، وَيُحِبُّهُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ » . فَبَاتَ النَّاسُ لَيْلَتَهُمْ أَيُّهُمْ يُعْطَى فَعَدَّوْا كُلُّهُمْ يَرْجُوهُ فَقَالَ « أَيْنَ عَلَى » . فَقِيلَ يَشْتَكِي عَيْنَيْهِ ، فَبَصَقَ فِي عَيْنَيْهِ وَدَعَا لَهُ ، فَبَرَأَ كَأَن لَمْ يَكُنْ بِهِ وَجَعٌ ، فَأَعْطَاهُ فَقَالَ أَقَاتِلْهُمْ حَتَّى يَكُونُوا مِثْلَنَا . فَقَالَ « انْفِذْ عَلَى رِسْلِكَ حَتَّى تَنْزِلَ بِسَاحَتِهِمْ ، ثُمَّ ادْعُهُمْ إِلَى الْإِسْلَامِ ، وَأَخْبِرْهُمْ بِمَا يَجِبُ عَلَيْهِمْ ، فَوَاللَّهِ لَأَنْ يَهْدِيَ اللَّهُ بِكَ رَجُلًا خَيْرٌ لَكَ مِنْ أَنْ يَكُونَ لَكَ حُمْرُ النَّعَمِ »

Sehl b. Sa'd es-Sâidî (r.a)'den rivayet edildiğine göre, Hayber Gazvesi gününde Rasulullah (s.a.v) şöyle buyurdu: “Yarın sancağı, Allah’ın kendisinin eliyle fethi nasib edeceği, Allah’ı ve Rasûlü’nü seven, Allah’ın ve Rasûlü’nün de kendisini sevdiği bir kişiye vereceğim.”

Gazveye iştirak edenler, sancağın aralarından kime verileceğini düşünüp konuşarak geceyi geçirdiler. Sabah olunca, sancağın kendisine verileceği ümidi ile bütün sahâbîler Rasûl-i Ekrem (s.a.v)’ in huzuruna koştular. Peygamber Efendimiz:

– “Ali nerede?” diye sordu. Sahâbîler:

– Ey Allah’ın Rasûlü! O gözlerinden rahatsız, dediler.

Bunun üzerine Peygamberimiz:

–“Ona haber verecek birini gönderiniz” buyurdular. Hz. Ali derhal getirildi. Rasûlullah (s.a.v) onun gözlerini tükürüğüyle tedavi ederek kendisine dua etti. O kadar ki, hiç ağrısı yokmuş gibi oldu. Peygamber sancağı ona verdi. Hz. Ali (r.a):

– Ya Rasûlallah! Onlar da bizim gibi mü’min oluncaya kadar mı savaşacağım? dedi. Rasûl-i Ekrem:

“Acele etmeden, gayet sakın bir şekilde onların yanına var, kendilerini İslâm’a davet et, uymaları gereken ilâhî yükümlülükleri kendilerine haber ver. Allah’a yemin

ederim ki, senin vasıtanla Allah'ın bir tek kişiye hidâyet vermesi, senin için kırmızı develere sahip olmaktan daha hayırlıdır,” buyurdu.²⁷⁹

3.2.16.2.Hadis-i Şerif'in Açıklaması

Burada her Müslüman'ın mutlak olarak bu konuda Hz. Ali ile müşterek olduğu bununla da kastedilenin hakiki muhabbetin varlığı olduğu söylenmiştir. Bu hadiste “*Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki Allah da sevsin*”²⁸⁰ mealindeki ayet-i kerime ile bağlantı vardır. Sanki burada Hz. Ali (r.a) nin Rasulullah'a olan tam ittibai ile kendisi Allah'ın sevdiği sıfatıyla vasıflandırılmıştır. Bundan dolayı da onun hakkındaki bir hadiste belirtildiği gibi onun sevgisi iman alameti, ona buğuz etmek ise münafıklığın alameti olmuştur.²⁸¹

Rasulullah'ın Hayber günü yapmış olduğu bu konuşmada “Allah ve Rasulü'nü seven, Allah ve Rasulü'nün de kendisini sevdiği” vurgusuyla belirtilen Hz. Ali (r.a), Hz. Peygamber'e nübüvvet geldiğinde çocuk yaşına rağmen yanında ilk yer alanlardan, hicrette canı pahasına Hz. Peygamber'in (s.a.v) yerine O'nun yatağında uzanan ve Hayber ile birlikte can pazarı yaşanan tüm savaşlarda hayatı boyunca canı pahasına Rasulullah'ın yanında yer alan, cesareti kadar ilmiyle de bilinen Rasulullah'ın damadı olma bahtiyarlığına da erişen Ehl-i Beyt-i Mustafa' nın tertemiz bir ferdidir.

---

²⁷⁹ Buhari, Cihad, 143, Hadis No:2942, 3009; Megazi,38, No:4210; Müslim, Fezaliu's-Sahabe,4, Hadis No: 6376; Tirmizi, Cihad, 26, Hadis No:1704; Menakıb, 20, Hadis No:3724, 3725; İbn Mace, Mukaddime, 11, Hadis No:117; Nesai, Menakıb, Hadis No: 8093, 8095; Hasais, Hadis No: 8342, 8343, 8344-45-46-47-48-49-50, 8354; Siyer, 8533, 8546, 8548

²⁸⁰ Al-i İmran, 3/31

²⁸¹ İbn Hacer el- Askalani, Ebu'l-Fadl, Ahmed b. Ali, **Fethu'l-Bari Şerhu Sahihi'l- Buhari**, Daru'l Marife, Beyrut, 1379,VII, 72.

SONUÇ

“Hadislerde Hz. Peygamber’i Sevmenin Gerekliliği” adı altında yapılan bu çalışmada Hz. Peygamber sevgisi çeşitli yönleriyle ele alınmıştır. Özellikle Hz. Peygamber’in konuyla ilgili hadisleri Kütüb-i Sitte çerçevesinde bir arada derlenerek bunlara dair hadis şerhlerinde yer alan hadislerin metnine dair izahlara değinilmiş, hadis-i şerifler çerçevesinde Hz. Peygamber’i sevmenin gerekliliği maddeler halinde açıklanmıştır. Çalışma sonrası açığa çıkan neticeleri maddeler halinde sunacak olursak;

1- Sevgi duygusu psikolojinin ilgi alanına girmesi ve konuya dair izahlarının yanı sıra İslâm âlimleri tarafından özellikle tasavvufi yönüyle incelenmiş ve bununla ilgili çalışmalar yapılmıştır.

2- Sevgi ile alakalı yapılan çalışmalarda Kur’an ve Sünnet çerçevesinde bu duygunun taşıdığı hayati önem ve insan hayatı üzerindeki yansımaları üzerinde durulmuştur.

3- Sevgi mahiyeti itibariyle soyut fakat somut belirtilerle fark edilip anlatılabilecek bir kavramdır.

4- Hz. Peygamber sevgisi de belirtileri ile tahlil edilebilen İslami hayatın özündeki en temel dinamiklerin başında gelmektedir.

5- Peygamber sevgisinin tarih boyunca en güzel belirtileri ashab-ı kiram dediğimiz kutlu nesilde görülmüştür. Bundan dolayı konuyla ilgili yapılan çalışmalarda sahabe neslinin örnekliğine ağırlıklı olarak yer verilmiştir. Buradan hareketle mutlak manada peygamber sevgisi ile ilgili yapılacak araştırmalarda sahabe nesline yer verilmesi ve onlara öncelik tanınması yapılacak çalışmanın içerik ve mesajları açısından büyük önem taşımaktadır.

6- Hz. Peygamber’in kendi buyruklarında kendi sevgisine doğrudan temas edilen ya da dolaylı olarak işaret edilen ifadeleri söz konusudur. Buna göre Hz. Peygamber şahsına olması gereken sevgi ile iman arasında ciddi bir bağ kurmuştur. İslâm âlimleri de bu bağın nitelikleri üzerinde durmuştur.

7- Hz. Peygamber’in (s.a.v) kendi sevgisine dair ifadelerinde bu sevginin belirtileri olan vasıflara bizzat kendisi vurguda bulunmuştur.

8-Buna göre peygamber sevgisini gösteren vasıflar açısından hadis-i şeriflerden çıkan en temel unsur sünnetine tam bağlılıktır.

KAYNAKÇA

KUR'AN-I KERİM

Abdurrezzak, Ebu Bekir, **el-Musannef**, thk. Habibu'r-Rahman el-A'zami, el-Mektebü'l-İslami, (11 cilt), Beyrut, 1403

Acluni, İsmail b. Muhammed, **Keşfu'l-Hafa ve Müzilü'l-İlbas fi me'stehera mine'l-Ehadis alâ Elsineti'n-Nas**, III. bs. Müessesetü'r-Risale, Beyrut, 1983

Ahmed b. Hanbel, Ebu Abdullah Ahmed b. Muhammed, **el-Müsned**, thk. Ahmed Muhammed Şakir, Daru'l-Hadis, (8 cilt) Kahire, 1995

_____, **Kitabü'z- Zühhd**, çev. M. Emin İhsanoğlu, İz Yayıncılık, İstanbul, 2012

Aldemir, Halil, Duman Söner, **Muhtasar Fethu'l-Bari**, İstanbul, 2006

Algül Hüseyin, “**Âlemlere Rahmet Hz. Muhammed**”, Diyanet İlmi Dergi, Peygamberimiz Hz. Muhammed-Özel Sayı-, Diyanet İşleri Başkanlığı, Ankara, 2000, s. 483-484

Asım Efendi, **Kamus Tercümesi**, Dersaadet, 1304

Ayni, Bedruddin Ebu Muhammed Mahmud b. Ahmed, **Umdetu'l-Kari Şerhu Sahihi'l- Buhari**, Darü'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 2009

Azimabadi, Ebu't-Tayyib Muhammed Şemsü'l-Hak, **Avnu'l Mabud Şerhu Süneni Ebi Davud**, thk. Abdurrahman Muhammed Osman, El-Mektebetü'l Selefîyye, Medine-i Münevvere, 1968

Beyhaki, **Delailu'n-Nübüvve**, nşr. Abdulmu'ti Kal'aci, Daru'r Reyyan li't-Türa, (7 cilt), Kahire, 1988

Baymur, Feriha, **Genel Psikoloji**, İstanbul, 1978

Buhari, Ebu Abdillan Muhammed b. İsmail, **el-Camiu's-Sahih**, Daru'l-Beşairi'l İslamiyye, Beyrut, 2011.

Cezeri, Ebu's Saadat Muhammed b. Mübarek, **en-Nihaye fi Garibi'l-Hadis Ve'l-Eser**, thk. Tahir Ahmed ez-Ezzavi-Mahmud Muhammed et-Tanahi, el-Mektebetü'l-İlmiyye, Beyrut, 1979

Ceziri, Abdurrahman, **Kitabü'l-Fıkh ale'l-Mezahibi'l Erbaa**, Daru'l Heysem,(5 cilt) Kahire, 1415

Çerhi, Yakup b. Osman, **Risale-i Ünsiyye**, çev. Ahmed Cahit Haksever, Erkam Yayınları, İstanbul,2009

Darimi, Ebu Muhammed Abdullah b. Abdurrahman Abdussamed, **es-Sünen**, thk. Hüseyin Selim Esed ed-Darani, Daru'l-Muğni,(2 cilt)Suudi Arabistan,2000

Davudoğlu, Ahmed, **Sahih-i Müslim Tercümesi ve Şerhi**, Sönmez Neşriyat, İstanbul,1983

Demireşik, Halime, **Muhabbeti Muhammed'e Adamak**, Erkam Yayınları, İstanbul, 2011

Ebu Talib el-Mekki, **Kutu'l-Kulub**, Mısır, 1961

Gazzali, Muhammed b.Muhammed, **İhyau Ulumi'd Din**, çev. Ahmed Serdaroğlu, Bedir Yayınevi, İstanbul, 1975

Güngör, Mevlüd, **“Kur'an'da Hz. Peygamber'e Sevgi ve Saygı”**, Diyanet İlmi Dergi, Peygamberimiz Hz. Muhammed -Özel Sayı-, Diyanet İşleri Başkanlığı, Ankara, 2000, s.470-473

Hakim, en-Neysaburi, Muhammed b.Abdullah Ebu Abdullah, **el-Müstedrek ale's-Sahihayn**, thk. Mustafa Abdu'l Kadir Ata, Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 1990

Itr, Nureddin, **Peygamber Sevgisi İmandandır**, çev. İsmail İpek, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul, 2009

İbnu'l-Arabi, Ebu Bekir **Ahkamu'l-Kur'an**, Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, (4 cilt), Beyrut, 2003

İbn Battal, Ebu'l Hasen Ali ibn Halef İbn Abdu'l Melik, **Şerhu Sahihi'l-Buhari Li İbn Battal**, thk. Ebu Temim Yasir İbn İbrahim, Mektebetü'r-Rüşd, Riyad, 2003, (III. bs.)

Ebu Davud, Süleyman b. Eş'as b. İshak es-Sicistani, **es-Sünen**, thk. Şuayb Arnaut-Muhammed Kamil, Daru'r-Risaleti'l-Âlemiyye,(7 Cilt), 2009

Ebu Nuaym, Ahmed b. Abdullah el- Isfehani, **Hilyetü'l-Evliya ve Tabakatü'l Asfiya**, Daru'l Kütübi'l-Arabiyye, Beyrut,1989

İbn Adem, Muhammed Ali, **Meşariku'l-Envaril Vehhace ve Metaliu'l-Esrari'l-Behhace fi Şerhi Sünen-i İbn Mace**, Daru'l-Muğni, Riyad, 2006

İbn Hacer, Ebu'l-Fadl El-Askalani eş-Şafii Ahmed b. Ali, **Fethu'l-Bari Şerhu Sahih-i Buhari**, Daru'l Marifet, Beyrut, 1379

İbn Hişam, Ebu Muhammed Abdulmelik, **es- Siretü'n- Nebeviyye**, Mektebetü's-Safa, Kahire, 2001

İbn Kayyım, Muhammed b.Ebi Bekr el-Cevziyye, **Medaricü's-Salikin**, Matbaatül Menar

_____, **ed-Da' ve'd-Deva'**, thk. Muhammed Cemil Gazi, Kahire, t.y.

_____, **Ravdatü'l-Muhibbin ve Nüzhetü'l-Müşakin**, Haleb,1397

İbn Kesir, Ebu'l Fida İsmail b. Muhammed, **Muhtasar İbn-i Kesir Tefsiri**, çev. Arif Erkan, Sağlam Yayınevi,(6 cilt) İstanbul, 2010

İbnü'l-Esir, İsmail b.Ömer, **el-Bidaye ve'n Nihaye**, thk. Ali Şiri, Daru İhyau't-Turasi'l- Arabi, 1988

İbn Mace, Ebu Abdullah Muhammed b.Yezid, **es-Sünen**, thk. Şuayb Arnaut-Adil Mürşid, Daru'r-Risaleti'l-Âlemiyye, 2009

İbn Manzur, Ebu'l- Fadl Muhammed b. Mükerrrem, **Lisanu'l-Arab**, Dâru Sadır, Beyrut, 1990

İbn Sa'd, Muhammed, **et-Tabakatü'l-Kübra**, thk. İhsan Abbas, Daru's Sadır, (8 cilt) Beyrut,1968

Hatipoğlu, Haydar, **Sünen-i İbn Mace Tercümesi ve Şerhi**, Kahraman Yayınları, İstanbul, 1982

Kandehlevi, Muhammed Yusuf, **O'nu (s.a.v) Böyle Sevdiler**, çev. Hüseyin Okur, Semerkand Yayınları, İstanbul, 2007

Kandemir, Yaşar, **Şifa-i Şerif Şerhi**, Tahlil Yayınları, İstanbul, 2012

_____, **Canım Kurban Olsun Senin Yoluna**, Tahlil Yayınları, İstanbul, 2011

_____, **Canım Arzular Seni**, Tahlil Yayınları, İstanbul, 2011

Kandemir, Yaşar, Çakan İsmail Lütfi, Küçük Raşit, **Riyazu's- Salihin Peygamberimizden Hayat Ölçüleri**, Erkam Yayınları, İstanbul, 2009

Kara, Mustafa, “ **Hiz. Peygamber Aşkı Birleştirir, Bütünleştirir**”, Diyanet İlmi Dergi, Peygamberimiz Hz. Muhammed-Özel Sayı-, Diyanet İşleri Başkanlığı, Ankara, 2000, s.511- 512

Kari, Nureddin Molla Ali b. Sultan Muhammed, **Cem'ul'l-Vesail Fi Şerhi's-Şemail**, Daru'l Aksa, t.y

Kastallani, Ahmed b. Muhammed, **el-Mevahibü'l-Ledünniyye**, çev. Abdulbaki, Dersaadet, 1316

Keşmiri, Muhammed Enver Şah, **Feyzu'l-Bari bi şerh-i Sahihi'l-Buhari**, thk. Muhammed Bedir, Daru'l Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut, 2005

Kışmi, Muhammed Haşim, **Berekat**, çev. Ahmed Faruk Meyan, Furkan Yayınları, İstanbul, 2013

Kurtubi, Ebu Hafs Ömer İbn İbrahim, **El-Müfhim Lima Eşkele Min Telhisi Kitabu'l-Müslim**, Beyrut, Daru İbn Kesir, 2005

Kuşeyri, Ebu'l-Kasım, **er-Risale**, thk. Abdulhalim Mahmud, Mahmud İbnü's-Şerif, Kahire, 1972

Küçük, Raşit, **Sevgi Medeniyeti Allah'ta Kul, Kulda Allah Sevgisi**, Rağbet Yayınları, İstanbul, 2007

Mübarekfuri, Ebu'l Hasan Abdullah ibn Muhammed, **Mir'atu'l-Mefatih Şerhu Mişkatu'l-Mesabih**, İdaretu'l-Buhusu'l-İlmiyye ve'd Da'veti ve'l İfta-Camiatu's Selefiye-, Benarisu'l Hind, 1984, (III. bs.)

Mübarekfuri, Ebu'l-A'la Muhammed Abdurrahman İbn Abdurrahim, **Tuhfetu'l-Ahvezi Bi Şerhi Camii't-Tirmizi**, Daru'l-Kütübi'l İlmiyye, Beyrut, t.y

Münavi, Zeynüddîn Muhammed Abdürreûf Alî, **Feyzu'l- Kadir Şerhu'l- Camir's-Sağir**, Mektebetü'l- İmami's- Şafii, (III. bs.) , Riyad, 1998

Müslim b. Haccac, Ebu'l Hüseyin, **es-Sahih**, nşr. Muhammed Fuad Abdulbaki, Kahire, 1955.

Müttaki, Alaaddin Ali b.Hüsameddin, **Kenzü'l-Ummal fi Süneni'l-Ekval ve'l-Ef'al**, thk. Bekir Hayyani-Saffet Saka, Müessesetü'r-Risale, Beyrut, 1981

Necidi, Faysal İbn Abdulaziz, **Tatrizi Riyazu's Salihin**, thk. Abdulaziz İbn Abdullah İbn İbrahim ez-Zeyr (Al-i Muhammed), Daru'l Asime, Riyad, 2002

Nesei, Ebu Abdurahman Ahmed b,Şuayb, **es-Sünenü'l-Kübra**, thk. Hasan Abdu'l-Mün'im, Müessesetü'r-Risale, (12 cilt) Beyrut, 2001

Nevevi, Ebu Zekeriyya Yahya İbn Şeref, **El-Minhac Şerhu Sahih-i Müslim İbn Haccac**, Daru İhyau't-Turasi'l-Arabi, Beyrut, 1392(III. bs.)

Ragıb el-İsfahani, Ebu'l-Kasım, **el-Müfredat fi Ğaribi'l-Kuran**, thk. Muhammed Seyyid Kilani, Kahire, 1961

Said Nursi, Bediüzzaman, **Lemalar**, Söz Basım Yayın, İstanbul, 1995

Siraceddin el-Hüseyini, Abdullah, **Seyyiduna Muhammedun Rasulullah**, Mektebetü Dari'l- Felah, Haleb, t.y.

_____ **et- Tekarrubu ilallah fadluhu, tarıkuhu, meratibuhu**, Mektebetü Dari'l- Felah, Haleb, 1997

Suyuti, Abdurrahman İbn Ebi Bekir Ebu'l Fadl, **Şerhu's Suyuti Li Süneni Nesei**, , thk. Abdulfettah Ebu Gudde, Mektebu'l Matbuati'l İslamiyye, Haleb, 1986

Taberani, **el-Mu'cemu'l Kebir**, nşr. Hamdi Abdü'l-Mecid es-Selefi, Beyrut, 1984

Tekin, Zübeyr, **Peygamber Sevgisi**, Rehber Yayınları, İstanbul, 2008

Tirmizi, Ebu İsa Muhammed b. İsa, **es-Sünen**, thk. Beşşar Avvad Maruf, Daru'l-Garbi'l İslamiyye,(6 cilt), Beyrut, 1998

Topbaş, Osman Nuri, **Fahr-i Âlem-Habib-i Hüda Hz. Muhammed Mustafa**, Erkam Yayınları, İstanbul, 2012

Yemani, Muhammed Abduh, **Peygamber Böyle Sevilir**, çev. H. Mehmet Günay, Nun Yayıncılık, İstanbul, 2009

Yıldırım, Muhammed Emin, **Efendimizi Sahabe Gibi Sevmek**, Siyer Yayınları, İstanbul,2012